

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif,
Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola ja
Harri Jokiranta

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009

Selvitys pohjalaismaakuntien
hyvinvoinnin ja hyvinvointi-
palveluiden tilasta sekä niiden
muutos suunnista

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 42

Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi,
Mervi Lehtola ja Harri Jokiranta

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009

Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointi-
palveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja

Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials
- D. Opinnäytetöitä Theses

Myynti:

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34 PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5336-97-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2009

Esipuhe

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimus on toteutettu yhteistyössä Pohjanmaan maakuntien sosiaali-alan osaamiskeskus SONet Botnian sekä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liittojen tekemään yhteistyösopimukseen pohjautuen. Tutkimuksen käytännön toteutuksesta on vastannut SONet Botnia. Tutkimuksen ensisijaisena tarkoituksena on ollut tuottaa ajankohtaista, alueellista tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista.

Vastaavia kyselytutkimuksia on toteutettu aikaisemmin Etelä-Pohjanmaalla, vuosina 2005 (Lehtola M. ja Jokiranta H.) ja 2007 (Lehtola M., Tuomela-Jaskari, S. ja Jokiranta H.). Nyt hyvinvointibarometritutkimus toteutettiin ensimmäistä kertaa kolmen pohjalaismaakunnan alueella, sekä suomeksi että ruotsiksi. Kyselyssä hyödynnettiin samaa kyselylomaketta kuin aikaisemmillä kerroilla Etelä-Pohjanmaalla toteutetuissa kyselyissä, pienillä muokkauksilla ja lisäyksillä täydentäen. Näin toimien on haluttu mahdollistaa hyvinvointitiedon seuraaminen ja vertailu pitemmällä aikavälillä.

Kysely toteutettiin toukokuussa 2009 Internet-pohjaisena kyselynä. Vastauksia kyselyyn kertyi kaikkiaan 451. Kyselyn vastaajat edustavat hyvinvoinnin eri alojen tai sektorien asiantuntijoita. Heidän vastauksensa perustuvat ammatilliseen kokemukseen ja näkemykseen, mikä antaa niille tietyn painoarvon. Tutkimuksen tuloksia on analysoitu sekä yhdessä että maakunnallisesti eriytettyinä. Pohjalaismaakuntien tilanteet ovat toisistaan hieman poikkeavat, mutta vertailu niiden kesken tarjoaa oivallisen peilin yhden maakunnan tilanteen syvempään tulkintaan.

Hyvinvointi käsitteenä on kokonaisvaltainen ja monisisältöinen. Monet ajankohtaiset muutokset, kuten taloudelliset suhdanteet, väestörakenne ja muuttoliike vaikuttavat alueelliseen hyvinvointiin. Kansalaisten hyvinvointi on nostettu keskeiseksi tavoitteeksi esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (Kaste 2008–11). Kunta- ja palvelurakennetta uudistava Paras-hanke on voimakkaasti kuluneen parin viime vuoden aikana muokannut kunnallisia toimintaympäristöjä ja organisaatioita. Nämä käynnissä olevat uudistukset tulevat esille kyselyn vastauksissa ja ne tulee huomioida vastauksia tulkittaessa. On tärkeä huomioida, että hyvinvoinnin operationalisoiminen ja mittaaminen sisältävät poliittisen ulottuvuuden. Kansalaisten välisen hyvinvoinnin toteutumista on pidetty yhteiskunnallisena arvona ja laajasti nähtynä myös alueellisena kilpailutekijänä.

Tämän hyvinvointibarometrin tulosten valossa pohjalaismaakunnissa asiantuntijavastaajat tunnistavat selkeitä hyvinvoinnin vajeita, liittyen päihteiden käyttöön, mielenterveyden ongelmiin, työttömyyteen, toimeentuloon ja yksinäisyyteen. Huomion arvoista on, että turvallisuuden ja kansalaisten osallisuuden odotetaan lähitulevaisuudessa heikkenevän. Hyvinvoinnin uhkat ovat tyypillisesti sellaisia, jotka usein esiintyvät samanaikaisesti ja lisäävät tietyn väestönosan syrjäytymisen riskiä. Hyvinvoinnin kokemus liittyy aikaan ja paikkaan. Kyselyn toteutuksen ajankohtana odotettiin taloudellisen taantuman edelleen vahvistuvan. Erityisen huolestuttavaa on, että kansalaisten kahtiajakautuminen hyvinvoinnin osalta alkaa olla yhä enemmän myös pohjalaismaakuntien todellisuutta. Myönteisenä kyselyssä tulee esille elinympäristön viihtyisyys, asumisen väljyys ja harastusmahdollisuudet.

Alueellinen tiedontuotanto nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on välttämätöntä kyetäksemme arvioimaan kehitystä, ennakoimaan tulevaa ja tekemään suunnitelmia sitä varten. Tämän barometritutkimuksen tuloksia voidaan käyttää näihin tarkoituksiin ja toivottavasti sille seuraa myös jatkoa. Kansalaiskyselyt täydentävät hyvinvoinnista piirtyvää kuvaa tuottamalla asiakkaiden kokemustietoa.

Hyvinvointibarometrikyselyn toteutuksesta on vastannut toimituskunta, johon ovat kuuluneet projektipäällikkö, HTM Mervi Lehtola, kehittämissuunnittelija, YTL Anne Saarijärvi, yhteiskuntapolitiikan maisteriopiskelija Minttu Kuronen-Ojala, YTM Pirjo Knif ja YTT Harri Jokiranta. Minttu Kuronen-Ojala on vastannut pääasiallisesti tutkimuksen tulosten raportoinnista. Barometrin toteutus on ollut monivaiheinen ja opettavainen prosessi, jonka yhdeksi haasteeksi osoittautui toimintaympäristön muutokset ja niiden huomioiminen kyselyn laatimisessa.

Lämmin kiitos kaikille tähän prosessiin osallistuneille ja erityisesti kyselyyn vastanneille asiantuntijoille. Kiitos myös Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitoille luottamuksesta ja yhteistyöstä, joka on mahdollistanut tämän kyselyn toteuttamisen.

Kokkolassa 26.10.2009

Pirjo Knif
V.s. kehitysjohtaja, SONet Botnia

Sisällys

ESIPUHE	3
1 JOHDANTO	9
2 POHJALAISMAAKUNTIEN HYVINVOINTIBAROMETRIN KESKEISET KÄSITTEET, TAVOITTEET JA TOTEUTUS	11
2.1 Asiantuntijuus ja asiantuntijatieto	11
2.2 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut	15
2.3 Hyvinvointibarometrin tavoitteet	18
2.4 Tutkimusaineisto, aineistonkeruu ja menetelmät	18
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖN RAKENTEELLISIA MUUTOKSIA POHJALAIS-MAAKUNNISSA	21
3.1 Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tavoitteet	21
3.2 Kunta- ja palvelurakennemuutoksen vaikutuksia pohjalaismaakunnissa	24
3.3 Aluehallintouudistuksen tavoitteet ja vaikutukset pohjalaismaakunnissa	26
3.4 Muita rakenteellisia toimintaympäristömuutoksia pohjalaismaakunnissa	28
4 HYVINVOINNIN TILA JA PALVELUJEN HANKKIMINEN POHJALAIS-MAAKUNTIEN ALUEELLA	31
4.1 Kyselyvastaajien taustatiedot	31
4.2 Hyvinvoinnin tilaa koskevat kysymykset.....	32
4.2.1 Hyvinvoinnin nykytila	33
4.2.2 Hyvinvoinnin tila neljän vuoden kuluttua	36
4.3 Hyvinvointipalveluja koskevat kysymykset	37
4.3.1 Hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytila	38
4.3.2 Hyvinvointipalvelujen hankkiminen neljän vuoden kuluttua	38
5 HYVINVOINNIN TILAN JA HYVINVOINTIPALVELUJEN HANKKIMISEN TARKASTELUA JA VERTAILUA ETELÄ-POHJANMAALLA, KESKI-POHJANMAALLA JA POHJANMAALLA	42
5.1 Kyselyvastaajien taustatiedot	42
5.2 Hyvinvoinnin tilaa koskevat kysymykset.....	44
5.2.1 Hyvinvoinnin nykytila	44
5.2.2 Hyvinvoinnin tila neljän vuoden kuluttua	51
5.3 Hyvinvointipalveluja koskevat kysymykset	56
5.3.1 Hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytilanne	57
5.3.2 Hyvinvointipalvelujen hankkiminen neljän vuoden kuluttua	62
6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT POHJALAISMAAKUNTIEN HYVINVOINTI-BAROMETRI 2009 -TUTKIMUKSEN TULOKSISTA	67
LÄHTEET	72

Liite 1.	Kyselylomake saatteineen (suomenkielinen).....	77
Liite 2.	Kyselylomake saatteineen (ruotsinkielinen)	86
Liite 3.	Muistutuskirje (suomi 25.5.2009)	96
Liite 4.	Muistutuskirje (ruotsi 25.5.2009).....	97
Liite 5.	Barometritutkimuksen kohderyhmät tehtävänimikkeittäin	98
Liite 6.	Barometritutkimukseen valitut hyvinvoinnin haasteet	99
Liite 7.	Barometrikyselyyn valitut hyvinvointipalvelut	100
Liite 8.	Päivähoidon hallinto Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla 1.1.2009	101
Liite 9.	Muuttujien frekvenssit ja keskiluvut taulukoina	102
Kuvio 1.	Hyvinvointitiedon tuottamisen malli	11
Kuvio 2.	Asiantuntijuus hyvinvointitiedon tuottamisessa	12
Kuvio 3.	Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain	32
Kuvio 4.	Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne tällä hetkellä.....	33
Kuvio 5.	Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä.....	34
Kuvio 6.	Ongelmien merkittävyys toimialueella tällä hetkellä.....	35
Kuvio 7.	Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	36
Kuvio 8.	Ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana ...	37
Kuvio 9.	Palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.	39
Kuvio 10.	Palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	41
Kuvio 11.	Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.	44
Kuvio 12.	Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä.....	45
Kuvio 13.	Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä.....	46
Kuvio 14.	Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä.....	47
Kuvio 15.	Etelä-Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.....	48
Kuvio 16.	Keski-Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.	49
Kuvio 17.	Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.	50
Kuvio 18.	Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuminen Etelä-Pohjan- maalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana	52
Kuvio 19.	Etelä-Pohjanmaa: ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.	53
Kuvio 20.	Keski-Pohjanmaa: ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.	54
Kuvio 21.	Pohjanmaa: ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	55
Kuvio 22.	Etelä-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.....	58
Kuvio 23.	Keski-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.....	59
Kuvio 24.	Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä. 61	
Kuvio 25.	Etelä-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	63
Kuvio 26.	Keski-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	64
Kuvio 27.	Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.....	65

Taulukko 1.	Kyselyvastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.....	43
Taulukko 2.	Hyvinvoinnin ulottuvuuksien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla	51
Taulukko 3.	Hyvinvoinnin ulottuvuuksien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla	56
Taulukko 4.	Hyvinvointipalveluryhmien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla	60
Taulukko 5.	Hyvinvointipalveluryhmien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla	66

1 Johdanto

Viime vuosina on painotettu alueellisen ja seudullisen hyvinvointipoliikan suunnittelutyön ja toimeenpanon merkityksiä yhteiskunnallisten muutosprosessien seurauksina. Kehityssuuntaus ilmenee alueellisten hyvinvointistrategioiden ja alueellista hyvinvointitietoa koskevan systemaattisen tiedontuotannon lisääntymisenä. Samanaikaisesti aluekehitys on pitänyt sisällään alueellisen eriarvoisuuden kasvun, jonka seurauksena väestön hyvinvointi on polarisoitunut. Kuntiin on kohdistunut muutosprosessien myötä moninaisia haasteita: kunnat ovat yhä enenevässä määrin vastuussa hyvinvointipalvelujen toteuttamisesta samanaikaisesti taloudellisten resurssien supistuessa ja toimintaympäristön muuttuessa voimakkaasti (Kinnunen & Kurkinen 2003, 3-4). Siten alueellinen hyvinvointipoliittika sekä aluekehitykseen ja väestön hyvinvoinnin muutoksiin liittyvä ennakoiva työskentely korostuvat ajassamme. Käsillä oleva Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimus vastaa osaltaan alueellisen hyvinvointitiedon tuottamisen haasteeseen Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien osalta.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimuksen toteutti keväällä 2009 Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA yhteistyökumppaneinaan Etelä-Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto sekä Pohjanmaan liitto. Barometritutkimus pohjautuu Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2005 ja 2007 -tutkimuksien tutkimusasetelmaan (ks. Lehtola & Jokiranta 2005; Lehtola ym. 2007). Tutkimuksen kyselylomake ja kohderyhmän rajausta ovat joitakin poikkeuksia¹ lukuun ottamatta samat kuin vuosien 2005 ja 2007 hyvinvointibarometreissä.

Tutkimusaineiston keruusta ovat vastanneet SONet BOTNIA:n vs. kehitysjohtaja Pirjo Knif sekä suunnittelijat Sirpa Tuomela-Jaskari, Anne Saarijärvi ja Raija Eskola. Tutkimusaineiston ovat analysoineet vs. kehitysjohtaja Pirjo Knif sekä osaamiskeskusassistentti Minttu Kuronen-Ojala SONet BOTNIAsta, projektipäällikkö Mervi Lehtola Etelä-Pohjanmaan liitosta ja YTT Harri Jokiranta. Hyvinvointibarometri toteutettiin kaksikielisenä (suomi ja ruotsi) Internet-pohjaisena Webropol-kyselynä. Vs. kehitysjohtaja Pirjo Knif käänsi saatekirjeen ja kyselylomakkeen ruotsin kielelle. Kyselylomakkeen teknisestä toteuttamisesta sekä aineiston koodaamisesta Excel-ohjelmaan ja SPSS -tilasto-ohjelmaan on vastannut Marja

¹ Barometritutkimuksen kohteena olevia eri väestöryhmiä täydennettiin tässä tutkimuksessa lapsiperheiden väestöryhmällä. Hyvinvointipalvelujen osalta sosiaalipalvelujen ryhmää täydennettiin sosiaalihuollon erityispalveluilla. Tässä tutkimuksessa kysymyksessä 7 käytettiin kolminumeroista asteikkoa, jossa 1=ongelma vaikeutuu, 2=tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007 -tutkimuksessa kysymyksessä 7 käytettiin viisinumeroista asteikkoa, jossa 1=ongelma vaikeutuu, 3=tilanne säilyy ennallaan ja 5=ongelma helpottuu.

Lautamaja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikön Markkinointitutkimuspalveluista.

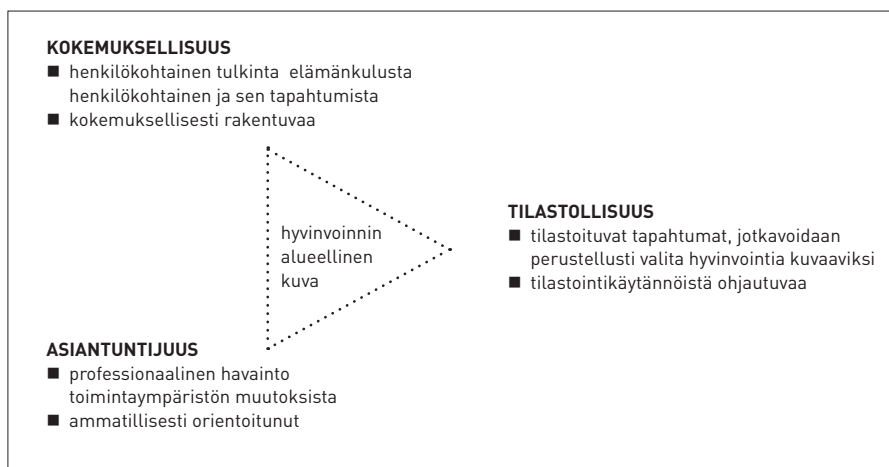
Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa maakunnallista asiantuntijatietoa hyvinvoinnin tilasta ja siinä tapahtuvista muutoksista sekä hyvinvointia tukevien palveluiden nykytilasta ja muutossuunnista. Säännöllisesti toistettuna ”ja systemaattisesti toteutettuna barometritutkimus auttaa hahmottamaan hyvinvoinnin kehityslinjoja ja suuntaamaan tarvittavia toimenpiteitä” (Lehtola & Jokiranta 2005, 14). Aina-kin Etelä-Pohjanmaalla on ilmennyt kiinnostusta jatkaa hyvinvointibarometrin säännöllistä toistamista joka toinen vuosi. Hyvinvointibarometrin tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi maakunnan liittojen maakuntaohjelmissa ja muissa alueellisissa suunnittelutehtävissä. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan kunnat ovat hyödyntäneet Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometrien tuloksia omissa suunnittelutöissään ja päätöksenteossään (Lehtola ym. 2007, 1). Barometritutkimuksen tulosten kanavoinnissa on mahdollista hyödyntää Etelä-Pohjanmaan ennakointiportaalia sekä maakuntaliittojen yhteistyöverkostoja.

Käsillä oleva tutkimusraportti koostuu kuudesta luvusta. Luvussa kaksi selvitetään tutkimuksen teoreettiset ydinkäsitteet, selostetaan hyvinvointibarometrin tavoitteet sekä tutkimusaineiston keruu ja käytetyt menetelmät. Pohjalaismaakuntien toimintaympäristöihin liittyviä ajankohtaisia muutoksia ja meneillään olevia rakenteellisia muutosprosesseja kuvataan kolmannessa luvussa. Hyvinvointibarometrin varsinaisiin tutkimustuloksiin syvennyttään luvuissa neljä ja viisi. Edellisessä esitetään barometrin tulokset koko aineiston tasolla, jolloin kyselytuloksia tarkastellaan yhtenäisesti kaikkien kolmen pohjalaismaakunnan osalta. Jälkimmäisessä esitetään tutkimustulokset erillisinä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan osalta, ja samalla vertaillaan kolmen maakunnan tuloksia keskenään. Viimeisessä luvussa tiivistetään hyvinvointibarometrin keskeiset tutkimustulokset ja esitetään niistä päätelmät.

2 POHJALAISMAAKUNTIEN HYVINVOINTI-BAROMETRIN KESKEISET KÄSITTEET, TAVOITTEET JA TOTEUTUS

2.1 Asiantuntijuus ja asiantuntijatieto

Asiantuntijoiden tuottamasta hyvinvointitiedosta puhuttaessa törmätään toistuvasti kysymykseen hyvinvoinnin asiantuntijuudesta. Kuka oikeastaan on asiantuntija? Eivätkö nimenomaan kansalaiset itse ole hyvinvointinsa parhaita asiantuntijoita? Hyvinvointibarometrin lähtökohdaksi valittua asiantuntijan käsitettä voidaan havainnollistaa kuvion 1 mukaisesti. Kuviossa erilaisia hyvinvointitiedon tuottamisen tapoja on hahmotettu kolmiona, jonka ”kärkinä” ovat tilastollinen, kokemuksellinen ja asiantuntijuuteen perustuva hyvinvointitieto.

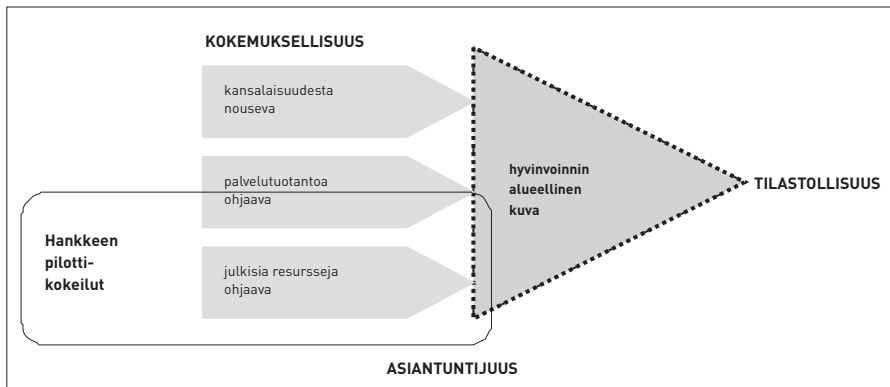

Kuvio 1. Hyvinvointitiedon tuottamisen malli (Lehtola ym. 2003).

Tilastollisella tiedolla tarkoitetaan olemassa oleviin tilastoaineistoihin perustuvaa tiedontuotantoa. Kokemuksellisessa lähestymistavassa tarkastellaan ihmisten henkilökohtaisia tulkintoja elämäkulustaan ja sen tapahtumista. Kokemuksellista hyvinvointitietoa voidaan kerätä esimerkiksi kansalaishaastattelujen ja -kyselyjen sekä elämäkertakirjoitusten ja muisteluryhmien avulla. Asiantuntijatieto puolestaan perustuu hyvinvointikysymysten parissa työskentelevien ammattilaisten näkemyksiin hyvinvoinnin tilasta ja sen muutoksista. Kysymys on työkäytäntöihin liittyvästä tiedon tuotannosta, joka perustuu asiantuntijan tekemiin havaintoihin toimintaympäristön muutoksista ja kansalaisyhteiskunnan rakenteesta.

Käytännössä edellä mainitut tarkastelutavat eivät tietenkään ole toisiaan poisulkevia. Usein hyvinvointitiedon tuotannossa sekoittuvat kaikki kolme esitettyä näkökulmaa. Esimerkiksi kansalaisten tuottama kokemuksellinen hyvinvointi-

tieto heijastaa itse asiassa kansalaisuudesta nousevaa asiantuntijuutta. Julkisen sektorin työntekijöiden ja viranhaltijoiden asiantuntijuus puolestaan perustuu mahdollisuuteen ohjata palvelutuotantoa ja julkisen sektorin resursseja. Tämän barometrikyselyn aihepiiriin liittyviä erilaisia asiantuntijuuksia voikin hahmotella esimerkiksi kuvion 2 mukaisesti. Jäsentelyä on mahdollista jatkaa edelleen miettimällä, miten esimerkiksi kuntien luottamushenkilöt tai järjestöjen edustajat asemoituisivat samaan kuvioon.

Kuvio 2. Asiantuntijuus hyvinvointitiedon tuottamisessa (Lehtola ym. 2005, 47).

Tässä hyvinvointibarometrissa asiantuntijuudella viitataan siis ammatilliseen tai professionaaliin asiantuntijuuteen. Tämä rajaus ei kuitenkaan yksinomaan riitä määrittelemään asiantuntijuuden käsitettä. Mihin asiantuntijuus perustuu, ja miten se ilmenee? Onko olemassa erityisiä asiantuntija-ammatteja vai voidaanko kaikkia eri ammateissa toimivia kutsua asiantuntijoiksi? Millainen erityisasema asiantuntijoilla on suhteessa maallikoihin? ²

Asiantuntijuus perustuu toisaalta koulutuksen (usein teoriapainotteista korkeasteen koulutusta) ja toisaalta käytännön kokemukseen. Patricia Bennerin mukaan kokemuksella ei tarkoiteta vain ajan kulumista, vaan "[t]oiminnot lasketaan kokemuksiksi vain silloin, kun ihminen aktiivisesti hioo ennakkokäsityksiään ja odotuksiaan" (Benner 1989, 44–45; 231.) Esko Lehtinen ja Tuire Palonen ovat nimittäneet koulutuksen välittämää tietoa dekontekstuaaliseksi. Työelämän tuottama tieto on puolestaan tilannesidonnaista, situationaalista (Lehtinen–Palonen 1997, 109–110). Asiantuntijuuden edellyttämää kokemusta kertyy myös muilta elämäniloilta kuin varsinaisesta työelämästä.

Usein ajatellaan, että kokemuksen myötä aiemmin opitut mallit ja säännöt muuttuvat tiedostamattomiksi. Kuitenkaan mallien sujuva toistaminen ei vielä riitä kehittyneen asiantuntijuuden syntyyn, vaan tarvitaan kykyä luovasti soveltaa aiempia malleja vallitsevaan tilanteeseen. (Ks. esim. Benner 1984, 37; Lehtinen–

² Tämä luku on kirjoitettu Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina -hankkeen loppuraportissa esitetyn jäsenyyksen pohjalta (ks. Lehtola 2005).

Palonen 1997, 109–110.) Asiantuntijuuden edellytykseksi voidaan koulutuksen ja kokemuksen rinnalle nostaa soveltamiskyky eli kyky tilannekohtaisen harkinnan avulla välittää tieto ja kokemus tehtävään työhön. Risto Eräsaari on puhunut tietoamisesta tai tietoamiskyvystä asiantuntijuuden perusedellytyksenä (Eräsaari 1996, 4–5; Eräsaari 1997, 62.)

Sairaanhoidajien asiantuntijuuden kehittymistä tutkineen Patricia Bennerin mukaan kokeneen hoitajan päättelyprosessit ovat usein tiedostamattomia. Benner puhuu intuitiivisesta oivaltamisesta (intuitive grasp), jolla hän tarkoittaa tilanteen välitöntä ymmärtämistä aiemmin koettujen tilanteiden sekä niiden tuoman tiedon ja taidon perusteella. Aloittelijan on sen sijaan uudessa tilanteessa turvaututtava perustason tietoiseen, harkitsevaan ja analyttiseen ongelmanratkaisuun. Lisäksi noviisin ajattelua leimaa sekundaarisen tietämättömyyden ongelma: aloittelija ei tiedä, mitä hän ei tiedä, eikä hänellä ole selkeää käsitystä siitä, mitä hänen tulisi tehdä oppiakseen. (Ks. esim. Benner 1984, 2–4; 185; 295.)

Pelkkä eksperttityden tarkastelu saattaa johtaa siihen, että asiantuntijuus ymmärretään luonteeltaan vain ”oikeita vastauksia” tavoittelevana, teknisenä rationaalisuutena. Siksi perinteisen asiantuntijuuskeskustelun rinnalla on alettu puhua reflektiivisestä asiantuntijuudesta, jolloin ongelmien ratkaisemisen lisäksi korostetaan niiden määrittelyä interaktiivisessa prosessissa. Reflektiivisessä ammatillisuudessa asiantuntija joutuu myös jatkuvasti arvioimaan omaa asemaansa ammattikäytännön rakentajana ja toteuttajana. (Ks. esim. Schön 1999; Tiuraniemi 1994, 16–18.)

Asiantuntijuuteen liittyy ajatus eräänlaisesta asiakassuhteesta. Asiantuntija käyttää oman asiantuntemusalan sisällä erityistä asiantuntijavaltaa ja asiakas vastavuoroisesti hyväksyy asiantuntijan auktoriteettiaseman tietyn asiantuntijuusalueen sisällä. Reflektiivinen asiantuntijanäkemyksenä on noussut kritisoimaan tätä perinteistä ajattelutapaa. Reflektiivisen näkemyksen mukaan se, että asiantuntija antaa ilmiöille tiettyjä merkityksiä, ei tarkoita, että asiakkaan ilmiöille antamat merkitykset olisivat välttämättä samoja. Reflektiivisestä näkökulmasta asiakas ei siten sokeasti hyväksy asiantuntijan auktoriteettia, vaikka ei kielläkään sen merkitystä. (Schön 1999, 290–303.)

Asiantuntijatehtävän sisältö sekä muut ihmiset ja organisaatiot asettavat aina rajoja asiantuntijan erityisasemalle. Tietyn alan asiantuntijuus määrittyy paitsi suhteessa maallikkouteen, myös suhteessa muiden alojen asiantuntijuuksiin. Julkisen palvelujärjestelmän sektoroituminen on havainnollinen esimerkki selkeärajaisista asiantuntija-aloista. Erikoistumisen tavoitteena on ollut lisätä palvelujen laatua ja palvelutuotannon tehokkuutta. Palvelujen käyttäjän kannalta ratkaisu

ei välttämättä ole ollut pelkästään myönteinen. Kokonaisnäkemys on saattanut hämärtyä ja palvelujärjestelmä pirstoutua liikaa. Erikoistumiskehityksen vastapainona onkin alettu korostaa moniammatillisuutta ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä sekä niin sanottua verkostoasiantuntijuutta.

Hyvinvointipolitiikan kysymyksissä on perinteisesti korostettu sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistystoimen asiantuntijaroolia. Vasta vähitellen hyvinvointikysymysten yhteys esimerkiksi kaavoitukseen, ympäristönsuojeluun tai elinkeinopolitiikkaan on tunnistettu ja tunnustettu. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin vastaajajoukko koostuu kaikkien kunnallisten toimialojen vastaajista ja lisäksi työvoimahallinnon, Kansaneläkelaitoksen, poliisin, pelastustoimen ja seurakuntien edustajista. Ratkaisulla on haluttu korostaa hyvinvointikysymysten laaja-alaisuutta. Teknisen toimen edustaja on hyvinvoinnin asiantuntija siinä missä lääkäri tai opettajakin.

Asiantuntija-alan lisäksi myös toimintaympäristö rajoittaa asiantuntijan erityisasemaa. Voidaan puhua suljetusta ja avoimesta asiantuntijuudesta. Perinteiset professiot perustuvat suljettuun, vakautta tavoittelevaan asiantuntijuuteen. Nykyisin asiantuntijuus näyttää kuitenkin yhä enemmän myös keskustelevana, vuorovaikutteisena ja institutionaalisilta rakenteiltaan horjuvana eli avoimena asiantuntijuutena. (Eräsaari 2002a; Eräsaari 2002b, 54 – 66; ks. myös Pirttilä 2002.) Myös toimintaympäristölähtöisellä, avoimella asiantuntijuudella on rajansa, mutta ne ovat joustavia ja herkkiä muuttumaan.

Asiantuntijan erityisasemaan (suhteessa maallikoihin) liittyy yhteiskunnallista valtaa ja vastuuta, jotka ulottuvat yksittäisiä kansalaisten kohtaamistilanteita laajemmalle. Asiantuntijan valta liittyy ennen muuta maallikoita suurempaan tietomäärään ja kykyyn hyödyntää tietoa tehokkaasti. Asiantuntijalla on myös mahdollisuus jossakin määrin kontrolloida tiedon levittämistä. Samalla asiantuntijavalta kytkeytyy usein organisatoriseen valtaan. (Ks. esim. Barnes 1988; Galbraith 1984; Morgan 1997; Dahl 1963.)

Valtaan liittyy aina myös vastuu. Hyvinvointitiedon tuottaminen ja välittäminen voidaan nähdä yhtenä tapana kantaa yhteiskunnallista vastuuta. Asiantuntijan tehtävän on toisaalta siirtää tietoa ”ylhäältä alas” eli välttää esimerkiksi tutkijoiden tai poliittisen päätöksentekojärjestelmän tuottamaa tietoa kansalaisille, asiakkaille tai organisaationsa muille jäsenille. Toisaalta asiantuntijan tulee välittää ”alhaalta ylös” tietoa kansalaisten hyvinvoinnista ja eri organisaatioiden mahdollisuuksista tukea hyvinvoinnin toteutumista. Hyvinvointibarometri on esimerkki viimeksi mainitusta tiedonvälitystehtävästä.

Asiantuntijaorganisaatio voidaan nähdä organisaationa, jonka henkilöstö koostuu tietyt pätevyys ehdot täyttävistä asiantuntijahenkilöistä. Yksittäisen henkilön asiantuntijuus määrittyy hänen ammatillisen asemansa perusteella. Samalla organisaatio asettaa asiantuntijahenkilön toiminnalle tiettyjä reunaehtoja, jotka saattavat olla ristiriidassa henkilön omien tai hänen professionsa edustamien näkemysten kanssa. Toisaalta kollektiivinen asiantuntijuus voidaan ymmärtää myös siten, että erillisten asiantuntijayksilöiden sijasta kiinnitetään huomiota asiantuntijaorganisaation tai -järjestelmän toimintaa kokonaisuudessaan. Näin tarkasteltuna asiantuntijaorganisaatio ei ole pelkästään asiantuntijahenkilöistä koostuva organisaatio, vaan itsessäänkin eräänlainen asiantuntija. (Ks. esim. Temmes 1992.)

Hyvinvointibarometrissa painopiste on asiantuntijayksilöiden kokemuksissa, ja vastaukset edustavat heidän henkilökohtaisia näkemyksiään. Käytännössä barometrivastaajat eivät kuitenkaan ole taustaorganisaatioistaan irrallisia toimijoita. Koska vastaajat ovat pääasiassa toimialojensa johtavia viranhaltijoita, voidaan ajatella, että heidän avullaan tavoitetaan koko organisaation läpi ”suodattunutta” hyvinvointitietoa. Tuloksia tulkittaessa on tietenkin otettava huomioon, että asiantuntijaposition on vain yksi barometrivastaajan rooleista.

2.2 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut

Hyvinvointi on käsitteenä monitulkintainen ja abstrakti. Tässä tutkimuksessa nojaututaan hyvinvoinnin stipulatiiviseen määrittelyyn. Stipulatiivisessa hyvinvoinnin määrittelyssä tiedetään jo tutkimusprosessin alkuvaiheessa, mistä hyvinvoinnin osista tai ulottuvuuksista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Lisäksi se, mitä hyvinvoinnilla ymmärretään kulloinkin käsillä olevassa hyvinvointitutkimuksessa, ilmaistaan eksplisiittisesti. (Siltaniemi ym. 2007, 9-10.) Hyvinvointi käsitetään tässä lähtökohtaisesti Hyvinvoinnin tila Etelä-Pohjanmaalla -tutkimuksen mukaisesti kansalaisyhteiskunnan ja toimintaympäristön muodostamana kokonaisuutena, jonka molemmat ulottuvuudet ovat vuorovaikutuksessa keskenään (ks. Lehtola ym. 2003, 14-15.) Kansalaisyhteiskunta-ulottuvuutta kuvaavat muuttujat mittaavat sellaisenaan joitakin väestön hyvinvoinnin osa-alueita. Kansalaisyhteiskuntaa kuvaaviksi muuttujiksi on nimetty asuminen, terveys, toimeentulo ja turvallisuus. Toimintaympäristömuuttujat puolestaan kuvaavat ympäristön mahdollisuuksia tukea väestön hyvinvointia. Kansalaisyhteiskunnan ja toimintaympäristön muodostama kokonaisuus on täydennetty (fyysistä) elinympäristöä sekä sosiaalisia suhteita ja itsensä toteuttamista kuvaavilla kahdella muuttujalla Lehtolan ym. (2007) tutkimusasetelmaa noudatellen (emt. 5-6).

Hyvinvointitutkimuksen traditiossa on korostunut sosiaalisten ongelmien mittaaminen ja niiden paikallistaminen yhteiskunnassa. Toisin sanoen kansalaisten hyvinvointia on lähestytty hyvinvoinnin vajeiden kartoittamisen näkökulmasta. (Moisio ym. 2008, 16–17.) Käsillä olevassa tutkimuksessa väestön hyvinvoinnin tilaa ja hyvinvointipalveluita tarkastellaan ainakin osittain ongelmien ja hyvinvoinnin vajeiden näkökulmasta käsin. Hyvinvoinnin vajeita mittaava ja paikallistava lähestymistapa on perusteltu, sillä sosiaalisilla ongelmilla ja niitä seuraavilla hyvinvoinnin vajeilla on taipumus kasautua ja monimutkaistua. Lähestymistapa on erityisen ajankohtainen: vaikka Suomi on viime vuosina vaurastunut ja suomalaisten elinolot ovat kohentuneet, kasvu ja hyvinvointi eivät ole jakaantuneet tasaisesti kansalaisten keskuudessa. Tulonjaon kehityksen kärjessä ovat olleet suurituloiset kansalaiset pienituloisten kansalaisten reaalityulojen kehittyessä huomattavasti heikommin. Seurauksena tästä kehityskulusta on ollut 1990-loppuvuosille painottunut tuloerojen voimakas kasvu ja suhteellisen köyhyyden lisääntyminen. Samanaikaisesti väestön terveydentila on kohentunut ja suomalaiset elävät yhä pidempään. Kuitenkin sosioekonomiset terveyserot ovat voimistuneet ja polarisoituneet. (Karvonen ym. 2008, 30, 32.) Voidaankin ennakoida, että 1990-luvun laman jälkeinen kasvanut hyvinvoinnin vajeiden ja avuntarpeiden kasaantuminen voimistuu lähivuosina talouden taantumana seurauksena.

Viime vuosikymmenen alun laman jälkeinen kehityskulku ja sen seuraukset mietittyivät myös kyselyvastaajia. Erityisen huolissaan oltiin alueellisen eriarvoisuuden kasvusta sekä palveluiden keskittymisestä kasvukeskuksiin:

"...reunaalueen kuntana palveluja ollaan viemässä pois omasta kunnasta väestö muuttaa palvelujen perässä. Erittäin huolestuttava kehitys.- palvelujen vieminen pois aiheuttaa työttömyyttä joka omalta osalta näivettää kuntaa. - mihin hävisi paras-hankkeen hyvä tavoite pitää koko maakunta ja Suomi elinvoimaisena ja lähipalvelut väestön saatavilla."
(vastaaja 118)

Avoimissa vastauksissa tuli esille myös kyselyvastaajien ristiriitainen huomio siitä, että julkisia palveluja on supistettu samanaikaisesti kun talous on viime vuosina kasvanut bruttokansantuotteella mitattuna ennennäkemättömästi:

"[...] Viime vuodet on ollut vain juustohöylän käyttöä lähes joka sektorilla sekä kunta- että valtionhallinnossa. Kuinka ennen, kun Suomi oli köyhä maa, voitiin tarjota valtionhallinnon palveluja paljon laajemmin kuin nykyisin? Sama koskee lähes kaikkia kuntienkin palveluja. Siis olemmeko kansakuntana säästäneet itsemme kipeiksi ja köyhiksi? Tämä kehitys on nähtävissä kaikkien suurten alukeskusten ympärillä, periferia köyhtyy, ja ongelmat itse asiassa ovat kaksinkertaiset, ne ovat periferiassa ja myös vastaanottavalla alueella. Kasvua ja kehitystä tulisi

pystyä ohjaamaan ja ennakoimaan siten, että koko Suomi säilyisi asutuna ja viihtyisänä ympäristönä, kuntien ja valtion tulee panostaa tiestön ja infran kunnossapitoon sekä järjestää myös haja-alueille liikkumiseen mahdollisuus (muu kuin jalkaisin, pyörällä tai taxilla, mikä on kallista). Nyt perheissä ei ole kuin yksi auto, joten vain toinen pääsee kulkemaan töissä ja toinen ei, jos työpaikka sijaitsee vaikka 50 km:n päässä, kun ei ole minkäänlaisia julkisia kulkuyhteyksiä. Väestön poismuuttoa alueilta tulisi voida jollain tavalla vähentää, vai annetaanko jatkuvasti kaikki reuna-alueiden resurssit keskusalueille.[...]” (Vastaja 180)

Hyvinvointipalvelut ovat osa ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Hyvinvointitutkimuksen näkökulmasta tarkasteltuna palvelut ovat hyvinvointia tukevia ja ylläpitäviä resursseja, joita yhteiskunta tai yksityiset palveluntuottajat tarjoavat niitä tarvitseville ihmisille. (Siltaniemi 2007, 13.) Barometritutkimuksessa ollaan kiinnostuneita palveluista lähtökohtaisesti kansalaisen hyvinvoinnin kannalta. Tutkimuksen keskiössä ovat asiantuntijoiden arviot erilaisten hyvinvointipalvelujen hankkimisen helppouden tai vastaavasti vaikeuden asteesta. Tässä tutkimuksessa hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut ymmärretään laaja-alaisesti, sillä sekä yksityisen sektorin että julkisen sektorin tuottamat palvelut tukevat ainakin osittain kansalaisten hyvinvointia. Näin ollen hyvinvointipalveluja ei ole pyritty rajaamaan sosiaali- ja terveyspalveluihin, vaan asiantuntijoiden arvioitavana ovat myös opetus-, kirjasto- sekä vapaa-ajan kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Tarkasteltavana on perinteisten julkisten palveluiden lisäksi myös päivittäiseen elämään liittyviä yksityisiä palveluja, kuten päivittäistavarakauppa-, pankki-, posti-, huoltoasema- ja joukkoliikennepalvelut.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin käsitelmäärittelyn lähtökohdat noudattavat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007 -tutkimuksen palvelujaottelua (Lehtola ym. 2007, 6.) Tutkimuksessa tarkasteltavat palvelut on jaoteltu kuuteen ryhmään, joita ovat hallintopalvelut, opetuspalvelut, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, kaupalliset palvelut sekä 'muut palvelut', joka pitää sisällään joukkoliikenne-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen laaja-alainen käsittäminen on perusteltua, sillä kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavia ratkaisuja tehdään merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon alueen ulkopuolella, muun muassa sivistystoimessa, elinkeinoelämässä ja maankäytön alueella. Kyse on siis hyvin laajasta hyvinvointivastuusta ja siitä, millä tavoin vastuuta toteutetaan käytännössä erilaisten palvelujen kautta. (Siltaniemi 2007, 13–14.)

2.3 Hyvinvointibarometrin tavoitteet

Barometritutkimuksen keskeisenä tavoitteena on tuottaa ajankohtaista asiantuntijätietoa Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen nykytilasta sekä niiden muutossuunnista. Hyvinvointibarometrillä käsitetään tässä tutkimuksessa ”hyvinvointialojen ammattilaisille” suunnattua ja säännöllisesti toistettavaa asiantuntijakyselyä (Lehtola ym. 2007, 2). Asiantuntijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä ammatilliseen osaamiseen ja asemaan nojaavaa näkemystä, jolloin voidaan olettaa, että vastaajilla on koulutuksen ja ammatillisen kokemuksen myötä riittävät valmiudet arvioida väestön hyvinvointia ja siinä tapahtuneita muutoksia. Hyvinvointibarometrin nimenomaisena tavoitteena on selvittää vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta, vaikka vastaajat epäsuorasti edustavatkin taustaorganisaatioitaan. On muistettava, että barometritutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa nopealla aikataululla ja säännöllisesti toistettuna ilmiöitä yksinkertaistaen. Näin ollen tutkimus ei sellaisenaan vastaa esimerkiksi kysymykseen siitä, mistä hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset johtuvat (Lehtola ym. 2007, 26).

Kolmen pohjalaismaakunnan alueella toteutetun hyvinvointibarometrin tavoitteena on selvittää

- asiantuntijoiden näkemyksiä oman toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin nykytilasta ja hyvinvoinnin muutossuunnista
- asiantuntijoiden käsityksiä eri väestöryhmien välisistä hyvinvointieroista
- asiantuntijoiden arvioita erilaisten ongelmien ja hyvinvoinnin vajeiden nykymerkityksistä ja niiden muutossuunnista
- asiantuntijoiden näkemyksiä erilaisten hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytilasta ja hyvinvointipalvelujen hankkimisen muutossuunnista

Tämän asiantuntijakyselyyn perustuvan hyvinvointianalyysin tuottama tieto mahdollistaa osaltaan suuntaamaan kehittämistoimia sekä vahvistamaan eri toimijoiden välistä vuoropuhelua Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueilla.

2.4 Tutkimusaineisto, aineistonkeruu ja menetelmät

Hyvinvointibarometrissa käytetty aineisto on kerätty Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kuntien keskeisten toimialojen (keskushallinto, sivistystoimi, sosiaalihuolto, terveydenhuolto, asuntotoimi, elinkeinotoimi, tekninen toimi, ympäristötoimi) vastuuhenkilöiltä sekä työ- ja elinkeinohallinnon,

Kansaneläkelaitoksen, poliisin ja pelastustoimen sekä evankelis-luterilaisten seurakuntien edustajilta. Kyselyn kohdejoukko on ryhmitelty tehtävänimikkeiden mukaan 33 ryhmään, jotka ovat esitetty liitteessä 3.

Vastaajajoukon tavoittaminen oli monivaiheinen prosessi, jonka alkuvaiheessa hyödynnettiin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007 -tutkimusta varten koottua kyselyvastaajien yhteystietorekisteriä. Vastaavanlaiset rekisterit luotiin 14.4.2009 alkaen Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kuntien sekä työ- ja elinkeinohallinnon, Kansaneläkelaitoksen, poliisin ja pelastustoimen sekä evankelis-luterilaisen kirkon vastuuhenkilöistä. Tammikuussa 2009 tapahtuneet kuntaliitokset ja yhteistoiminta-alueiden muodostamiset mutkistivat jonkin verran tutkimuksen kohdejoukon tavoittamista. Rekisterin koontia varten selvitettiin aluksi, millaisia yhteistoiminta-alueita ja kuntaliitoksia pohjalais-maakuntien alueilla oli syntynyt. Tämän jälkeen rekisterit koottiin kuntien sekä yhteistoiminta-alueiden Internet-sivujen perusteella, ja tuoreista rakennemuutoksista johtuen vastuuhenkilöiden yhteystiedot olivat osin puutteellisia. Kohdejoukon yhteystiedot tarkistettiin vielä puhelimitse kunnista, minkä jälkeen koottiin lopulliset vastuuhenkilölistat jokaisesta kunnasta ja muista organisaatioista. Vastuuhenkilöiden valikoituminen kohderyhmään perustui kuntien ja muiden organisaatioiden (työ- ja elinkeinohallinto, Kansaneläkelaitos, poliisi ja pelastustoimi sekä evankelis-luterilainen kirkko) Internet-sivuilla olleisiin ja puhelimitse kysytyihin yhteystietoihin.

Barometrikyselyn kohdejoukkoon kuului yhteensä 1095 henkilöä. Kyselyn otos pyrittiin jakamaan mahdollisimman tasaisesti kolmen maakunnan kesken: Etelä-Pohjanmaalta kohdejoukkoon kuului 378, Keski-Pohjanmaalta 352 ja Pohjanmaalta 365 henkilöä. Keski-Pohjanmaan kohdalla otosta kasvatettiin tietoisesti painottamalla Kokkolan kaupungin vastaajamäärää, sillä tutkimusasetelman kannalta oli olennaista, että aineistossa oli riittävä määrällinen edustus jokaisesta maakunnasta. Barometritutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin 11.5.2009–22.5.2009 välisenä aikana, jolloin kaksikielinen, Webropol-linkin sisältänyt saatekirje lähetettiin sähköpostitse vastaanottajille. Muistutusviesti lähetettiin vastaanottajille viikolla 22. Lopulliseksi vastaajamääräksi muotoutui 451. Vastausprosentti oli siten 41,2.

Kyselylomake³ sisälsi yhteensä 10 kysymystä, joista kysymykset 1 ja 2 koskivat vastaajien taustatietoja (taustaorganisaatio ja toiminta-alue) ja kysymykset 3 ja 4 kartoittivat yleisluontoisesti vastaajien näkemyksiä toimialueensa väestön hyvinvoinnista sen muutossuunnista. Kysymykset 5-9 olivat yksityiskohtaisia ja teemattisia kysymyssarjoja alakysymyksineen. Lisäksi vastaajilla oli kyselylomakkeen lopussa mahdollisuus avovastaukseen, joka muodosti kymmenennen kysymyksen. Aineistonkeruun ongelmakohtaksi muodostui kyselylomakkeen toinen kysymys,

³ Ks.liite 1. Kyselylomake saatteineen (suomi) ja liite 2. Kyselylomake saatteineen (ruotsi).

jossa tiedusteltiin avomuotoisesti vastaajan taustaorganisaation toiminta-alueita. Yhtäältä ratkaisu oli paikallaan, sillä moni kohderyhmään kuuluvista henkilöstä työskenteli usean eri kunnan alueella. Vastaajalla oli näin strukturoitujen vastausvaihtoehtojen sijaan mahdollisuus nimetä joustavasti toiminta-alueensa kunnat. Toisaalta kysymyskohdan heikkoudeksi muodostui sen vapaaehtoisuus ja -muotoisuus, joiden vuoksi lähes neljännes vastaajista oli ohittanut kysymyskohdan tai ilmoittanut epäselvästi toiminta-alueensa. Tyhjät ja epäselvät vastaukset on jätetty maakuntakohtaisten analyysien ulkopuolelle luvussa viisi, mutta kyseiset vastaukset ovat osana tutkimusaineistoa luvussa neljä.

Tutkimusaineistoa on tarkasteltu kvantitatiivisen tutkimuksen perusmenetelmien avulla, joita ovat tässä tapauksessa suorat jakaumat, keskiarvotarkastelu ja risitiintaulukointi. Tutkimustulokset on raportoitu sektoridiagrammeina, (pinottuina) vaakapylväskuvioina ja taulukoina. Keskiarvotarkasteluista ja graafisista kuvioista on jätetty pois en osaa sanoa -vastaukset. Kvantitatiivisen tutkimusaineiston täydentämiseksi raportoinnissa on käytetty kyselyn avovastauksista saatua kvalitatiivista aineistoa, jonka aihepiirejä on hahmotettu teemoittelemalla. Kaiken kaikkiaan 72 vastaajaa käytti hyväkseen tilaisuutta avovastaukseen. Kyselyvastaajat kommentoivat kirjoituksissaan barometritutkimusta sekä ajankohtaisia yhteiskunnallisia muutoksia, kuten kunta- ja palvelurakennemuutostusta ja maailmantalouden kriisiä. Kvalitatiivista aineistoa käytetään tässä tutkimuksessa elävöittämään ja syventämään tutkimustuloksia. Kursivoidut sitaatit ovat suoria lainauksia barometrikyselyn avoimista vastauksista.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖN RAKENTEELLISIA MUUTOKSIA POHJALAISMAAKUNNISSA

Tässä luvussa käsitellään Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien toimintaympäristön muutoksia viimeisen kahden vuoden ajalta. Luvun pääpaino on kunta- ja palvelurakennemuutoksen sisällön, tavoitteiden ja palvelutuotannon muutosten kuvauksessa. Myös uudistuksesta käytävää ajankohtaiskeskustelua sivutaan jonkin verran. Lisäksi Paras-uudistuksen ohella esitellään lyhyesti sosiaali- ja terveysministeriön toimeenpanema Kaste-ohjelma. Luvussa käydään myös läpi joitakin olennaisia pohjalaismaakuntien kunta- ja palvelurakenteissa tapahtuneita muutoksia Paras-uudistuksen toimeenpanon myötä. Lisäksi avataan pääpiirteittäin aluehallintouudistuksen tavoitteita ja sen vaikutuksia Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa. Lopuksi tarkastellaan lyhyesti muita ajankohtaisia toimintaympäristöön liittyviä rakenteellisia muutoksia, jotka ovat barometritutkimuksen kannalta olennaisia.

3.1 Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tavoitteet

Valtioneuvosto käynnisti valtakunnallisen kunta- ja palvelurakennemuutoksen (Paras-hanke) vuonna 2005. Hanke vaikuttaa laajasti sekä kuntarakenteisiin että kuntien palvelujen sisältöihin, laatuun ja sijoittumiseen, ja siten kuntalaisten arkeen (Siltaniemi ym. 2009, 168). Paras-hankkeen valmistelussa on lähdetty liikkeelle tulevien vuosikymmenten muuttuvista väestö- ja palvelutarpeista, joihin kunta- ja palvelurakennemuutoksella pyritään ennakoivasti vastaamaan. Uudistusten taustalla vaikuttavat ensinnäkin julkisen talouden tasapainovaatimukset ja globaalin toimintaympäristön muutokset, jotka ovat yhä vaikeammin ennakoitavissa. Toiseksi taustalla ovat väestö- ja aluerakenteiden muutokset: väestön ikärakenne muuttuu voimakkaasti suurten ikäluokkien vanhetessa ja yhdyskuntarakenne tiheenee väestönkasvun keskittyessä vain harvoihin asutuskeskuksiin. Näin ollen alueiden ja kuntien väliset erot taloudessa sekä huoltosuhteissa ennakoidaan kasvavan entisestään. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen keskeisenä tavoitteena on siten turvata kaikille kuntalaisille hyvinvointipalvelut asuinpaikasta riippumatta. Kuntien ennakoidaan olevan lähellä tilannetta, jossa palvelujen kysyntä ylittää palvelujärjestelmän kantokyvyn. Jotta tilanne ei johtaisi hyvinvointipalvelujen rapautumiseen, on kuntien kyettävä uudistamaan rakenteitaan ja palvelujen tuottamisen tapojaan. (Kuntaliitto 2007.)

Kunta- ja palvelurakennemuutuksesta säädetyn niin sanotun puitelain (167/2007) mukaan uudistuksen tavoitteena on vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta sekä kehittää palveluiden tuotantotapoja ja organisointia siten, että kunnilla on taloudel-

lisesti ja rakenteellisesti kestävä perusta palvelujen tuottamiseen ja järjestämiseen. Paras-uudistuksen ja sen puitelain tavoitteena on koko maan kattava, laadukas ja tehokas palvelurakenne sekä toimiva ja eheä kuntarakenne. Elinvoimainen kuntarakenne taataan kuntayhdistymisillä ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin. Puitelain (167/2007) 5 § velvoittaa kuntia järjestämään perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvät sosiaalitoimen palvelut vähintään 20 000 asukkaan väestöpohjalla. Maa jaetaan puitelain 6 §:n nojalla kuntayhtymiin, jolloin jokaisen kunnan tulee kuulua yhteen kuntayhtymään. Puitelain (167/2007) 6 § mukaan kuntayhtymän tulee vastata muun muassa erikoissairaanhoidon mukaisista ja muista sille lailla säädettyistä tehtävistä sekä edistää alueellaan terveyden, toimintakyvyn ja sosiaalisen turvallisuuden huomioonottamista. (Valtionvarainministeriö 2009a.)

Kuntien palvelutuotannon uudet organisointimallit ovat muovanneet merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteita. Esimerkiksi isäntäkunta- ja elämäkaarimalli sekä tilaaja-tuottajamalli ovat viime vuosina rakenteistaneet kuntien palveluja uudella tavalla. Tämän seurauksena esimerkiksi päivähoidon hallinnointi on siirretty useissa kunnissa sosiaalitoimen vastuulta sivistys-/opetustoimen alaisuuteen⁴. Lisäksi perusterveydenhuollossa ovat lisääntyneet ratkaisut, joissa yksityinen palveluntuottaja vastaa palvelutoiminnasta. (Eronen ym. 2009, 46.) Päivähoidon hallinnoinnissa tapahtunut muutos ilmeni konkreettisesti aineistonkeruun vaiheessa, sillä osalla vastaajista oli vaikeuksia sijoittaa itseään oikeaan hallinnonalaan.

Kunta- ja palvelurakennemuutos on saanut osakseen kritiikkiä mm. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton teettämien Kansalaisbarometri 2009 ja Sosiaalibarometri 2009 -tutkimusten tulosten pohjalta. Siltalan ym. (2009, 240) kirjoittavat, että uudistus on näyttäytynyt pääosin taloudellisesti rationaalisenä toimenpiteenä, jonka tavoitteena ovat tehokkuuden kasvattaminen, palvelu- ja hallintoyksikköjen keskittäminen ja niiden kokojen kasvattaminen sekä kuntien yhdistäminen palveluiden laadun ja sisällön kehittämisen kustannuksella. Myös Stenvall ym. (2008, 59–60) huomauttavat, että Paras-hankkeen paikallisessa toimeenpanossa on keskitytty pääosin rakenteita koskeviin lyhyen aikavälin strategioihin kokonaisvaltaisen ja pitkän aikavälin strategisen suunnitelmallisuuden jäädessä vähemmälle huomiolle. Uudistuksen toimeenpanossa olisi aidosti otettava lähtökohdaksi palvelujen sisällölliset tavoitteet sekä kuntalaisten että alueiden näkökulma (emt. 60, 140). Kansalaisbarometri 2009 -tutkimuksen (Siltaniemi ym. 2009, 240) mukaan valtaosa suomalaisista ei tunne Paras-uudistusta ja sen oletettuja vaikutuksia. Enemmistö kansalaisista kokee vaikutusmahdollisuutensa puutteellisiksi uudistusta kohtaan. Tutkimustulokset ovatkin ristiriidassa uudistukselle asetettujen lähtökohtien kanssa, joiden mukaan kuntalaiset ovat uudistuksen keskiössä mukana vaikuttamassa ja osallistumassa uudistukseen (emt. 237).

⁴ Ks. liite 6. Päivähoidon hallinnointi Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla 1.1.2009.

Paras-hanke on aktivoinut kuntia, mutta toistaiseksi hanke on jäänyt pääasiassa rakenteellisen uudistuksen tasolle. Kuitenkin vähitellen on nähtävissä myös toiminnallisia muutoksia. Kokonaisuutena kunta- ja palvelurakennemuutos ”näyttäytyy toteutukseltaan pirstaloituneelta, jossa uusien rakenteiden, palveluiden ja strategioiden kehittäminen hahmottuvat vielä kohtuullisen epäselvästi ja toisistaan irrallisina asioina” (Stenvall ym. 2009, 165.) Paras-hankkeen arviointiraportissaan Stenvall ym. (2009, 166) muistuttavat, että uudistuksen myötä syntyneet rakenteelliset ratkaisut eivät ole riittäviä ratkaisuja niin sanottuihin ”ilkeisiin ongelmiin”, joita myös tämän tutkimuksen aineistosta nousee esille. ”Ilkeiden ongelmien” taustalla on usein monimutkaisia syy-seuraus -suhteita, jolloin ongelmien ratkaisumahdollisuudet eivät hahmotu selkeästi. Stenvall ym. ehdottavat, että nopean ja aggressiivisen toimintaotteen sijaan tulisi käynnistää ”ilkeitä ongelmia” koskevia, maltillisesti eteneviä prosesseja, koska kompleksisiin lähtökohtiin vastaaminen edellyttää pitkäjänteistä strategiatyötä ja vaihtoehtoisia näkökulmia. (emt. 166-167.)

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen lisäksi toimintaympäristöä muuttaa Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma (KASTE), joka sosiaali- ja terveysministeriön lakisäätö, strateginen ohjausväline. Kaste-ohjelmalla johdetaan valtakunnallista sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Valtioneuvosto hyväksyi vuosille 2008–2011 suunnatun ohjelman 31.8.2008. Kaste-ohjelman tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä, parantaa palveluiden laatua ja vaikuttavuutta sekä lisätä väestön osallisuutta ja vähentää sosiaalista syrjäytymistä. Tavoitteiden saavuttamiseksi pyritään ongelmien ehkäisyyn, varmistamaan henkilökunnan riittävyys ja osaaminen sekä luomalla sosiaali- ja terveydenhuollon eheät palvelukokonaisuudet ja vaikuttavat toimintamallit. Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritetty 39 toimenpidettä, joiden avulla ohjelma toteutetaan. Lisäksi tavoitteiden toteutumista seurataan valituilla 19 seurantaindikaattorilla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Kaste-ohjelmaan liittyy myös lainsäädäntöuudistuksia, joista merkittävimmät ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (hallituksen ehdotus annetaan 2010), terveydenhuoltolaki (hallituksen ehdotus annetaan 2010) ja sosiaalihuollon lainsäädäntöuudistus (hallituksen ehdotus annetaan 2012). **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki** sisältää asetuksia uudesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, kehittämisestä ja valvonnasta. Uusien rakenteiden voimaansaattamiseksi kirjataan erilliseen lakiin. **Terveydenhuoltolaki** määrittää ja ohjaa terveydenhuollon palvelujen sisältöä. Tavoitteena on muun muassa vahvistaa perusterveydenhuoltoa, terveyspalvelujen saatavuutta, potilaan asemaa sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä. **Sosiaalihuollon lainsäädäntöuudistus** pitää sisällään sosiaalihuollon erityislainsäädännön rakennetta ja sisältöä koskevia säädöksiä. (Jouttimäki 2009.)

3.2 Kunta- ja palvelurakennemuutoksen vaikutuksia pohjalaismaakunnissa

Paras-uudistus on vaikuttanut voimakkaasti pohjalaismaakuntien kuntarakenteeseen vuosina 2007–2009 tapahtuneiden kuntaliitosten myötä. Laadullisen aineiston perusteella kyselyvastaajien suhtautuminen kunta- ja palvelurakennemuutukseen oli kaksijakoista:

”Kuntien palvelurakennemuutos selkeyttää palvelujen tuottamista ja saatavuutta. Julkisten palvelujen sähköiset palvelumuodot helpottavat saatavuutta. Alueen monipuolinen elinkeinorakenne on vahvuus erilaisten työtilaisuuksien ja työvoiman osaamisen hyödyntämiseen. Seutukunnan alhainen tulotaso nousee ja saavuttaa maan yleistä tasoa. Tiedottamisen taso paranee ja kohdentaminen eri väestöryhmiin ja edunsaajiin paranee ja luo yleistä hyvinvointia ja vaikuttamisen ilmapiiriä alueen väestöön. Koulutustason nousun myötä yksilötasolla väestön saavutettavuus ja tiedottamisen tavoitteet helpottuvat.” (vastaaja 376)

”Kunta elää erittäin kriittistä vaihetta kuntaliitoksen alla. Monet pienen kunnan toimivat käytännöt eivät enää jatkossa onnistu samalla tavalla ja uskoisin, että varsinkin erinomaiset hammaslääkäripalvelut kärsivät. Toisaalta en usko että liitos parantaa kuntalaisten asemaa muissa terveyspalveluissa. Vaarana on, että palvelut keskittyvät X:lle [kunnan nimi] ja hallinto jäykistyy liiaksi.” (vastaaja 112)

Seuraavaksi esitellään vuosina 2007–2009 syntyneet kuntaliitokset ja pohjalaismaakunnissa toiminnassa olevat yhteistoiminta-alueet.

Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla syntyi yhteensä kuusi kuntaliitosta ajalla 2007–2009.

■ Vöyri ja Maksamaa	→ Vöyri-Maksamaan kunta (2007)
■ Seinäjoki, Nurmo ja Ylistaro	→ Seinäjoen kaupunki (2009)
■ Kurikka ja Jurva	→ Kurikan kaupunki (2009)
■ Kauhava, Alahärmä, Ylihärmä ja Korttesjärvi	→ Kauhavan kaupunki (2009)
■ Alajärvi ja Lehtimäki	→ Alajärven kaupunki
■ Kokkola, Kälviä, Lohtaja ja Ullava	→ Kokkolan kaupunki (2009)

Paitsi kuntarakenteet, myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteet ovat muuttuneet pohjalaismaakunnissa merkittävästi viimeisten kahden vuoden aikana. Kuntien muodostamien yhteistoiminta-alueiden organisointimuotoja ovat kuntayhtymä ja isäntäkuntamalli.

Etelä-Pohjanmaalla toiminnassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet

■ Seinäjoki ja Isokyrö	→ Seinäjoen yhteistoiminta-alue (Seinäjoki isäntäkuntana)
■ Jalasjärvi, Ilmajoki ja Kurikka	→ JIK –peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
■ Kauhava, Evijärvi ja Lappajärvi	→ Kuntayhtymä Kaksineuvoinen
■ Kauhajoki, Isojoki, Karijoki ja Teuva	→ Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
■ Alajärvi, Soini ja Vimpeli	→ Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue
■ Alavus, Kuortane, Töysä ja Ähtäri	→ Kuusiokuntien terveystyhtymä

Keski-Pohjanmaalla toiminnassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet

■ Kokkola ja Kruunupy	→ Kokkolan yhteistoiminta-alue (Kokkola isäntäkuntana)
■ Halsua, Kannus, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli	→ JYTA - Jokivarsikuntien yhteistoiminta-alue

Pohjanmaalla toiminnassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet

■ Vaasa, Vähäkyrö ja Laihia	→ perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistoiminta-alue (Vaasa isäntäkuntana)
■ Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy ja Luoto	→ Pietarsaaren sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue (Pietarsaari isäntäkuntana). Mukana on myös Pietarsaaren sairaalan erikoissairaanhoidopalvelut
■ Maalahti, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kaskinen ja Närpiö	→ Rannikko-Pohjanmaan perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistoiminta-alue
■ Oravainen, Vöyri-Maksamaa ja Mustasaari	→ perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistoiminta-alue (Mustasaari isäntäkuntana)

Edellä esitellyt kuntaliitokset ja yhteistoiminta-alueet perustuvat vuosien 2007–2009 tietoihin. Todennäköisesti lähivuosina toteutetaan uusia kuntaliitoksia pohjalaismaakuntien alueella. On esitetty, että nykyiset yhteistoiminta-alueet toimivat ikään kuin välivaiheena uusille kuntaliitoksille ja laajemmille toiminta-alueille. (Eronen ym. 2009, 166.)

3.3 Aluehallintouudistuksen tavoitteet ja vaikutukset pohjalaismaakunnissa

Aluehallinnon uudistamishanke (ALKU) käynnistyi kesäkuussa 2007, jonka jälkeen aluehallinnon rakennemuutosten valmistelut ovat edenneet varsin nopeasti. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin hallitusohjelman linjausten mukaisesti kansalais- ja asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti toimiva aluehallinto sekä valtion aluehallinnon viranomaisten roolien, tehtävien, ohjauksen ja aluejakojen selkiyttäminen. Valtioneuvosto antoi esityksensä Eduskunnalle aluehallinnon uudistamista koskevasta lainsäädännöstä (59/2009) huhtikuussa 2009. Uudistusta koskevien lakien on tarkoitus astua voimaan 1.1.2010. Konkreettisina toimenpiteinä hankeehdotuksessa esitetään lääninhallitusten, työ- ja elinkeinokeskusten, alueellisten ympäristökeskusten, ympäristölupavirastojen, tiepiirien sekä työsuojelupiirien työsuojelutoimistojen lakkauttamista. Edellä mainittujen organisaatioiden tehtävät kootaan ja uudelleenorganisoidaan kahteen uuteen viranomaiseen aluehallintovirastoon (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY). Uudistuksen tavoitteena on myös vahvistaa maakunnan liittojen roolia aluekehitysviranomaisena kokoamalla liitoihin alueellisia kehittämistehtäviä ja niiden voimavaroihin liittyvää päätösvaltaa. Metsäkeskukset kytketään uudistuksessa toiminnallisella tasolla valtion aluehallinnon yhteyteen. (Valtionvarainministeriö 2009b.)

Hanke tavoittelee toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia aluejakoja ja niiden yhtenäistämistä siten, että toiminta-alueet vastaavat toisiaan tai suuremmat koostuvat kokonaisista pienemmistä alueista. Uusien aluejakojen tulee muodostua yhdestä tai useammasta maakunnasta, ja tavoitteena on, että maakuntien yhteistoiminta-alueet sekä AVIn ja ELYn aluejaot ovat keskenään yhteensopivat. Uudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta maakuntien ja maakunnan liittojen lukumäärään. (emt. 2009b.)

Aluehallintovirastoille suunnatut tehtävät ovat pääasiassa nykyisten lääninhallitusten, ympäristölupaviranomaisten, alueellisten ympäristökeskusten ja työsuojelupiirien tehtäviä. AVI toimii yhteistyössä kuntien ja valtion paikallishallinnon kanssa edistämällä perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävästä käytöstä sekä alueiden terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä. Lisäksi aluehallintovirastot tukevat

alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla kootusti lupa-, valvonta- ja oikeusturva-tehtäviä alueilla. Suunnitteilla on kuusi virastoa, joilla on kuusi päätoimipaikkaa ja kuusi toimipaikkaa. Yksi AVIn päätoimipaikka sijoittuu Pohjanmaalle Vaasaan. Aluehallintovirastojen vastuualueita ovat

- Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
- Poliisi
- Pelastustoimi ja varautuminen
- Ympäristöluvat
- Työsuojelu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY) suunnatut tehtävät ovat pääasiassa nykyisten TE-keskusten, tiepiirien, alueellisten ympäristökeskusten ja lääninhallitusten tehtäviä. ELY tukee alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Lisäksi ELY edistää yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, työvoiman maahanmuuttoa, osaamista ja kulttuuria, liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla. Keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa. ELYjen vastuualueita ovat

- Elinkeino, työvoima, osaaminen ja kulttuuri
- Liikenne ja infrastruktuuri
- Ympäristö ja luonnonvarat.

Suunnitteilla on yhteensä 15 ELY -keskusta, joista yhdeksän vastaa kaikista kolmesta em. vastuualueesta, neljä virastoa hoitaa kahta vastuualuetta ja kaksi virastoa puolestaan yhden päävastuualueen. Etelä-Pohjanmaalle (Seinäjoelle) sijoittuu yksi ELY, joka vastaa kaikista kolmesta vastuualueesta ja Pohjanmaalle (Vaasaan) sijoitetaan ELY, joka vastaa elinkeino, työvoima, osaaminen ja kulttuuri-vastuualueen tehtävistä. (Valtionvarainministeriö 2009b.)

Keski-Pohjanmaalle Kokkolaan on esitetty Pohjois-Pohjanmaan ELYn toimipaikkaa, joka vastaa kaikista kolmesta vastuualueesta (elinkeinot ja työvoima, luonnonvarat sekä ympäristö). Aluehallintoviraston palvelut on esitetty tarjottavaksi Keski-Pohjanmaalle Pohjois-Suomen AVI. Molempien keskusten päätoimipaikka on Oulussa. Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryöryhmä (Halke) päätti kesäkuussa 2009, että Keski-Pohjanmaan maakunta suuntautuu aluehallintoviranomaisten aluejaossa pohjoiseen. Tämä merkitsee, että Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren poliisi- ja pelastustoimen tehtävistä vastaisi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Vaasan toimipaikasta käsin. Suuntautumispäätös on herättänyt voimakkaita poliittisia ristiriitoja Keski-Pohjanmaalla ja erityisesti Kokkolan ruotsinkielisen väestön keskuudessa, sillä Oulu on yksikielinen kaupunki. Barometritutkimusta tehtäessä suuntautumispäätöksestä käytävä poliittinen kamppailu on vielä meillä eikä lopullista päätöstä Keski-Pohjanmaan suuntautumisesta ole tehty.

3.4 Muita rakenteellisia toimintaympäristömuutoksia pohjalaismaakunnissa

Seuraavassa käsitellään lyhyesti tämän tutkimuksen kannalta keskeisimpiä muita pohjalaismaakunnissa tapahtuneita rakenteellisia toimintaympäristömuutoksia. Näitä ajankohtaisia muutoksia ovat **ammattillisen koulutuksen järjestäjien yhdistymiset, seurakuntien rakenneuudistukset, poliisin hallintorakenneuudistus ja Kansaneläkelaitoksen vakuutuspiiriudistus.**

Ammattillisen koulutuksen järjestäjätieverkon kokoamisen tavoitteet tukevat kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun puitelain (169/2007) tavoitteita. Puitelain (169/2007) mukaan kunnan tai yhteistoiminta-alueen, jolla on lupa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa, asukasmäärän on oltava noin 50 000. Ammatillisen koulutuksen järjestäjätieverkon kehittämällä tavoitellaan vahvoja ammatillisen koulutuksen kokonaisuuksia. Kehittämisstrategian keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, koulutuksen ja työelämävastavuuden parantaminen, elinikäisen oppimisen edistäminen sekä koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen maan eri osissa ja molempien kieliryhmien tarpeet huomioiden. (Opetusministeriö 2009a.) Palveluiden uudenlainen järjestämistapa tuottaa uusia haasteita ammatillisen koulutuksen sisältöön, sillä perinteinen sektorijattelu on edelleen vahvoilla esimerkiksi lähihoitajakoulutuksen sisällössä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjätieverkon kokoaminen on saanut aikaan muutoksia ammatillisen koulutuksen järjestämisessä Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Härmänmaan ammatti-instituutin kuntayhtymä, Kurikan ammattioppilaitoksen kuntayhtymä ja Suomenselän koulutuskuntayhtymä yhdistyivät osaksi Seinäjoen koulutuskuntayhtymää 1.1.2009. Lisäksi Alavuden erityisammattikoulun ammatillisen koulutuksen järjestämislupa ja koulutustehtävät siirrettiin Valtiolta Hengitysliitto Heli ry:n järjestettäväksi 1.1.2009. Pohjanmaalla eteni ruotsinkielisen ammattikoulutuksen kokoaminen. Korsnäsän kunnalta sekä Samkommunen för utbildning i Sydösterbotten -kuntayhtymältä siirrettiin ammatillisen koulutuksen järjestämislupa ja koulutustehtävät Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur -kuntayhtymälle 1.1.2009. (Opetusministeriö 2009b.)

Kunta- ja palvelurakenneuudistus on omalta osaltaan luonut muutospaineita **evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntarakenteeseen** muiden yhteiskunnallisten vaikutusten lisäksi. Vuonna 2007 tapahtui kaksi seurakuntaliitosta pohjalaismaakuntien alueella. Tuolloin Keski-Pohjanmaalla Lestijärven seurakunta liitettiin Toholammin seurakuntaan ja Pohjanmaalla Maksamaan seurakunta liitettiin Vöyrin seurakuntaan. (Kirkkohallitus 2008.)

Vuoden 2009 alusta seurakuntarakenteissa tapahtunut muutos on ollut merkittävä. Oulun hiippakuntaan kuuluvat Kaustisen ja Ullavan seurakunta, Kälviän seurakunta ja Lohtajan seurakunta liittyvät Kokkolan seurakuntayhtymän paikallisseurakunniksi. Kokkolan seurakuntayhtymään kuuluu muutoksen myötä yhteensä viisi seurakuntaa. Nämä ovat Kokkolan suomalainen seurakunta, Kokkolan ruotsalainen seurakunta (Karleby svenska församling), Kaustisen ja Ullavan seurakunta, Kälviän ja Lohtajan seurakunnat. (Kirkkohallitus 2009a.)

Lapuan hiippakunnassa tapahtui myös useita seurakuntaliitoksia. Seuraavassa esitellään Etelä-Pohjanmaata koskettavat seurakuntaliitokset. Alahärmän, Korttesjärven ja Ylihärmän seurakunnat liitettiin Kauhavan seurakuntaan. Nurmmon seurakunta sekä Ylistaron seurakunta liitettiin Seinäjoen seurakuntaan. Lehtimäen seurakunta liitettiin Alajärven seurakuntaan ja Jurvan seurakunta puolestaan Kurikan seurakuntaan. Alahärmän, Korttesjärven, Ylihärmän, Nurmmon, Ylistaron, Lehtimäen ja Jurvan seurakunnat lakkasivat olemasta itsenäisiä seurakuntia 1.1.2009 alkaen. Edellä mainitut seurakunnat jatkavat toimintaansa nykyisinä kappeliseurakuntina. (Emt.) Tällä hetkellä vireillä olevia seurakuntarakennemuutoksia on Pohjanmaalla Maalahden ja Korsnäsin seurakunnissa sekä Keski-Pohjanmaalla Himangan seurakunnassa ja Kalajoen seurakunnassa. (Kirkkohallitus 2009b.)

Sisäasiainministeriö asetti vuonna 2006 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia kokonais selvitys poliisin hallintorakenteen, johtamisjärjestelmän ja yhteistoiminnan kehittämistarpeista ja tehdä selvityksen aiheuttamat muutosesitykset. Sittemmin pääministeri Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu poliisin **hallintorakennemuutos**. Uudistuksen keskeisimmät tavoitteet ovat muun muassa poliisin peruspalveluiden tuottaminen kansalaisille asuinpaikasta riippumatta ja asetettujen tuottavuustavoitteiden toteuttaminen hallintorakenteita keventämällä sekä toimintaprosesseja kehittämällä. Lisäksi tavoitellaan johtamisjärjestelmän selkeyttämistä hallinnon kaikilla tasoilla sekä paikallispoliisin yksikkökoon suurentamista ja yhdenmukaistamista siten, että tulosoikeuksella saadaan nykyistä enemmän vaikuttavuutta. (Sisäasiainministeriö 2008.)

Paikallispoliisin rakennemuutos astui voimaan 1.1.2009, jolloin toimintansa aloitti 24 uutta poliisilaitosta entisen 90 poliisilaitoksen sijaan. Pohjalaismaakunnissa toimintansa aloittivat Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos (pääpoliisiasemana Seinäjoki), Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren poliisilaitos (pääpoliisiasemana Kokkola) ja Pohjanmaan poliisilaitos (pääpoliisiasemana Vaasa). (Poliisi 2009.)

Kansaneläkelaitoksen Länsi-Suomen vakuutuspiirissä tapahtuu vuoden 2010 alussa muutoksia Etelä-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla. Uudet vakuutuspiirit

vastaavat sairaanhoitopiirien ja maakuntien rajoja, jolloin yhteistyö paikallisten terveyskeskusten, sairaaloiden sekä sairaanhoitopiirien kanssa edistyy. Etelä-Pohjanmaan vakuutuspiiriin yhdistetään Etelä-Pohjanmaan ja Kauhava–Lapuan vakuutuspiirit sekä Kyrönjoen vakuutuspiiri. Kyrönjoen vakuutuspiiriin tällä hetkellä kuuluvat Laihian ja Vähänkyrön kunnat liitetään Pohjanmaan vakuutuspiiriin. Keski-Pohjanmaan vakuutuspiiri säilyy uudistuksessa ennallaan. (Kansaneläkelaitos 2009.)

4 HYVINVOINNIN TILA JA PALVELUJEN HANKKIMINEN POHJALAISMAAKUNTIEN ALUEELLA

Tässä luvussa esitellään hyvinvointibarometrin tulokset aluksi koko tutkimusaineiston keskiarvoina ja prosenttijakaumina. Siten voidaan analysoida myös ne 98 vastausta, joissa kyselyvastaajan taustaorganisaation toiminta-alueetta ei ole ilmoitettu. Nämä 98 vastausta on luonnollisesti jätetty maakuntakohtaisten analyysien ulkopuolelle luvussa viisi. Neljännessä pääluvussa esitellään aluksi kyselyvastaajien taustatiedot, minkä jälkeen syvennytään hyvinvoinnin tilaa koskevien tutkimustulosten tarkasteluun ja luvun lopussa tarkastellaan kyselyvastaajien näkemyksiä hyvinvointipalvelujen hankkimisesta sekä näiden pohjalta saatuja tutkimustuloksia.

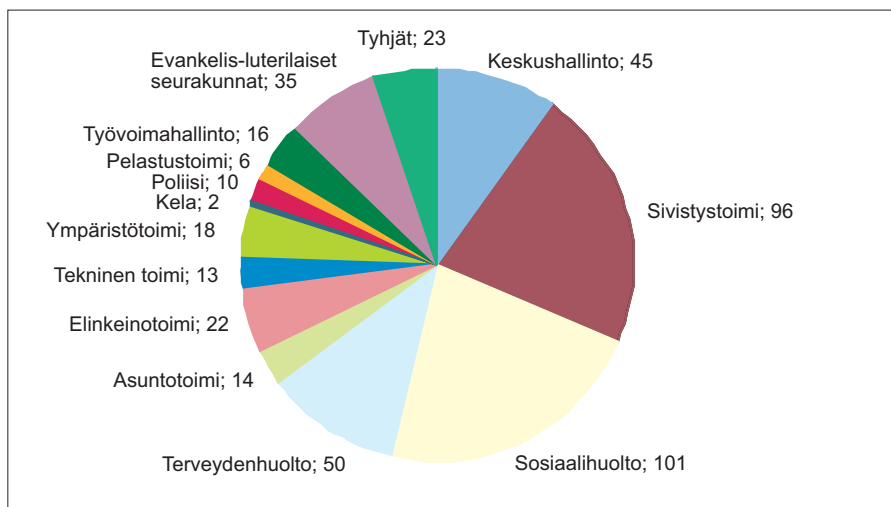
Hyvinvointibarometrin tuloksia tulkitessa on otettava huomioon barometrikyselyn ajankohta ja sen vaikutukset vastaajien arvioihin. Globaali taluskriisi vaikutti voimakkaasti Suomen talouteen loppuvuodesta 2008 kärjistyen keväällä 2009, jolloin aineisto kerättiin. Synkät taloustunnelmat omalta osaltaan vaikuttivat vastaajien näkemyksiin, mutta tokikaan kyselyn tulokset eivät yksinomaan ole taluskriisin leimaamia. Lisäksi kunta- ja palvelurakennemuutosten tuomat konkreettiset muutokset heijastunevat barometrikyselyn tuloksissa.

4.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

Kyselyn aluksi vastaajia pyydettiin nimeämään taustaorganisaatio, jossa vastaaja työskentelee. Jos vastaaja toimi samanaikaisesti useissa eri tehtävissä, pyydettiin häntä mainitsemaan pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Seuraavaksi vastaajia pyydettiin määrittelemään tehtävänimikkeensä mukainen toimenkuva ja taustaorganisaationsa toiminta-alue, jossa olennaista oli mainita kaikki toimialueen kunnat. Taustaorganisaation maininta oli kyselyn ainoa pakollinen tieto, kun taas toimialueen määrittely oli vastaajille vapaaehtoista ja -muotoista. Toimialueella tarkoitetaan tässä kaikkia niitä kuntia, joiden alueella organisaatio toimii. Tulos kuvanee keväällä 2009 vallinnutta muutostilannetta kunta- ja palvelurakenteissa: koko aineiston 451 vastaajasta 98 vastaajaa jätti vastaamatta tai vastasi epämääräisesti toiminta-alueetta koskevaan kysymykseen. Tilanne viritti kysymyksiä, joista olennainen koski vastaajien haasteellista asemaa ja moninaisia kokemuksia kiivaiden rakennemuutosten keskellä. Organisaatiomuutokset olivat kyselyajankohtana niin tuoreita ja laajoja, mistä johtuen muutosten hahmottaminen saattoi olla osalle vastaajista vielä keskeneräinen prosessi. On siis mahdollista, että oman toiminta-alueen omaksuminen oli suurelle joukolle vastaajia luonnollisesti vasta alkutekijöissään.

Ne 98 vastaustausta, joissa vastaajan taustaorganisaation toiminta-alue ei ollut selkeästi ilmoitettu, ryhmiteltiin kohtaan ”tyhjä”. Aineistossa on mukana kuusi vastausta, joissa vastaajan taustaorganisaation toiminta-alue ylittää maakuntarajat. Nämä vastaukset on analyysivaiheessa ryhmitelty kohtaan ”muut”, ja ne ovat mukana koko aineiston kattavassa analyysissä. Sen sijaan maakuntakohtaisissa analyyseissä vastauksia ei ole käytetty.

Kyselyn kohdejoukon edustajat jaoteltiin ammattinimikkeiden mukaan 33 ryhmään Lehtolan ym. (2007) tutkimuksen jaottelua noudatellen. Työvoimatoimistojen muuttuessa alkuvuodesta 2009 Työ- ja elinkeinotoimistoiksi, muotoiltiin tehtävänimike ’työvoimatoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtaja’ uudelleen ’työ- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtajaksi’. Määrällisesti eniten vastaajissa oli sosiaalihuollon (22,4 %), sivistystoimen (21,3 %), terveydenhuollon (11,1 %) edustajia. Kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista evankelis-luterilaisen kirkon edustajat (7,8 %) olivat barometritutkimuksen aktiivisin vastaajaryhmä. Vastaajista 5,1 prosenttia ei ilmoittanut tehtävänimikettään. Kuvioon 3 on koottu vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain.

Kuvio 3. Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain.

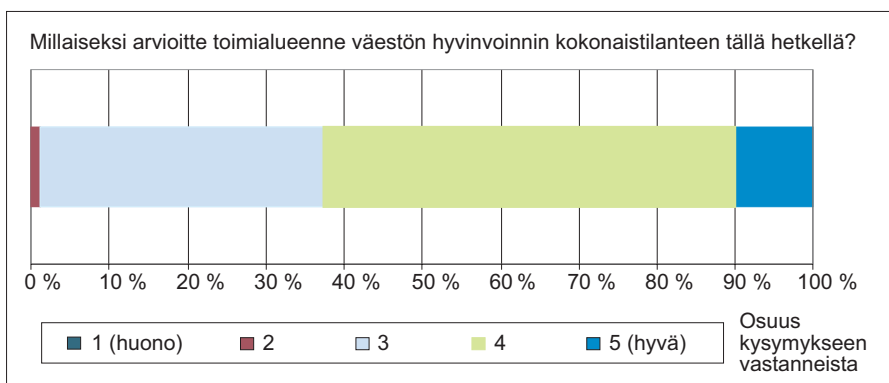
4.2 Hyvinvoinnin tilaa koskevat kysymykset

Seuraavaksi tarkastellaan hyvinvointibarometrin tuloksia koko tutkimusaineiston keskiarvoina ja prosenttijakaumina. Hyvinvoinnin tilaa koskevat kysymykset pitivät sisällään vastaajien arvion toimialueen väestön hyvinvoinnin nykytilasta ja hyvinvoinnin tilan muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana. Tämän lisäksi kyselyvastaajien puntaroitavaksi asetettiin 24 eri väestöryhmän hyvinvoin-

nin toteutuminen vastaajien toimialueella. Kyselyvastaajia pyydettiin arvioimaan myös 20 konkreettisen hyvinvoinnin haasteen nykymerkityksiä sekä ongelmien muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana.

4.2.1 Hyvinvoinnin nykytila

Barometrikyselyn vastaajia pyydettiin aluksi arvioimaan toimialueensa väestön hyvinvoinnin kokonaistilannetta viisinumeroisen asteikon mukaisesti. Kyseessä on nimenomaisesti yleisarvio, joka pohjautuu vastaajien asiantuntemukseen ja heidän työssään tekemiin havaintoihin toimialueen ihmisten hyvinvoinnista (esim. Eronen ym. 2009, 88.) Kyselyssä vaihtoehtoa huono edusti numero yksi ja vaihtoehtoa hyvä puolestaan numero viisi. Etelä-Pohjanmaata, Keski-Pohjanmaata ja Pohjanmaata edustavan kokonaisaineiston vastauspistemäärien keskiarvoksi muodostui 3,71. Näin ollen vastaajien arvioita kolmen pohjalaismaakunnan väestön hyvinvoinnin nykytilasta voidaan pitää hyvin myönteisenä. Tulos on melko yhtenevä valtakunnallisen Sosiaalibarometri 2009 tutkimuksessa saadun tuloksen kanssa. Sosiaalibarometrin vastaajista toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen arvioi hyväksi vajaa 7 prosenttia ja melko hyväksi vajaa 70 prosenttia (Eronen ym. 2009, 88). Kuviosta 4 käyvät ilmi vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

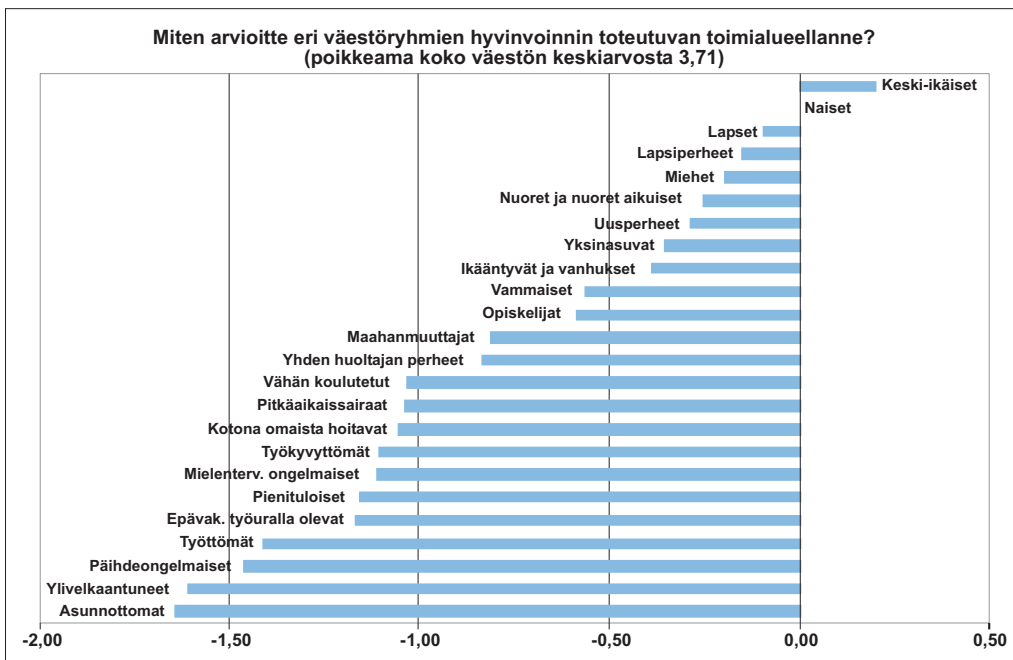

Kuvio 4. Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne tällä hetkellä.

Mahdolliset väestöryhmien väliset hyvinvointierot eivät käy ilmi hyvinvoinnin kokonaistilanteen arvioinneista, joten vastaajien puntaroitavaksi asetettiin 24 eri väestöryhmän hyvinvoinnin nykytila omalla toimialueellaan. Kysymyksessä käytettiin viisinumeroista asteikkoa, jossa 1 edusti vaihtoehtoa huono ja 5 vaihtoehtoa hyvä. Kyselylomakkeeseen valitut väestöryhmät ovat muutoin samat kuin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007 kyselylomakkeessa (ks. Lehtola ym. 2007, 34–35), mutta väestöryhmiä täydennettiin yhdellä ryhmällä, lapsiperheillä.

On tärkeää huomioida, että hyvinvointibarometrin kyselylomakkeeseen on tietoisesti valittu väestöryhmiä, joiden voidaan olettaa heijastavan erilaisia hyvinvointivajeita. Vastausten tulkinnessa on korostettava, että väestöryhmät eivät ole toisiaan poissulkevia, eikä ihmisten moninaisia elämäntilanteita ja niihin liittyviä haasteita voida yksinkertaisesti kuvata yhdellä nimikkeellä. Vastaukset eivät siis suoranaisesti kerro hyvinvoivista ja pahoinvoivista väestöryhmistä. Sen sijaan vastaukset heijastelevat asiantuntijoiden ennakko-oletuksia ja käsityksiä, joiden perusteella he tekevät työtään. (Lehtola ym. 2007, 10.)

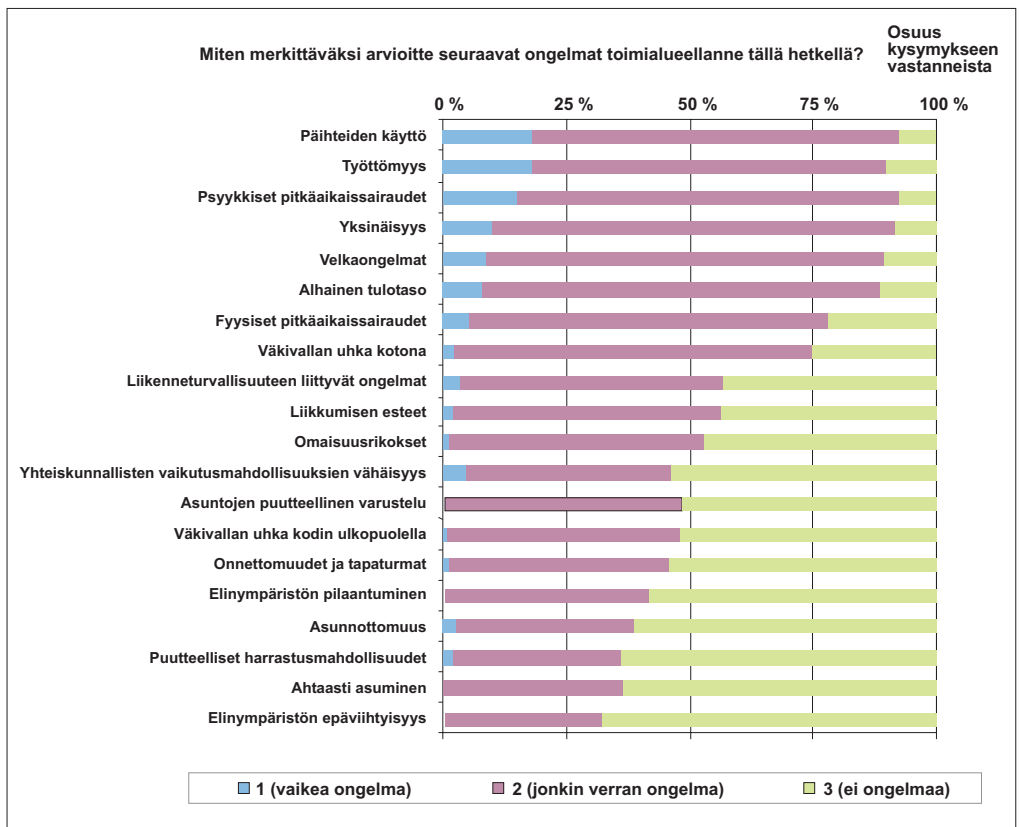
Kuviosta 5 havaitaan eri väestöryhmien saamat keskiarvopistemäärät, joita on verrattu alueen väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavaan pistemäärään (3,71). Koko aineistossa vain keski-ikäisten hyvinvointi ylittää edellä mainitun pistemäärän. Naisten saama keskiarvopistemäärä on sama kuin väestön hyvinvointia kuvaava keskiarvopistemäärä 3,71. Vastaajat siis arvioivat, että muiden väestöryhmien hyvinvointi olisi heikompaa kuin alueen ihmisillä keskimäärin. Hyvinvointivajeita liitettiin erityisesti asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten sekä työttömien haastaviin ja ongelmallisiin elämäntilanteisiin.

Kuvio 5. Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä. Poikkeama koko väestön hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Tämän tutkimuksen kohteena olevista abstrakteista hyvinvoinnin elementeistä (asuminen, terveys, toimeentulo, turvallisuus, elinympäristö sekä sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen) muodostettiin 20 konkreettista hyvinvoinnin

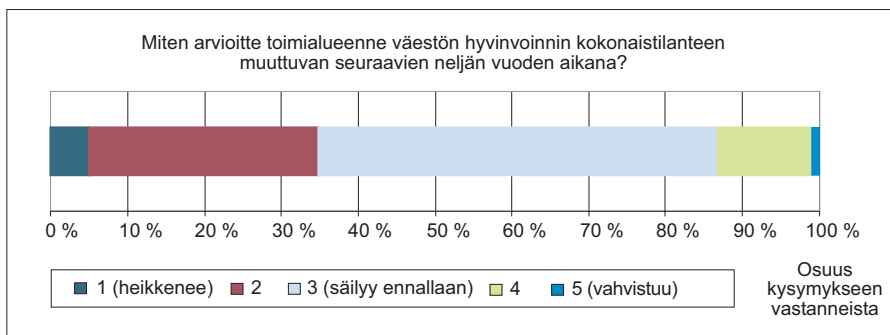
haastetta. Vastaajien arvioiden mukaan kolmen pohjalaismaakunnan alueen merkittävimmät tämänhetkiset ongelmat ovat päihteiden käyttö, työttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys ja velkaongelmat. Kyselyvastaajista 17 prosenttia pitää päihteidenkäyttöä vaikeana ongelmana ja jossain määrin vaikeana ongelmana siihen suhtautuu 70 prosenttia vastaajista. Työttömyyden kokee vaikeaksi ongelmaksi 17,6 prosenttia ja jossain määrin vaikeaksi 69,3 prosenttia vastaajista. Psyykkiset sairaudet arvioi vaikeaksi ongelmaksi 13,8 prosenttia ja jonkin verran ongelmalliseksi 71,9 prosenttia kyselyvastaajista. Sen sijaan positiivisina voidaan pitää vastaajien arvioita elinympäristön viihtyisyydestä, asumisen väljyydestä sekä monipuolisista harrastusmahdollisuuksista. Yli puolet vastaajista arvioi, ettei edellä mainituissa ilmene ongelmia. Kuvioon 6 on tiivistetty eri vastausvaihtoehtojen saamat prosentuaaliset jakaumat.

Kuvio 6. Ongelmien merkittävyys toimialueella tällä hetkellä.

4.2.2 Hyvinvoinnin tila neljän vuoden kuluttua

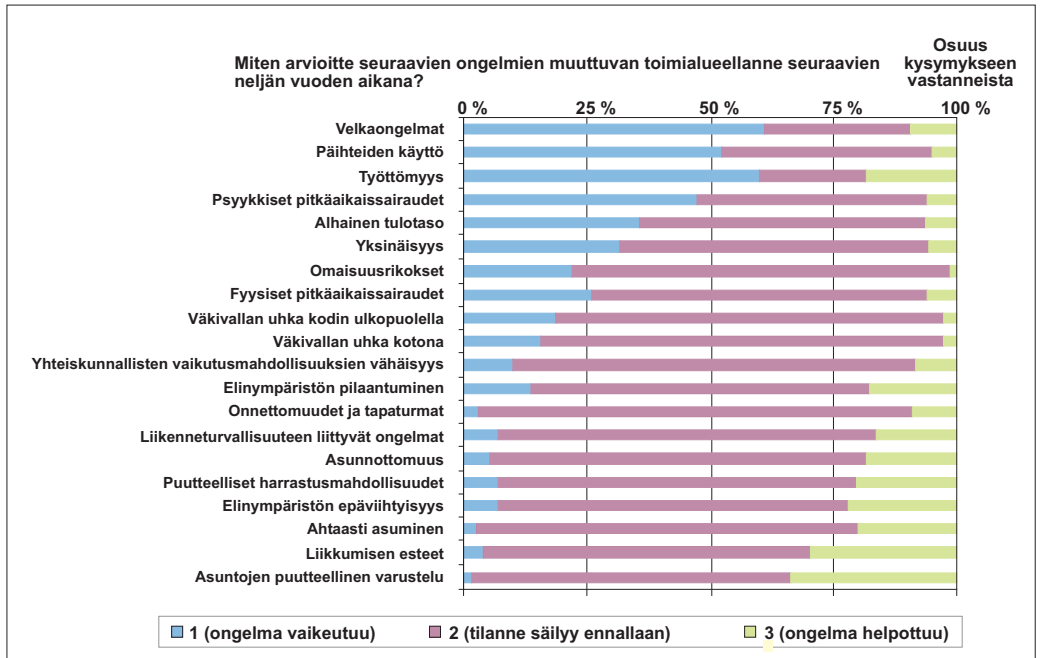
Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan näkyviä hyvinvoinnin muutossuunnista seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin väestön hyvinvoinnin nykytilan lisäksi toimialueen väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuminen seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaajista 13 prosenttia ennakoii hyvinvoinnin kohentuvan ja jopa 34,4 prosenttia katsoo sen heikkenevän. Hieman yli puolet vastaajista arvioi hyvinvoinnin tilan säilyvän kuitenkin ennallaan. Myös Sosiaalibarometri 2009 -tutkimuksessa kävi ilmi, että vastaajat arvioivat aikaisempia vuosia selvästi negatiivisemmin toimiala-alueensa väestön hyvinvoinnin muutossuuntia seuraavien 12 kuukauden aikana (Eronen ym. 2009, 89). Samaisessa tutkimuksessa todetaan, että vuodesta 1996 jatkunut pitkä, hyvinvoinnin tilan kohentumista ennakoiva trendi taittui selkeästi laskuun. Kuvio 7 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Kuvio 7. Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muutossuunnan lisäksi vastaajilta tiedusteltiin myös, miten edellä mainittujen kahdenkymmenen hyvinvointiongelman merkitys muuttuu seuraavien neljän vuoden aikana. Kyselyvastaajat arvioivat, että lähivuosina vaikeutuvia haasteita ovat erityisesti velkaongelmat, päihteiden käyttö, työttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet sekä alhainen tulotaso. Noin 57 prosenttia vastaajista arvioi velkaongelmien vaikeutuvan ja noin 28 prosenttia vastaajista arvioi ongelman säilyvän lähivuosina ennallaan. Yli puolet vastaajista katsoi, että päihteiden käyttö kasvaa ja 40 prosenttia vastaajista arvioi päihteiden käytön säilyvän muuttumattomana. Työttömyyttä koskevat arviot eivät olleet niinkään yksiselitteisiä, sillä noin 57 prosenttia vastaajista ennakoii työttömyyden kasvua ja samanaikaisesti 17,5 prosenttia työttömyysongelman helpottumista. Melko huolestuttavaa on myös, että vastaajat ennakoivat myös yhteiskunnan ja arjen turvallisuuteen liittyvien ongelmien hienoista kasvua. Vastaajista 18 prosenttia arvioi, että omaisuusrikokset lisääntyvät lähivuosina ja 16 prosenttia arveli väkivallan uhan kasvavan kodin ulkopuolella. Valoisimmin vastaajat näkivät

asumiseen liittyvien ongelmien kehityssuunnat. Kuvio 8 tiivistää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Kuvio 8. Ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

4.3 Hyvinvointipalveluja koskevat kysymykset

Tässä luvussa tarkastellaan koko aineiston laajuudessa kyselyvastaajien käsityksiä hyvinvointipalvelujen nykytilasta ja palvelujen muutossuunnista. Tässä tutkimuksessa käytetty kyselylomake oli lähes identtinen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007 -tutkimuksen kyselylomakkeen kanssa (ks. Lehtola ym. 2007, 20). Hyvinvointipalveluja koskevat kysymyspatteristot muodostettiin jakamalla hyvinvointipalvelut kuuteen teemaryhmään, joita olivat hallintopalvelut, opetuspalvelut, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, kaupalliset palvelut sekä muut palvelut. Jokaiseen teemaryhmään valittiin 3–5 erilaista palvelua. Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2007 toteutettuun hyvinvointibarometriin verrattuna sosiaalipalvelujen ryhmään täydennettiin kohdalla 'erityispalvelut', jotka sisältävät muun muassa vammaisten ja lastensuojelun erityispalvelut sekä tulkki- ja kuljetuspalvelut.

On tarpeen korostaa kyselylomakkeeseen valittujen palvelujen eroavaisuuksia. Tutkimuksen kohteena olevat palvelut voidaan jakaa Jäppisen ja Kaukopuro-Klementin (2009) mukaan lähipalveluihin, seudullisiin palveluihin ja keskitettyihin palveluihin. Lähipalveluita käytetään toistuvasti tai päivittäin, ja niiden piiriin on

yleensä helppo hakeutua (esim. lasten päivähoido ja perusopetus). Lisäksi ne tarjotaan väestön lähiympäristössä. Seudulliset palvelut puolestaan sijaitsevat etäämmällä, jolloin ne ovat saavutettavissa omalla kulkuneuvolla tai julkisella liikennevälineellä. Näitä palveluita ovat esimerkiksi pääkirjasto, yleislääkärin vastaanotto ja yksityisistä palveluista kaupan suurmyymälät. Keskitettyjä, laajaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluita ovat esimerkiksi erikoissairaanhoidon päivystys ja sosiaalipäivystys. (emt. 7-8.)

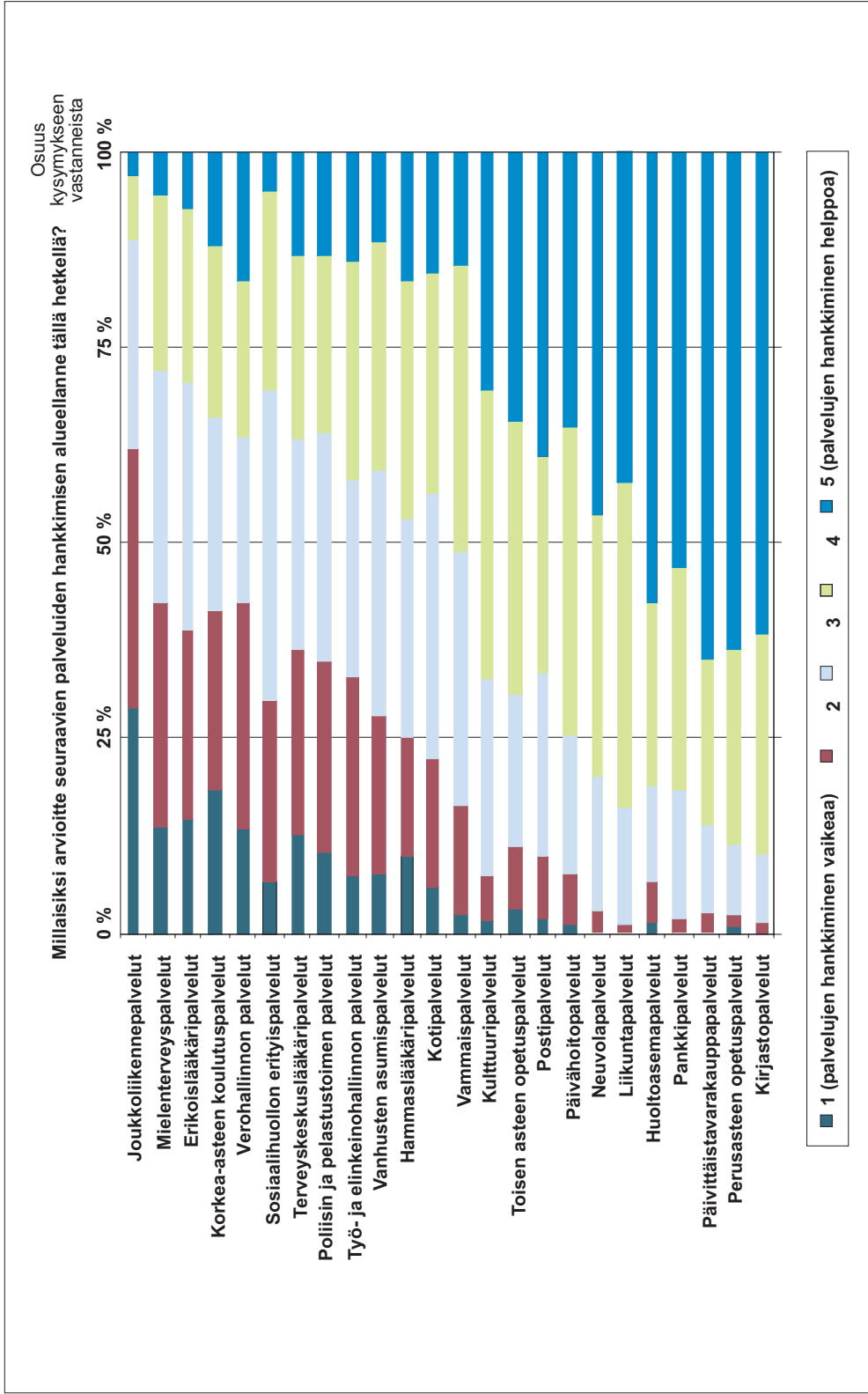
4.3.1 Hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytila

Vastaajia pyydettiin arvioimaan⁵ yhteensä 24 palvelun hankkimisen helppoutta tai vaikeutta toiminta-alueellaan. Saadut tulokset noudattelivat pääasiassa edellä käsiteltyä palvelujaottelua. Kaikkein vaivattomimpina vastaajat pitivät lähipalvelujen, kuten kirjastopalvelujen, perusasteen opetus- ja päivittäistavarakauppapalvelujen hankkimista. Kaikkein vaikeampina koettiin joukkoliikenne-, mielenterveys- ja erikoislääkäripalvelujen hankkiminen. Vastaajista 61,4 prosenttia piti joukkoliikennepalveluiden hankkimista vaikeana, vaikka palvelut kuuluvat linja-autoliikenteen osalta selkeästi lähipalveluihin. Tulos on huolestuttava, sillä ensinnäkin tulos on identtinen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2005 ja 2007 -tutkimustulosten kanssa, ja joukkoliikennepalvelujen saatavuus on tämän tutkimuksen mukaan vaikeinta kaikissa kolmessa pohjalaismaakunnassa, kuten viidennessä luvussa käy ilmi. Toiseksi joukkoliikennepalvelujen toimimattomuus tai toimivuus osaltaan vaikeuttaa tai edistää useiden muiden palvelujen saavutettavuutta. Tuloksella on myös ekologinen ulottuvuus, sillä julkista joukkoliikennettä suosimalla voidaan osaltaan vähentää ympäristön hiilidioksidikuormaa ja liikenteestä aiheutuvia muita haitallisia ympäristövaikutuksia. Kuviossa 9 esitetään 24 eri palvelun saamat prosentuaaliset jakaumat.

4.3.2 Hyvinvointipalvelujen hankkiminen neljän vuoden kuluttua

Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin edellä mainittujen 24 erilaisen palvelun hankkimisen muuttuminen seuraavien neljän vuoden aikana. Kyselytuloksista kävi ilmi, että hieman yli puolet vastaajista arvioi joukkoliikennepalveluiden hankkimisen vaikeutuvan entisestään. Hyvinvointipalvelujen tulevaisuuden muutossuuntia tarkasteltaessa käy tuloksista ilmi ajankohtaiskeskustelujen vaikutukset vastaajien näkemyksiin (ks. myös Lehtola ym. 2007, 22). Vastaajat kokivat hallintopalveluiden hankkimisen vaikeutuvan lähivuosien aikana. Lähes puolet vastaajista arvioi poliisin ja pelastustoimen palveluiden hankkimisen vaikeutuvan ja noin 40 prosentti arvioi verohallinnon palveluiden sekä työ- ja elinkeinohallinnon palveluiden hankkimisen vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Tulosten taustalla vaikut-

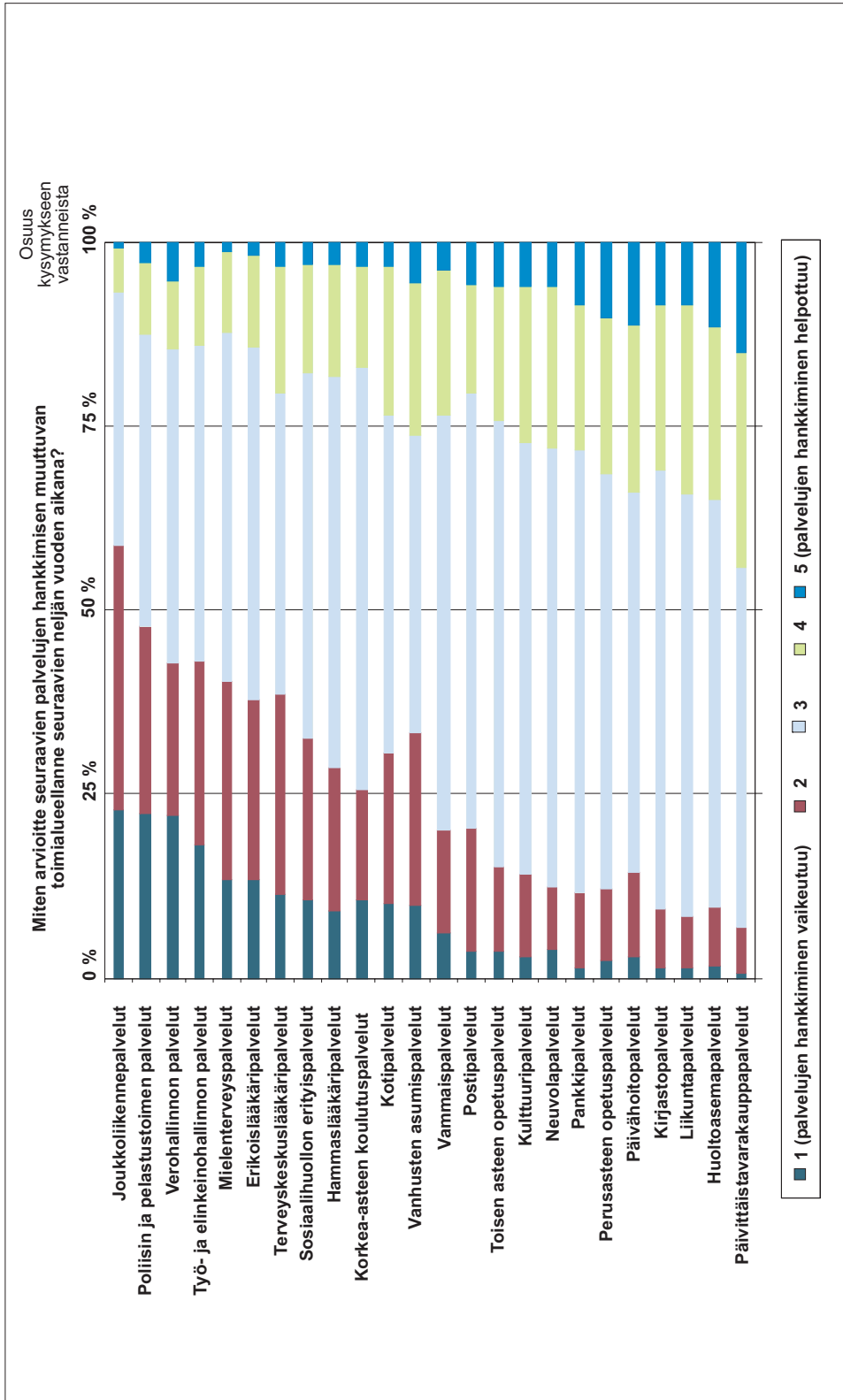
⁵ Kysymyksessä käytettiin viisinumeroista asteikkoa, jossa 1=palvelujen hankkiminen vaikeaa ja 5=palvelujen hankkiminen helppoa.

Kuvio 9. Palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.

tanevat meneillään olevat rakenneuudistukset, kuten aluehallintouudistuksen toimeenpanot ja poliisin hallintorakenneuudistus. Myös Sosiaalibarometri 2009 -tutkimuksen tulokset tukevat Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin tuloksia työ- ja elinkeinohallinnon palveluiden osalta. Sosiaalibarometrin tutkimustulosten mukaan TE-toimistojen johtajista noin 65 prosenttia arvioi, että TE-toimistojen palvelut kyetään turvaamaan huonosti seuraavien kolmen vuoden aikana (Eronen ym. 2009, 152). Vastaajien pessimistiset arviot herättävät huolta, sillä taantuma on lisännyt työttömyyttä Pohjalaismaakunnissa ja siten TE-toimistojen kuormitus on lisääntynyt. Samoin on laita poliisin- ja pelastustoimen palveluiden suhteen: edellisessä luvussa kävi ilmi, että turvallisuuteen liittyvien sosiaalisten ongelmien arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa, ja samanaikaisesti arvioidaan näitä ongelmia korjaavien sekä ennaltaehkäisevien palveluiden heikkenevän pohjalaismaakuntien alueella.

Vastausten perusteella näyttäisi siltä, että päivittäistavarakauppa-, huoltoasema-, liikunta- ja kirjastopalveluiden hankkiminen helpottuu lähivuosien aikana. Tulokset noudattelevat pääosin luvun alussa esitettyä jaottelua lähipalveluihin, seudullisiin palveluihin ja keskitettyihin palveluihin. Vastaajat kokevat helpoiten hankittavaksi ne palvelut, joissa on eniten lähipalvelujen piirteitä. Toisin sanoen palveluja käytetään päivittäin, niiden piiriin on helppo hakeutua ja palvelut tarjotaan asukkaiden lähiympäristössä. Poikkeuksena tästä erottuvat joukkoliikennepalvelut, joita voidaan pitää erityisesti linja-autoliikenteen osalta lähipalveluna. Tässä tutkimuksessa joukkoliikennepalvelut koetaan erityisen vaikeasti hankittavana palveluna tällä hetkellä ja lähivuosina palvelun hankkimisen arvioidaan entisestään vaikeutuvan. Seuraavalla sivulla olevasta kuvioista 10 nähdään eri palvelujen saamat prosenttiosuudet.

Kuvio 10. Palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

5 HYVINVOINNIN TILAN JA HYVINVOINTIPALVELUJEN HANKKIMISEN TARKASTELUA JA VERTAILUA ETELÄ-POHJANMAALLA, KESKI-POHJANMAALLA JA POHJANMAALLA

Seuraavaksi esitellään barometritutkimuksen tulokset keskiarvotarkasteluina ja prosenttijakaumina kunkin pohjalaismaakunnan osalta. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnista saatuja tuloksia verrataan kuvailevalla tasolla toisiinsa. Aluksi käydään läpi maakunnittain kyselyvastaajien taustatiedot, minkä jälkeen siirrytään tarkastelemaan lähemmin hyvinvoinnin tilaa sekä palvelujen hankkimista koskevia maakuntakohtaisia tutkimustuloksia.

5.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

Aineiston ryhmittely- ja analyysivaiheessa päädyttiin sijoittamaan osa maakuntarajat ylittävistä vastauksista tietyn perustein yhteen maakuntaan. Näitä olivat vastaukset, joissa vastaaja ilmoitti toimialueekseen Seinäjoki-Isokyrö -yhteistoiminta-alueen tai Kokkola-Kruunupyy -yhteistoiminta-alueen. Edellä mainitun alueen vastaukset⁶ sisällytettiin Etelä-Pohjanmaan vastausosuuteen, koska Seinäjoki toimii yhteistoiminta-alueen isäntäkuntana. Jälkimmäisessä tapauksessa vastausten⁷ katsottiin kuuluvan Keski-Pohjanmaan vastausosuuteen Kokkolan toimiessa yhteistoiminta-alueen isäntäkuntana. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan vastausosuuteen päätettiin sijoittaa kaksi muuta vastaajaa, joiden toiminta-alue ylitti maakuntarajat. Edetään seuraavaksi tarkastelemaan lähemmin kyselyvastaajien taustatietoja.

Kyselyn alussa vastaajia pyydettiin ilmoittamaan taustaorganisaationsa ja toimenkuvansa. Jos vastaaja toimi useissa tehtävissä (ns. oto-tehtävät), tuli hänen vastata pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Etelä-Pohjanmaalta oli eniten vastaajia sivistystoimen (24,6 %) ja sosiaalihuollon (21,5 %) sekä terveydenhuollon (11,5 %) edustajista. Kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista evankelis-luterilaisen seurakunnan (7,7 %) edustajat olivat suurin vastaajajoukko, joskin myös työvoima- ja elinkeinohallinnon edustus vastaajista oli verrattain korkea 6,2 prosenttia. Keski-Pohjanmaalta suurimmat vastaajaryhmät muodostivat sosiaalihuollon tehtävissä toimivat (26,7 %) sekä sivistystoimen (22,9 %) ja terveydenhuollon (12,4 %) edustajat. Evankelis-luterilaisen seurakunnan (6,7 %) edustajat olivat myös Keski-Pohjanmaalla määrällisesti suurin vastaajaryhmä kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista. Tarkasteltavasta tutkimusaineistosta on jätetty pois Keski-Pohjanmaan poliisi- ja pelastustoimien vastaajat, koska näiden henkilöiden toiminta-alue oli ylimaakunnallinen ja siten aiheutti tulkin-

⁶ Seinäjoki-Isokyrö -yhteistoiminta-alueelle sijoittuneita vastauksia oli yhteensä viisi.

⁷ Kokkola-Kruunupyy -yhteistoiminta-alueelle sijoittuneita vastauksia oli yhteensä kuusi.

taongelmia. Kysymykseen vastaamatta jättäneitä oli määrällisesti eniten Keski-Pohjanmaalla. Pohjanmaalta suurimmat vastaajaryhmät olivat sosiaalihuollon (21,4 %), sivistystoimen (17,9 %) sekä keskushallinnon (11,6 %) edustajat, joilla viimeksi mainitulla oli määrällisesti suurin kyselyvastaajaedustus verrattuna Etelä- ja Keski-Pohjanmaahan. Evankelis-luterilaisen seurakunnan edustajat olivat myös Pohjanmaalla lukumääräisesti suurin vastaajajoukko kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista. Etelä-Pohjanmaalta kyselyvastaajia oli yhteensä 130 henkilöä, Keski-Pohjanmaan vastaajajoukkoon kuului yhteensä 105 henkilöä ja Pohjanmaalta kyselyvastaajia oli yhteensä 112 henkilöä.

Kaikkien kolmen pohjalaismaakunnan osalta tässä barometritutkimuksessa painottuvat sosiaalihuollon, sivistystoimen, terveydenhuollon, keskushallinnon sekä seurakunnan toimintaympäristöistä tehdyt tulokset hyvinvoinnin tilasta sekä hyvinvointipalvelujen hankkimisesta. Kansaneläkelaitoksen sekä poliisin- ja pelastustoimen edustajien näkemykset jäivät kaikissa kolmessa maakunnassa tässä tutkimuksessa vähemmälle. Taulukkoon 1 on koottu tutkimusaineistoon hyväksytyt toimialakohtaiset vastaajamäärät Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueilta.

Taulukko 1. Kyselyvastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.

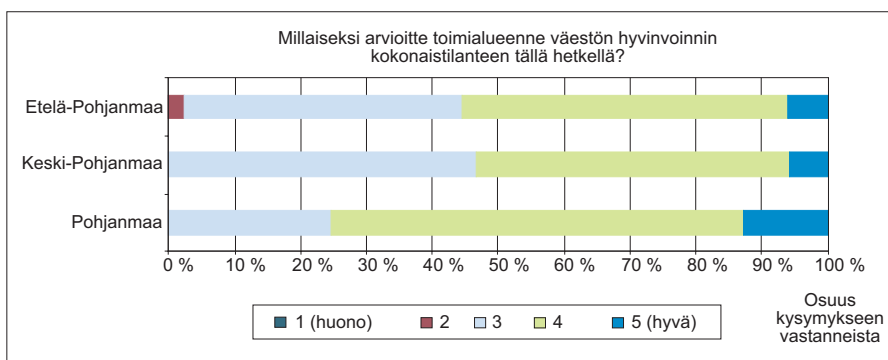
Taustaorganisaatio	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa
Keskushallinto	11	6	13
Sivistystoimi	32	24	20
Sosiaalihuolto	28	28	24
Terveydenhuolto	15	13	12
Asuntotoimi	4	2	4
Elinkeinotoimi	5	5	7
Tekninen toimi	3	1	5
Ympäristötoimi	6	2	6
Kela	1	1	1
Poliisi	1	0	2
Pelastustoimi	1	0	2
Työvoima- ja elinkeinohallinto	8	3	3
Evankelis-luterilainen seurakunta	10	7	11
Ei vastattu	5	13	2
YHTEENSÄ	130	105	112

5.2 Hyvinvoinnin tilaa koskevat kysymykset

Seuraavissa luvuissa luodaan katsaus Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kyselyvastaajien näkemyksiin alueensa väestön hyvinvoinnin nykytilasta ja hyvinvoinnin tilan muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana. Tämän lisäksi tarkastellaan, miten kyselyvastaajat arvioivat 24 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumista toimialueellaan. Lisäksi selvitetään kyselyvastaajien käsityksiä 20 konkreettisen hyvinvoinnin haasteen nykymerkityksistä sekä ongelmien muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.

5.2.1 Hyvinvoinnin nykytila

Kyselyn aluksi vastaajia pyydettiin arvioimaan toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin kokonaistilannetta viisinumeroisen asteikon mukaisesti. Yksi edusti vaihtoehtoa huono ja viisi vaihtoehtoa hyvä. Pohjanmaan kyselyvastaajat arvioivat toimialueensa väestön hyvinvoinnin nykytilan hyvin positiivisesti keskiarvopistemäärän ollessa pohjalaismaakuntien korkein 3,88. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan osalta vastaava pistemäärä oli 3,59. Kuvio 11 havainnollistaa kyselyvastaajien arviota Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin nykytilasta.

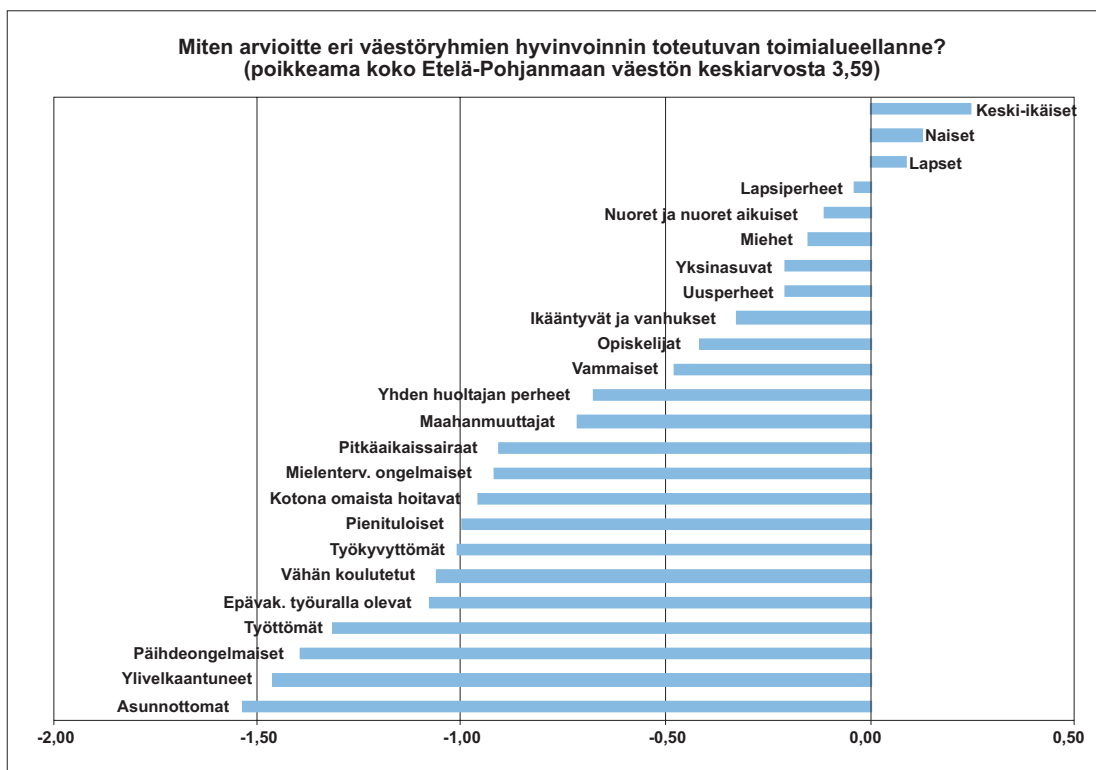

Kuvio 11. Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla.

Jotta kuva hyvinvoinnin tilasta tarkentuisi ja mahdolliset väestöryhmien väliset hyvinvoinnin erot saataisiin esille, asetettiin vastaajien puntaroitavaksi 24 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutuminen omalla toiminta-alueellaan edellä mainitun viisinumeroisen asteikon mukaisesti (1=huonosti ja 5=hyvin). Barometrikyselyn tuloksia tulkittaessa on hyvä muistaa, että nämä 24 väestöryhmää valittiin tietoisesti tarkastelun kohteeksi, sillä näiden ryhmien välillä on oletettavia hyvinvointivajeita. Kyselyvastaajien näkemyksistä ei yksiselitteisesti ilmene, mitkä väestöryhmät

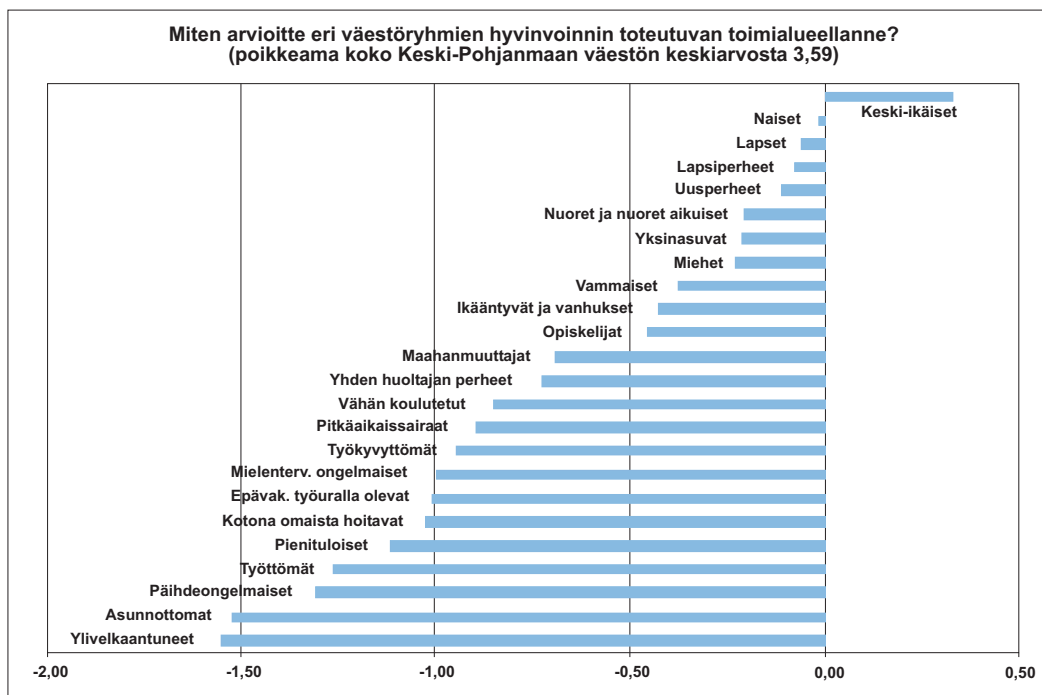
ovat hyvinvoivia ja mitkä puolestaan pahoinvoivia, mutta vastaukset heijastelevat kuitenkin niitä käsityksiä ja ennako-oletuksia, joiden perusteella asiantuntijat tekevät työtään. (Lehtola ym. 2007, 10.) Seuraavassa esitellään kunkin maakunnittain vastaajien näkemykset eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta toiminta-alueellaan.

Kuvioon 12 on tiivistetty Etelä-Pohjanmaan osalta 24 väestöryhmän saamien keskiarvopistemäärien poikkeamat maakunnan alueen väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä (3,59). Kuvioista käy ilmi, että kyselyvastaajat arvioivat keski-ikäisten, naisten ja lasten hyvinvoinnin toteutuvan maakunnassa keskimääräistä paremmin. Sen sijaan asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten ja työttömien elämäntilanteeseen liittyy eniten hyvinvoinnin vajeita Etelä-Pohjanmaalla. Näyttäisi siltä, että eteläpohjalaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi koetaan yleisesti asiantuntijoiden taholta positiivisesti. Poikkeuksen muodostavat yhden huoltajan perheet, joiden hyvinvoinnin toteutumisen vastaajat arvioivat selvästi edellä mainittuja heikommaksi.

Kuvio 12. Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä. Poikkeama koko Etelä-Pohjanmaan alueen väestön hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

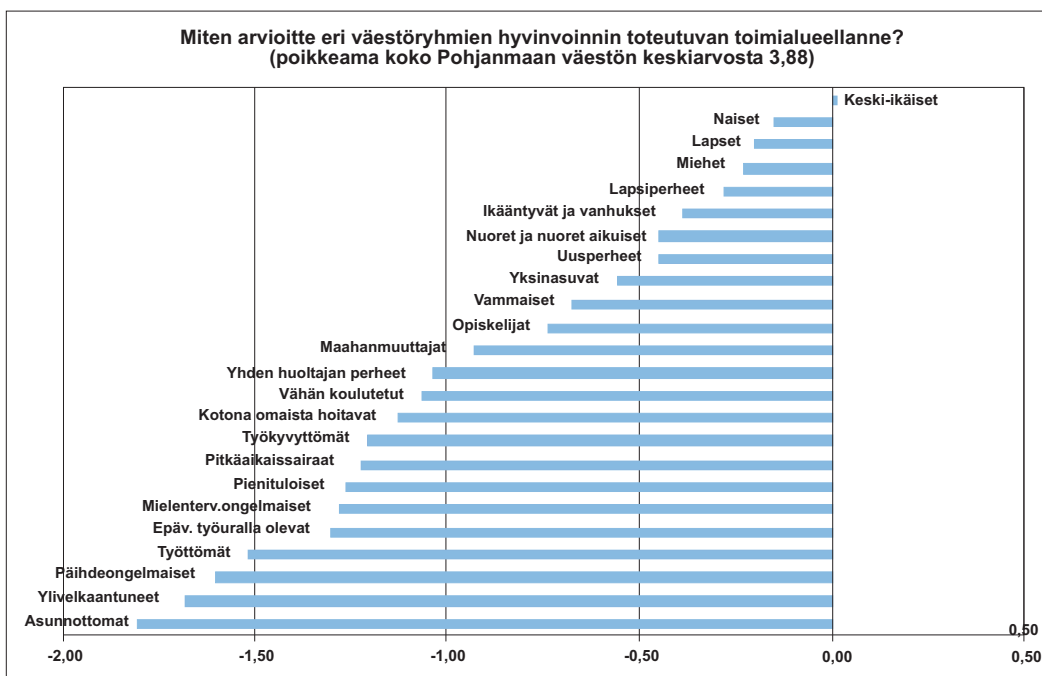
Keski-Pohjanmaata edustavien vastaajien näkemykset 24 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumisesta on koottu kuvioon 13. Väestöryhmien saamia keskiarvopistemääriä on verrattu Keski-Pohjanmaan väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavaan pistemäärään (3,59). Kuviota 13 tarkasteltaessa käy ilmi, että keski-ikäisten hyvinvointi toteutuu alueella selkeästi muita mainittuja väestöryhmiä paremmin. Edellä mainitun pistemäärän alapuolelle jäävät naiset, lapset ja lapsiperheet, joiden saamat keskiarvopistemäärät poikkeavat vain vähissä määrin väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä. Voimakkaammin poikkeavat maakunnan koko väestön hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä ylivelkaantuneiden, asunnottomien, päihdeongelmaisten ja työttömien saamat keskiarvopistemäärät. Näiden väestöryhmien hyvinvointi näyttäisi toteutuvan vastaajien mukaan Keski-Pohjanmaalla heikoiten.

Kuvio 13. Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä. Poikkeama koko Keski-Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Kuvioon 14 on koottu Pohjanmaata edustavien vastaajien arviot edellä mainittujen väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta alueellaan. Väestöryhmille laskettuja keskiarvopistemääriä on verrattu Pohjanmaan alueen väestön hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaavaan pistemäärään (3,88). Kuviosta 14 käy ilmi, että mainitun pistemäärän ylittävä väestöryhmä on keski-ikäiset muiden väestöryhmien hyvinvoinnin ollessa vastaajien arvioiden mukaan heikompaa kuin alueen ihmisillä kes-

kimäärin. Naisten, lasten, miesten ja lapsiperheiden hyvinvointi ei kuitenkaan eroa suuresti alueen väestön keskimääräisestä hyvinvoinnista. Myönteisenä voidaan pitää vastaajien positiivisia näkemyksiä pohjanmaalaisen miesväestön hyvinvoinnin toteutumisesta. Asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten ja työttömien tilanteeseen liittyy vastaajien arvioiden mukaan myös Pohjanmaalla merkittäviä hyvinvoinnin vajeita. Vaikuttaisi siltä, että eri väestöryhmien väliset hyvinvointierot ovat vastaajien näkemysten mukaan kaikkein jyrkimmät juuri Pohjanmaalla. Toisaalta kun tarkastellaan 24 väestöryhmän saamia keskiarvopisteitä, ne ovat hyvin lähellä ja joissakin tapauksissa hieman korkeammat kuin Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vastaavien väestöryhmien saamat keskiarvopistemäärät⁸. Tutkimustulos selittyy ainakin osittain sillä, että Pohjanmaata edustavat vastaajat arvioivat alueen väestön nykyisen hyvinvoinnin kokonaistilanteen erittäin myönteiseksi, jolloin vertailu korkeaan keskiarvopistemäärään korostaa väestöryhmäkohtaisia keskiarvopistemäärien poikkeamia.

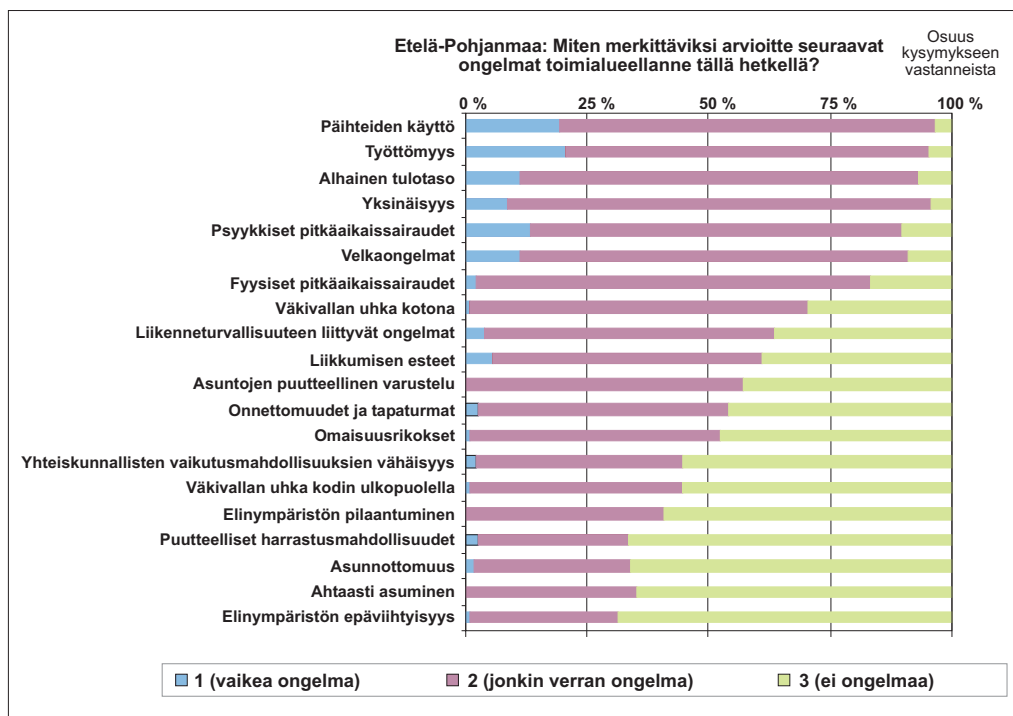

Kuvio 14. Eri väestöryhmien hyvinvointia kuvaavat keskiarvopistemäärät tällä hetkellä. Poikkeama koko Pohjanmaan alueen väestön hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

⁸ Ks. liitetaulukko 4. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne? ja liitetaulukko 9. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne? ja liitetaulukko 14. POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne?

Edetään vielä tarkastelemaan vastaajien arvioita toiminta-alueensa tämänhetkisis-
tä hyvinvoinnin haasteista. Barometritutkimuksen kohteeksi valittuja hyvinvoinnin
eri elementtejä konkretisoitiin muodostamalla niistä 20 erilaista hyvinvoinnin
haastetta⁹, jotka asetettiin kyselyvastaajien puntaroitavaksi.

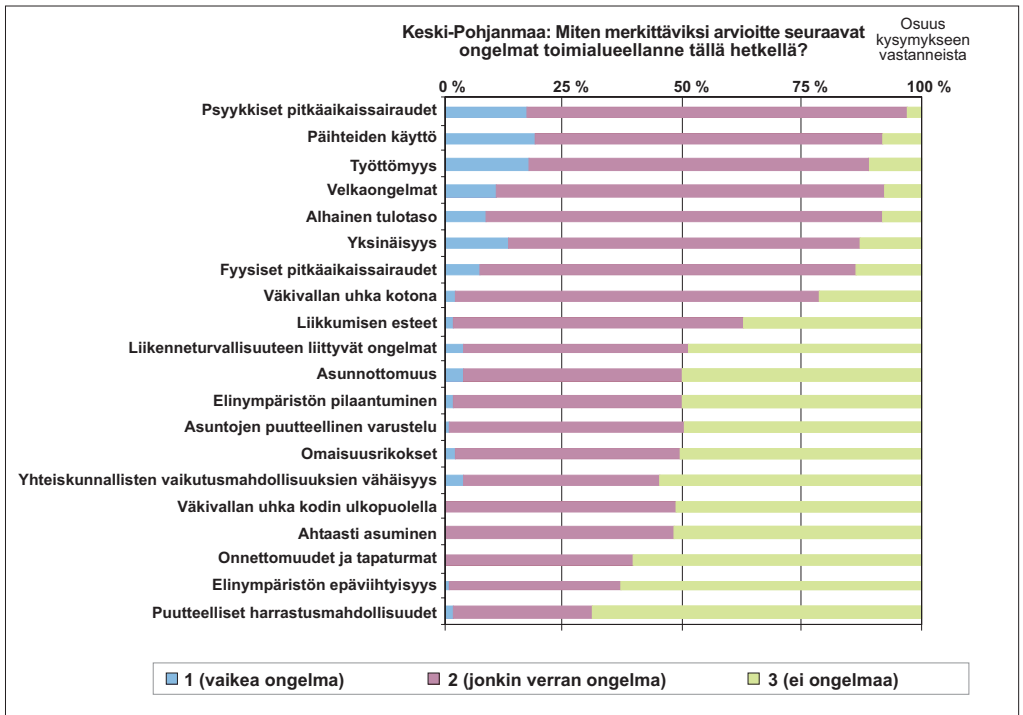
Vastaajat kokivat **Etelä-Pohjanmaan** väestön merkittävimmiksi hyvinvoinnin
haasteiksi päihteidenkäytön, työttömyyden, alhaisen tulotason sekä yksinäisyyden.
Yhtäältä vaikeimmat ongelmat liitettiin taloudelliseen toimeentuloon ja toisaalta
huono-osaisuuteen sekä sosiaaliseen syrjäytymiseen kytkeytyviin päihde- ja
mielenterveysongelmiin. Vähiten ongelmia vastaajat liittivät asumiseen, elin-
ympäristöön ja ihmisten harrastusmahdollisuuksiin. Kuvioon 15 on tiivistetty eri
vastausvaihtoehtojen saamat prosentuaaliset jakaumat.

Kuvio 15. Etelä-Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.

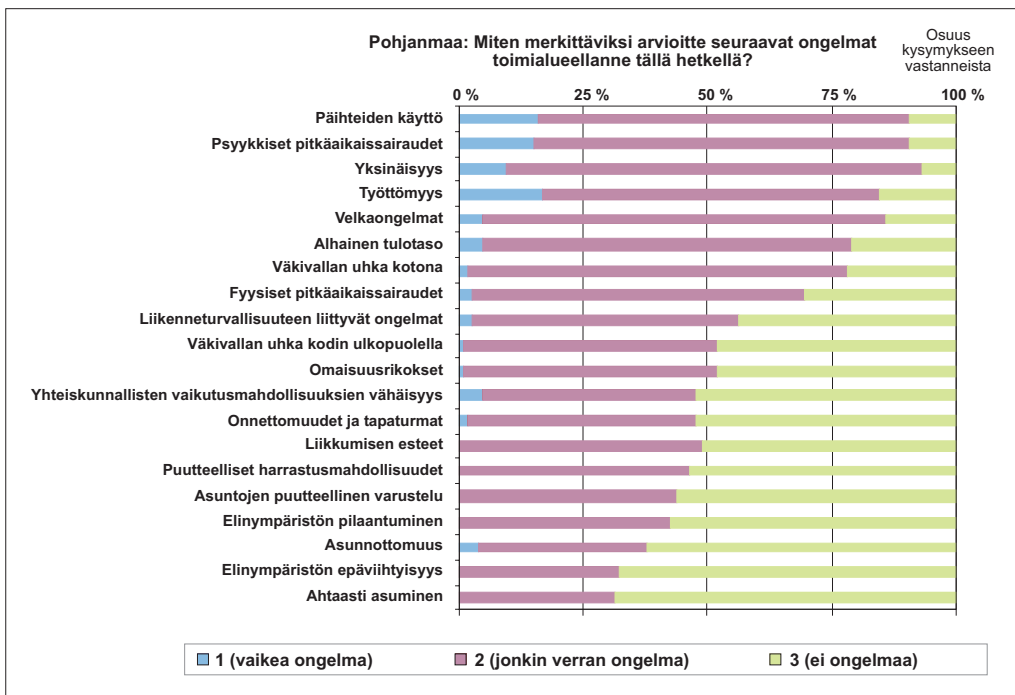
Keski-Pohjanmaata edustavat vastaajat kokivat toiminta-alueensa tämänhetkisi-
ksi merkittävimmiksi ongelmiksi psyykkiset pitkäaikaissairaudet, päihteiden käytön,
työttömyyden ja velkaongelmat. Näin ollen myös keskipohjalaisten hyvinvoinnin
haasteet näyttäytyvät päihde- ja mielenterveysongelmien sekä toimeentulo-
ongelmien muodossa. Sen sijaan myönteisimmin koettiin alueen harrastusmah-
dollisuudet, viihtyisä elinympäristö sekä vähäinen onnettomuus- ja tapaturmariski.
Vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat on tiivistetty kuvioon 16.

⁹ Liitekuviota 1 on koottu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvo-
pistemäärät ongelmien merkittävydestä toimialueella tällä hetkellä.

Kuvio 16. Keski-Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.

Kyselyvastaajien mukaan **Pohjanmaan** maakunnan asukkaiden keskeiset hyvinvoinnin nykyaasteet ovat päihteiden käyttö, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys ja työttömyys. Sen sijaan pohjalaiset näyttäisivät vastaajien mukaan asuvan riittävän suurissa ja riittävästi varustelluissa asunnoissa sekä viihtyisässä ja puhtaassa elinympäristössä. Kuvioon 17 on tiivistetty eri vastausvaihtoehtojen prosentuaalisen jakaumat.

Kuvio 17. Pohjanmaa: ongelmien merkittävyys tällä hetkellä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kaikissa kolmessa pohjalaismaakunnassa mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä taloudelliseen toimeentuloon liittyvät ongelmat muodostavat tällä hetkellä väestön hyvinvoinnin ydinhaasteet. Maakuntien välillä on tämän tutkimuksen mukaan hienoisia eroja. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan osalta psyykkiset pitkäaikaissairaudet eivät nouse niin merkittävään asemaan kuin Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla. Yksinäisyys puolestaan koetaan jonkin verran suuremmaksi ongelmaksi Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla kuin Keski-Pohjanmaalla. Lisäksi maakuntien välillä on selkeitä terveyseroja, sillä esimerkiksi PYLL-indeksi¹⁰ (Potential Years of Life Lost) osoittaa, että selkeästi eniten elinvuosia menetetään pohjalaismaakunnista Etelä-Pohjanmaalla ja vähiten Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009).

Myönteisenä voidaan pitää kaikissa pohjalaismaakunnissa viihtyisää asuinympäristöä, harrastusmahdollisuuksia ja laadukasta asumista. Vaikka edellä kävi ilmi, että asunnottomien elämäntilanteeseen liitettiin kaikissa kolmessa maakunnassa vakavia hyvinvoinnin vajeita, ei asunnottomuutta koeta silti merkittävänä ongelmana pohjalaismaakunnissa. Asiantuntijat saattavat pikemminkin mieltää asun-

¹⁰ PYLL-indeksi on kansainvälisesti laajalti käytetty hyvinvoinnin mittari. Tässä käytetty PYLL-aineisto pohjautuu Tilastokeskuksen vuosien 1999–2003 EKSU-aineistoon. Terveystieteen tutkimuskeskus huomioi naisten sekä miesten kaikkien kuolinpäivien vuoksi potentiaalisesti menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävuosina 25–80 (vuosia 100 000 asukasta kohti).

nottomat erittäin vaikeasti autettavaksi väestöryhmäksi, sillä asunnottomuuden seurauksena on usein sosiaalinen syrjäytyminen (esim. Karvonen ym. 2008, 33.)

Hyvinvoinnin ulottuvuuksia konkretisoitiin edellä muotoilemalla niistä kaksikymmentä hyvinvoinnin haastetta, joiden merkitystä vastaajia pyydettiin arvioimaan asteikolla yhdestä kolmeen¹¹. Taulukkoon 2 on tiivistetty hyvinvoinnin ulottuvuuksia mittaavien muuttujien (hyvinvoinnin nykyhaasteiden) yhteen lasketut keskiarvopistemäärät maakunnittain. Taulukosta voidaan yleisesti havaita, että heikoimman keskiarvopistemäärän saa pohjalaismaakunnissa toimeentulo-ulottuvuus. Edellä kävi ilmi, että vastaajat liittivät ongelmia väestön taloudelliseen toimeentuloon: eniten Etelä-Pohjanmaalla ja vähiten Pohjanmaalla. Toiseksi alimman keskiarvopistemäärän saa terveys-ulottuvuus: eniten kyselyvastaajat kokivat ongelmia suhteessa väestön terveyteen Etelä-Pohjanmaalla ja vähiten Pohjanmaalla. Korkeimmat keskiarvopistemäärät saavat asumis- ja elinympäristö-ulottuvuudet pohjalaismaakunnissa. Asuminen ja elinympäristö koettiin yleisesti ottaen positiivisesti jokaisessa maakunnassa tällä hetkellä.

Taulukko 2. Hyvinvoinnin ulottuvuuksien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Hyvinvoinnin ulottuvuudet tällä hetkellä.

Hyvinvoinnin ulottuvuudet	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa
Asuminen	2,57	2,49	2,61
Terveys	2,09	2,10	2,16
Toimeentulo	1,92	1,96	2,08
Turvallisuus	2,40	2,41	2,39
Elinympäristö	2,53	2,48	2,59
Sos. suhteet ja itsensä toteuttaminen	2,37	2,39	2,33

5.2.2 Hyvinvoinnin tila neljän vuoden kuluttua

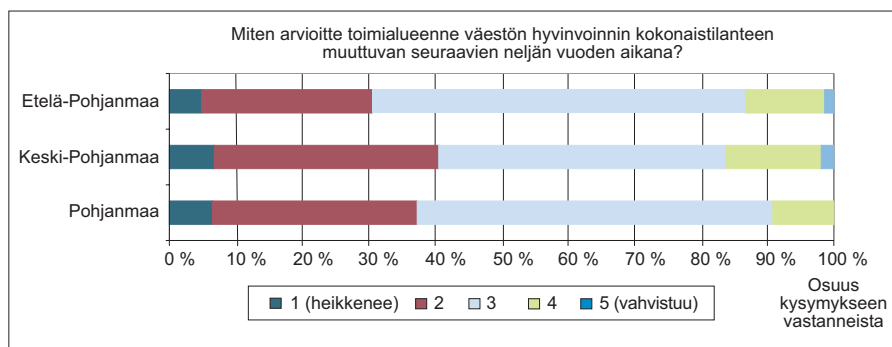
Barometritutkimuksen vastaajia pyydettiin arvioimaan toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumista nykytilan lisäksi. Kyselyvastaajien näkemykset hyvinvoinnin muuttumisesta ovat melko pessimistisiä kaikkien kolmen maakunnan osalta.

Etelä-Pohjanmaan vastaajista 30 prosenttia arveli, että väestön hyvinvointi tulee heikkenemään seuraavien neljän vuoden aikana ja vain 13 prosenttia uskoi hyvinvoinnin kohentuvan. Hieman yli puolet vastaajista koki, että hyvinvoinnin tila tulee säilymään ennallaan lähivuosina. Vastausten keskiarvopistemääräksi muodostui 2,80.

¹¹ Käytetyssä asteikossa 1=vaikea ongelma, 2=jonkin verran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

Keski-Pohjanmaan vastaajat kokivat oman alueensa hyvinvoinnin muutossuunnan jonkin verran synkemmin kuin edellä käsitellyt eteläpohjalaiset vastaajat. Jopa 40 prosenttia vastaajista uskoi hyvinvoinnin heikkenevän ja vastaavasti noin 16 prosenttia sen vahvistuvan. Kyselyvastaajista 42,9 prosenttia katsoi keskipohjalaisen hyvinvoinnin tilan pysyvän ennallaan. Myös Keski-Pohjanmaalla toteutetussa tuoreessa kansalaiskyselyssä kävi ilmi, että yleisesti ottaen vastaajien arviot hyvinvoinnin tilastaan heikkenivät jonkin verran kolmen vuoden aikaperspektiivillä ennakoituna (Kylmä 2009, 14.) Keski-Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin muuttamista koskevien vastausten keskiarvopistemääräksi muodostui 2,71.

Barometritutkimus antaa kaikkein synkimmän kuvan **Pohjanmaan** alueen väestön hyvinvoinnin muuttumisesta lähivuosien aikana. Vastaajista 36,9 prosenttia arvioi hyvinvoinnin kokonaistilanteen heikkenevän ja ainoastaan 9 prosenttia uskoo hyvinvoinnin vahvistuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Kuitenkin hieman yli puolet vastaajista arvelee hyvinvoinnin tilan pysyvän lähivuosina muuttumattomana. Pohjanmaan kohdalla kyselyvastausten keskiarvopistemääräksi muodostui 2,65, joka oli samalla maakuntien heikoin. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien saamien vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat on koottu kuvioon 18.

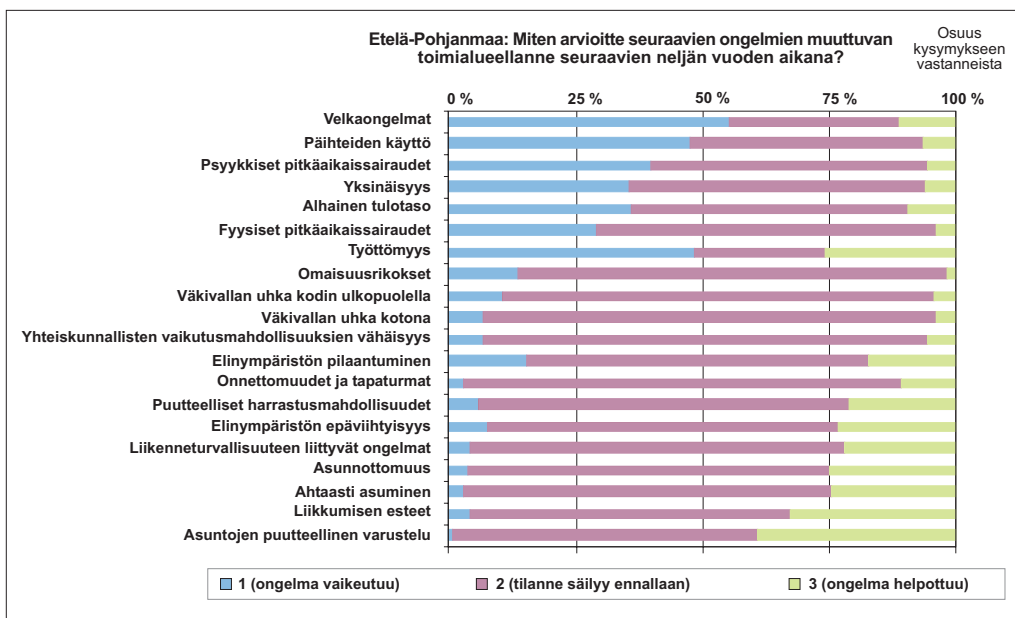
Kuvio 18. Väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuminen Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.¹²

Tarkastellaan seuraavaksi miten vastaajat arvioivat 20 edellä mainitun hyvinvoinnin haasteen merkityksen muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana¹³. **Etelä-Pohjanmaan** osalta voidaan havaita kuviosta 19, että erityisesti velkaongelmien, päihteiden käytön, psyykkisten pitkäaikaissairauksien sekä yksinäisyyden uskotaan vaikeutuvan lähivuosina. Hieman yli puolet vastaajista arvioi velkaongelmien syntyvän lähivuosien aikana ja 31,8 prosenttia vastaajista arvioi tilanteen säilyvän

¹² Kysymyksessä käytettiin viisinumeroista asteikkoa, jossa 1=heikkenee, 3=säilyy ennallaan ja 5=vahvistuu.

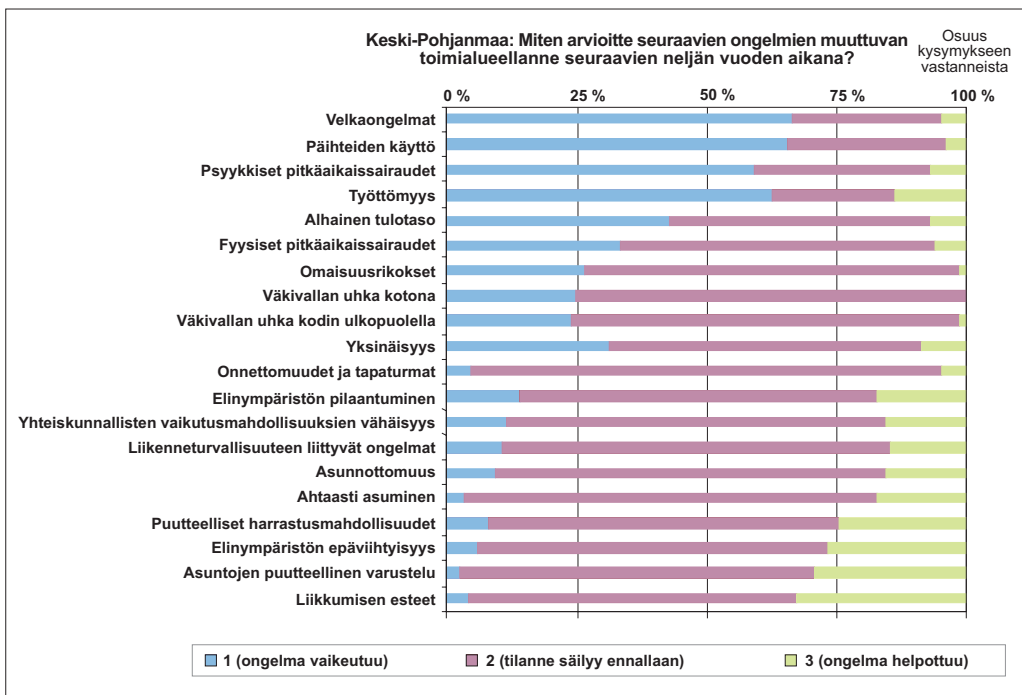
¹³ Liitekuviioon 2 on koottu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät ongelmien muuttumisesta toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

ennallaan. Päihteidenkäytön arvioi lisääntyvän 44,6 prosenttia ja noin 43 prosenttia vastaajista katsoo ongelman säilyvän nykymuotoisena. Noin 37 prosenttia kyselyvastaajista uskoo psyykkisten pitkäaikaissairauksien lisääntyvän ja noin puolet vastaajista ennakoivat ongelman säilyvän ennallaan. Työttömyyttä kohtaan liitetyt arviot ovat jokseenkin ristiriitaisia: noin 46 prosenttia arvelee työttömyyden syvenevän kun taas neljännes vastaajista katsoo työttömyyden helpottuvan tai säilyvän ennallaan. Lähivuosina Etelä-Pohjanmaan hyvinvointihaasteet liittyvät siis jo tälläkin hetkellä vaikeaksi koettuihin ongelmiin.

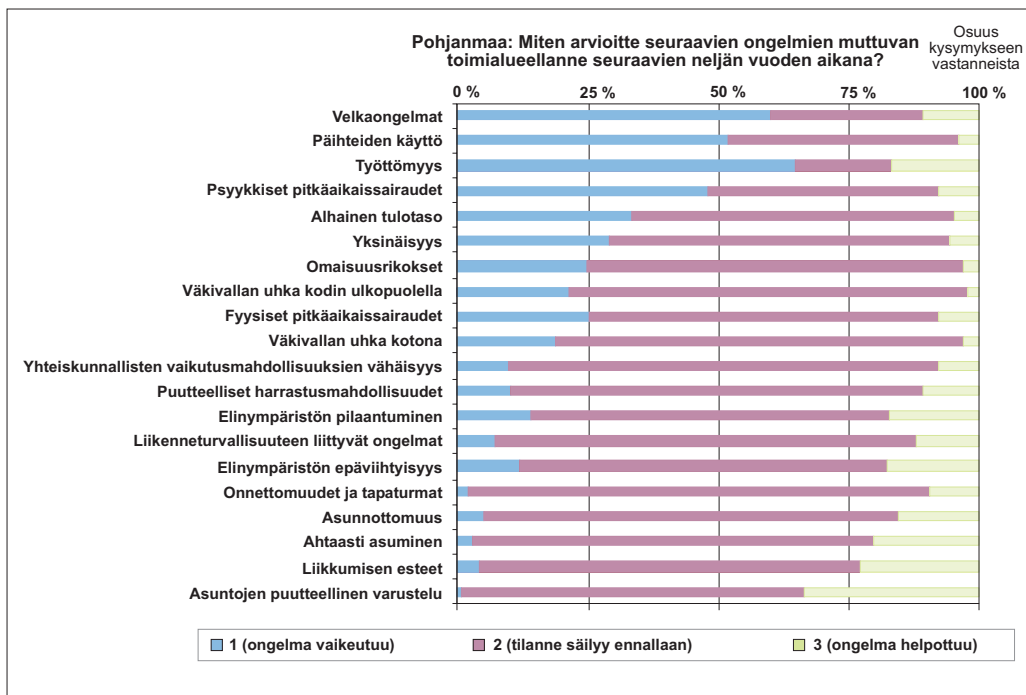
Kuvio 19. Etelä-Pohjanmaa: ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Kuvioon 20 on tiivistetty **Keski-Pohjanmaata** edustavien vastaajien arviot prosentuaalisina jakaamina hyvinvointihaasteiden merkitysten muuttumisesta. Peräti 63,5 prosenttia vastaajista uskoo velkaongelmien vaikeutuvan lähivuosina, noin neljännes katsoo tilanteen säilyvän ennallaan ja vajaat viisi prosenttia uskoo velkaongelmien helpottuvan. Noin 60 prosenttia arvioi päihdeongelmien lisääntyvän, vajaat 28 prosenttia arvioi tilanteen pysyvän ennallaan ja vain 3,8 prosenttia vastaajista katsoo päihdeongelmien helpottuvan. Yli puolet vastaajista uskoo psyykkisten pitkäaikaissairauksien lisääntyvän ja vajaat seitsemän prosenttia ongelman helpottuvan. Työttömyyden kasvuun uskoo noin 60 prosenttia ja työttömyyden laskuun puolestaan 13,5 prosenttia vastaajista. Keski-Pohjanmaalla tulevaisuuden hyvinvoinnin haasteet kiteytyvät erityisesti taloudellisiin toimeentulo-ongelmiin sekä mielenterveys- ja päihdeongelmiin.

Kuvio 20. Keski-Pohjanmaa: ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Luodaan lopuksi katsaus **Pohjanmaan** maakuntaa edustavien vastaajien arvioihin 20 hyvinvoinnin haasteen merkityksen muuttumisesta. Kuvioista 21 käy ilmi, että myös Pohjanmaalla ensisijaiset tulevaisuuden haasteet liittyvät vahvasti taloudellisen toimeentulon ongelmiin sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin. Yli puolet vastaajista arvioi velkaongelmien vaikeutuvan, vajaat kolmekymmentä prosenttia katsoo tilanteen säilyvän ennallaan ja noin kymmenen prosenttia ongelmien lievittymiseen lähivuosien aikana. Päihteiden käytön lisääntymiseen uskoo 49,5 prosenttia vastaajista, 42,3 prosenttia arvioi ongelman pysyvän muuttumattomana ja vajaat neljä prosenttia uskoo päihdeongelmien helpottumiseen. Jopa 62,2 prosenttia arvioi työttömyyden kasvavan, mutta toisaalta 16,2 prosenttia vastaajista katsoo työttömyyden helpottuvan lähivuosina. Psyykkisten pitkäaikaissairauksien osalta 44,1 prosenttia arvioi ongelman vaikeutuvan ja 7,2 prosenttia uskoo ongelman helpottuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Tälläkin hetkellä vaikeina pidettyjen päihde-, mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmien arvioidaan syventyvän Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.

Kuvio 21. Pohjanmaa. ongelmien muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Hyvinvointibarometritutkimus piirtää kaiken kaikkiaan melko pessimistisen tulevaisuudenkuvan pohjalaismaakuntien asukkaiden hyvinvoinnin muutossuunnista. Yhtäältä hyvinvoinnin haasteet kiteytyvät Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla toimeentuloon liittyviin ongelmiin, joista erityisesti velkaongelmien lisääntyminen nousee terävästi esille kyselyvastaajien arvioinneissa. Toisaalta pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin tulevaisuuden haasteet näyttävät kulumoituvan voimakkaasti myös päihde- ja mielenterveysongelmiin. Työttömyyttä koskevat arviot olivat mielenkiintoisia jokaisen maakunnan kohdalla: vaikka valtaosa vastaajista piti työttömyyden kasvua todennäköisenä, työttömyysongelman helpottumiseen uskoi yllättävän suuri joukko vastaajia. Näin ollen työttömyyden lähivuosien kehityssuunta ei näyttänyt kyselyvastaajille niin yksiselitteisenä, kuin esimerkiksi velka- ja päihdeongelmissa oletettavasti tapahtuvat muutokset. Maakuntien välillä on havaittavissa myös eroja suhteessa 20 hyvinvoinnin haasteen merkitysten muuttumisiin. Keskipohjalaisten vastaajien arviot ongelmien muutossuunnista heijastelevat voimakkainta pessimismia kun taas eteläpohjalaiset vastaajat kokevat oman toiminta-alueensa ongelmien muutossuunnat selvästi lievimmän. Pohjanmaata edustavien vastaajien näkemykset sijoittuvat Etelä- ja Keski-Pohjanmaan edustamien ääripäiden keskivaiheille.

Taulukkoon 3 on tiivistetty hyvinvoinnin ulottuvuuksia mittaavien muuttujien (hyvinvoinnin haasteiden muuttuminen) yhteenlasketut keskiarvopistemäärät. Taulukosta voidaan havaita, että toimeentulo- ja terveys-ulottuvuudet saavat pohjalaismaakunnissa kaikkein heikoimmat keskiarvopistemäärät. Edellä kävi ilmi, että kyselyvastaajat arvioivat erityisesti taloudelliseen toimeentuloon ja terveyteen liittyvien ongelmien vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa. Toimeentulo- ja terveys-ulottuvuudet saavat heikoimmat pistemäärät Keski-Pohjanmaalla. Toimeentulo-ulottuvuuden keskiarvopistemäärä on suhteellisesti korkein Etelä-Pohjanmaalla. Terveys-ulottuvuuden keskiarvopistemäärä on korkein puolestaan Pohjanmaalla. Näyttäisi siltä, että toimeentuloon ja terveyteen liittyvien ongelmien ennakoidaan vaikeutuvan suhteellisesti eniten juuri Keski-Pohjanmaalla. Asuminen ja elinympäristö näyttäisivät säilyvän pohjalaismaakunnissa ennallaan lähivuosien aikana.

Taulukko 3. Hyvinvoinnin ulottuvuuksien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Hyvinvoinnin ulottuvuuksien muuttuminen seuraavien neljän vuoden aikana.

Hyvinvoinnin ulottuvuudet	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa
Asuminen	2,27	2,16	2,20
Terveys	1,77	1,65	1,76
Toimeentulo	1,69	1,51	1,58
Turvallisuus	1,99	1,83	1,87
Elinympäristö	2,15	2,17	2,09
Sos. suhteet ja itsensä kehittäminen	1,95	1,99	1,92

5.3 Hyvinvointipalveluja koskevat kysymykset

Seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytilannetta¹⁴ ja palvelujen lähivuosien muutossuuntia Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueilla. Kyselylomakkeessa hyvinvointipalveluja koskevat kysymykset jaettiin kuuteen teemaryhmään, joita olivat hallintopalvelut, opetuspalvelut, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, kaupalliset palvelut sekä muut palvelut. Jokaiseen teemaryhmään valittiin 3-5 erilaista palvelua. Kyselyvastaajien tehtävänä oli arvioida hyvinvointipalvelujen hankkimisen helppoutta tai vaikeutta asteikolla yhdestä viiteen¹⁵. Lähtökohtana on oletus siitä, että palvelujen hankkimisen helppous kuvaa sekä palvelujen riittävyttä että niiden saavutettavuutta (Lehtola ym. 2007, 20).

¹⁴ Liitekuviioon 3 on koottu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät palvelujen hankkimisen helppoudesta toimialueella tällä hetkellä.

¹⁵ Kysymyksessä käytetyssä asteikossa 1=palvelujen hankkiminen vaikeaa ja 5=palvelujen hankkiminen helppoa.

5.3.1 Hyvinvointipalvelujen hankkimisen nykytilanne

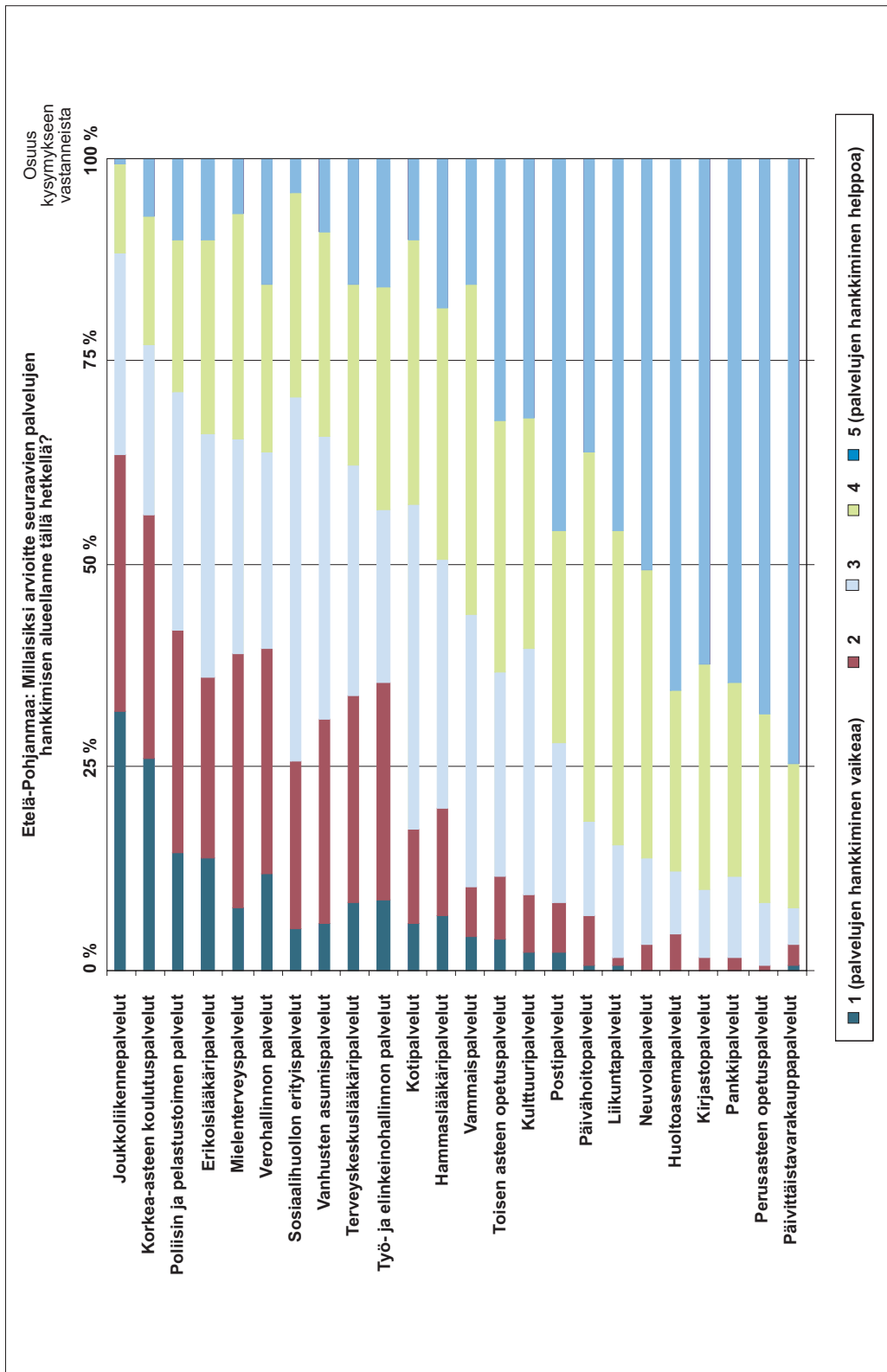
Kyselyvastaajien arvioiden mukaan **Etelä-Pohjanmaalla** vaikeimmin hankittavia palveluita ovat joukkoliikenne- ja korkea-asteen koulutuspalvelut. Näiden hankkimista pitää vaikeana vastaajien selvä enemmistö: joukkoliikennepalveluiden osalta 63 prosenttia ja korkea-asteen koulutuspalveluita 54,6 prosenttia. Poliisin- ja pelastustoimen palveluiden hankkimista pitää vaikeana 41,5 prosenttia ja erikoislääkäripalveluiden hankkimisen arvioi vaikeaksi noin 36 prosenttia etelä-pohjalaisvastaajista. Helpoiten ovat hankittavissa päivittäistavarakauppaluut, perusasteen opetuspalvelut sekä kirjasto- ja pankkipalvelut. Näiden palveluiden hankkimista pitää helppona vastaajien selkeä enemmistö. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointipalveluiden saamat prosentuaaliset jakaumat ovat koottu kuvioon 22.

Keski-Pohjanmaalla kaikkein vaikeimmin hankittaviksi koetaan joukkoliikenne-, mielenterveys-, erikoislääkäri- ja terveyskeskuspalvelut. Joukkoliikennepalveluiden hankkimista pitää vaikeana vastaajien enemmistö, noin 67 prosenttia. Joukkoliikennepalveluiden kehittäminen nähtiin tärkeäksi asiaksi avoimissa vastauksissa:

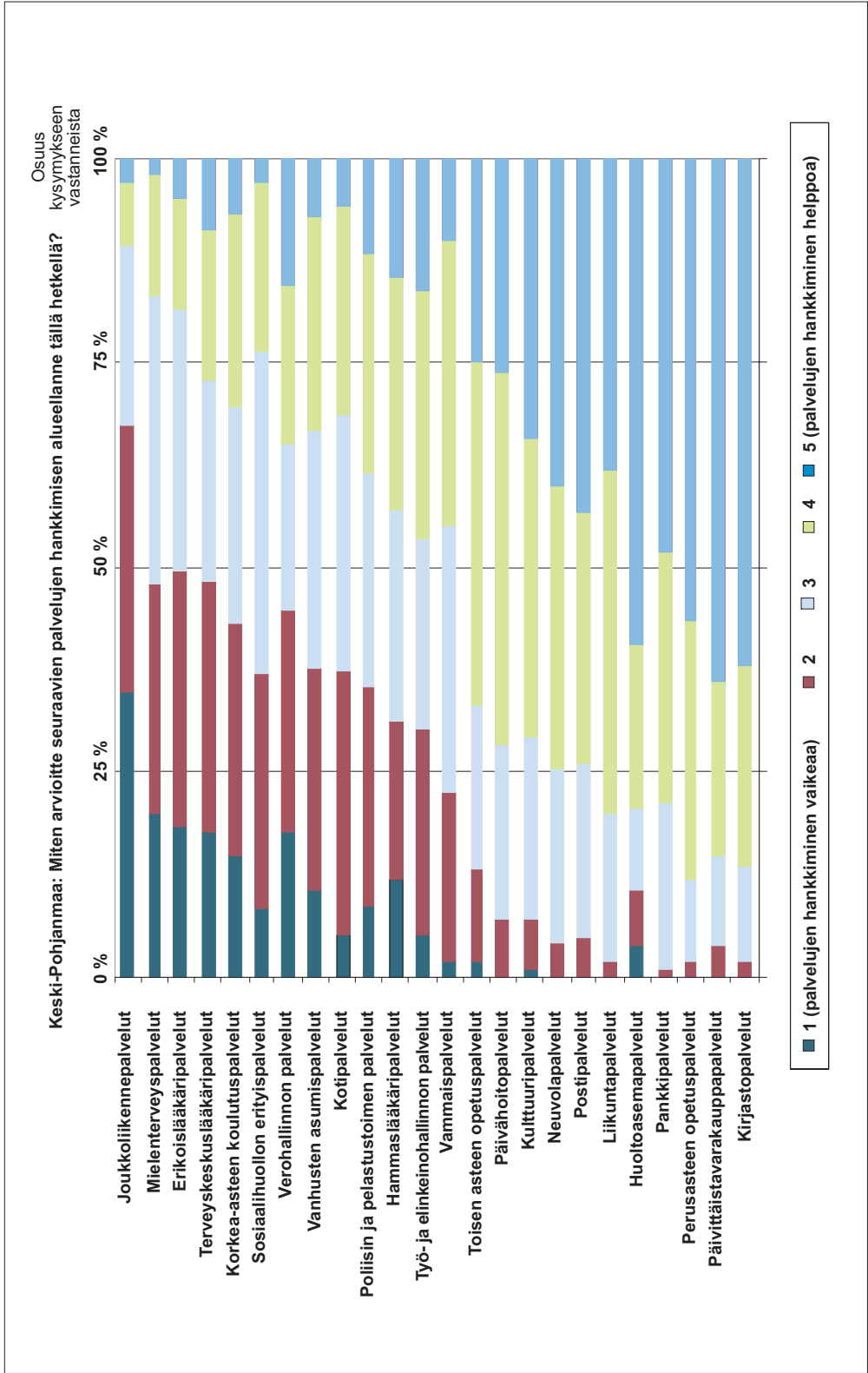
*”Joukkoliikenteen parantaminen Kokkolan maaseutualueella on välineellisesti tärkeä ja yksinkertainen hyvinvointia lisäävä palvelu”
(vastaaja 208)*

Mielenterveys-, erikoislääkäri- ja terveyskeskuslääkäripalveluiden hankkimisen arvio vaikeaksi noin puolet vastaajista. Vastaajat kokivat tiettyjen lähipalveluiden hankkimisen vaivattomaksi, sillä yli 80 prosenttia arvioi kirjasto- ja päivittäistavarakauppaluut, perusasteen opetuspalveluiden hankkimisen helpoksi. Pankkipalveluiden hankkimisen arvioi helpoksi 78,9 prosenttia kyselyvastaajista. Keski-Pohjanmaan hyvinvointipalveluiden saamat prosentuaaliset jakaumat ovat tiivistetty kuvioon 23.

Pohjanmaata edustavat vastaajat katsovat, että alueellaan kaikkein vaikeimmin hankittavia palveluita ovat joukkoliikenne-, mielenterveys- ja erikoislääkäripalvelut sekä verohallinnon palvelut. Myös Pohjanmaalla joukkoliikennepalvelut koetaan selvästi vaikeimmin hankittavaksi palveluksi, sillä näin arvio 59,9 prosenttia vastaajista. Mielenterveyspalveluiden hankkimista pitää vaikeana noin 39 prosenttia, erikoislääkäripalveluiden kohdalla vastaava osuus on 33,3 prosenttia ja verohallinnonpalveluiden hankkimista pitää vaikeana noin 39 prosenttia kyselyvastaajista. Vastaajien arvioiden mukaan lähipalveluista kirjastopalvelut, perusasteen opetuspalvelut, päivittäistavarakauppa- sekä liikuntapalvelut ovat helpoiten hankittavissa. Kirjastopalveluiden hankkimista pitää helppona suuri enemmistö, noin 90 prosenttia vastaajista, liikunta- ja perusasteen opetuspalveluiden hankkimisen

Kuvio 22. Etelä-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.

Kuvio 23. Keski-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.

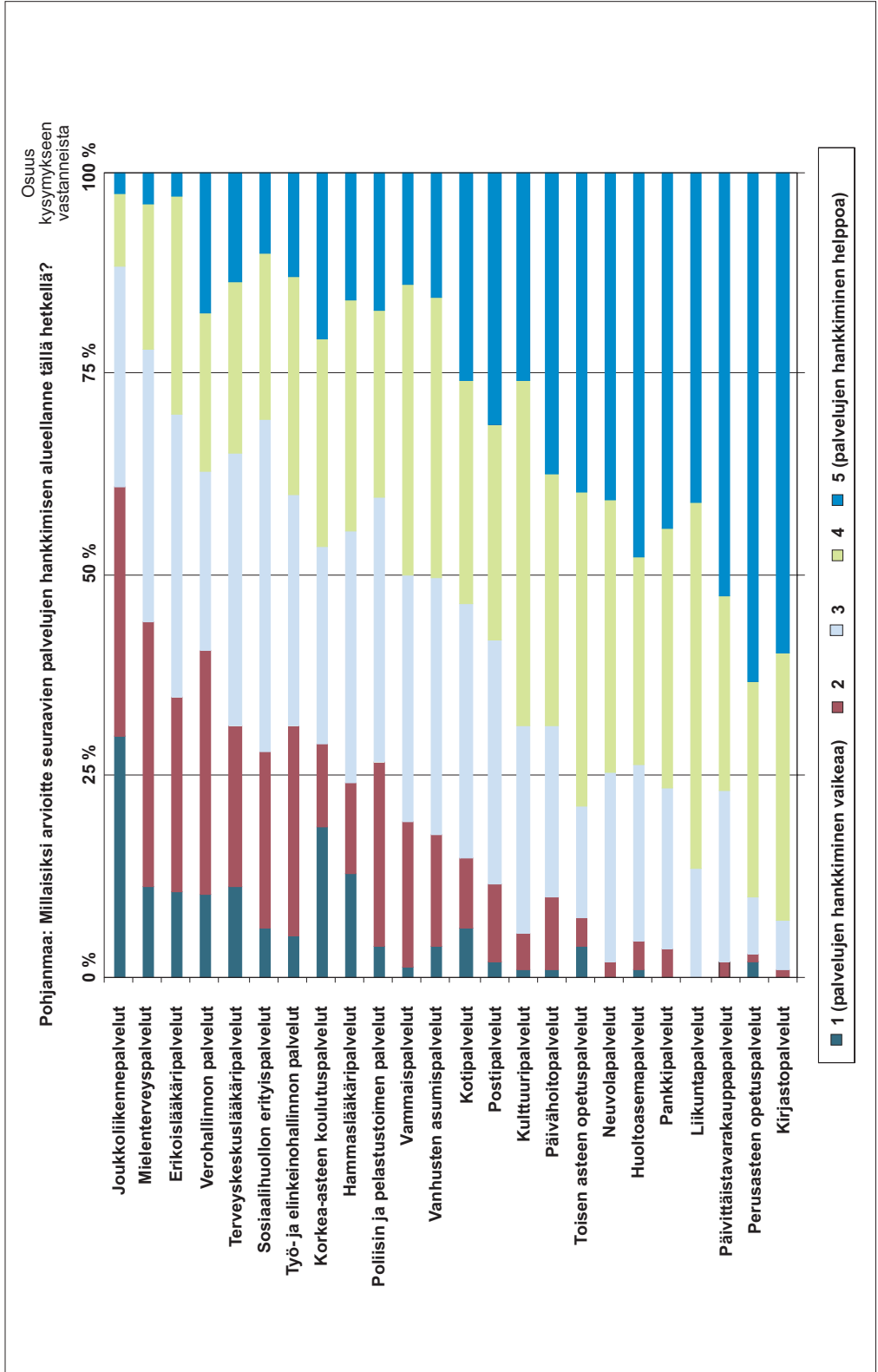
kokee helpoksi yli 80 prosenttia ja päivittäistavarakauppapalveluiden hankkimisen puolestaan noin 76 prosenttia kyselyvastaajista. Pohjanmaan hyvinvointipalveluiden saamat prosentuaaliset jakaumat käyvät ilmi kuviosta 24

Kuten edellä esitellyistä tuloksista käy ilmi, pitivät kyselyvastaajien selvä enemmistö vaikeammin hankittavana palveluna joukkoliikennepalveluita kaikkien kolmen maakunnan alueella. Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla joukkoliikennepalveluiden hankkiminen koettiin vaikeammaksi kuin Pohjanmaalla. Lisäksi Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla vastaajat kokivat vaikeaksi mielenterveys- ja erikoislääkäripalveluiden hankkimisen. Etelä-Pohjanmaalla vaikeaksi koettiin korkea-asteen koulutuspalveluiden sekä poliisin- ja pelastustoimen palveluiden hankkiminen. Kyselyvastaajat kokivat jokaisessa maakunnassa kaikkein helpoimmin hankittaviksi palveluiksi lähipalvelut, kuten kirjastopalvelut, perusasteen opetuspalvelut ja päivittäistavarakauppapalvelut.

Taulukkoon 4 on koottu maakunnittain eri palveluryhmien saamat yhteenlasketut keskiarvopistemäärät. Tarkasteltaessa hallinto-, opetus-, sosiaali- ja terveyspalveluiden, kaupallisten palveluiden sekä muiden palveluiden saamia keskiarvopistemääriä havaitaan taulukosta 4, että Pohjanmaalla edellä mainittujen palveluiden hankkiminen koetaan kaikkein helpoimpana. Poikkeuksen tästä muodostavat kaupalliset palvelut, joiden hankkiminen näyttäisi olevan vaivattominta Etelä-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla kaikkein vaikeimpana pidetään hallinto- ja terveyspalveluiden hankkimista. Maakuntien väliset suurimmat erot palvelujen hankkimisen helppoudessa ilmenevät sosiaalipalveluiden ryhmässä: Pohjanmaan kohdalla keskiarvoksi muodostuu 3,5 ja Etelä-Pohjanmaalla 3,14 Keski-Pohjanmaan keskiarvopistemäärän jäädessä 3,18:sta.

Taulukko 4. Hyvinvointipalveluryhmien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Palveluiden hankkiminen tällä hetkellä.

Hyvinvointipalvelut	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa
Hallintopalvelut	2,99	3,07	3,16
Opetuspalvelut	3,62	3,66	3,92
Sosiaalipalvelut	3,41	3,18	3,50
Terveyspalvelut	3,10	3,00	3,20
Kaupalliset palvelut	4,36	4,27	4,09
Muut palvelut	3,69	3,68	3,73

Kuvio 24. Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen helppous toimialueella tällä hetkellä.

5.3.2 Hyvinvointipalvelujen hankkiminen neljän vuoden kuluttua

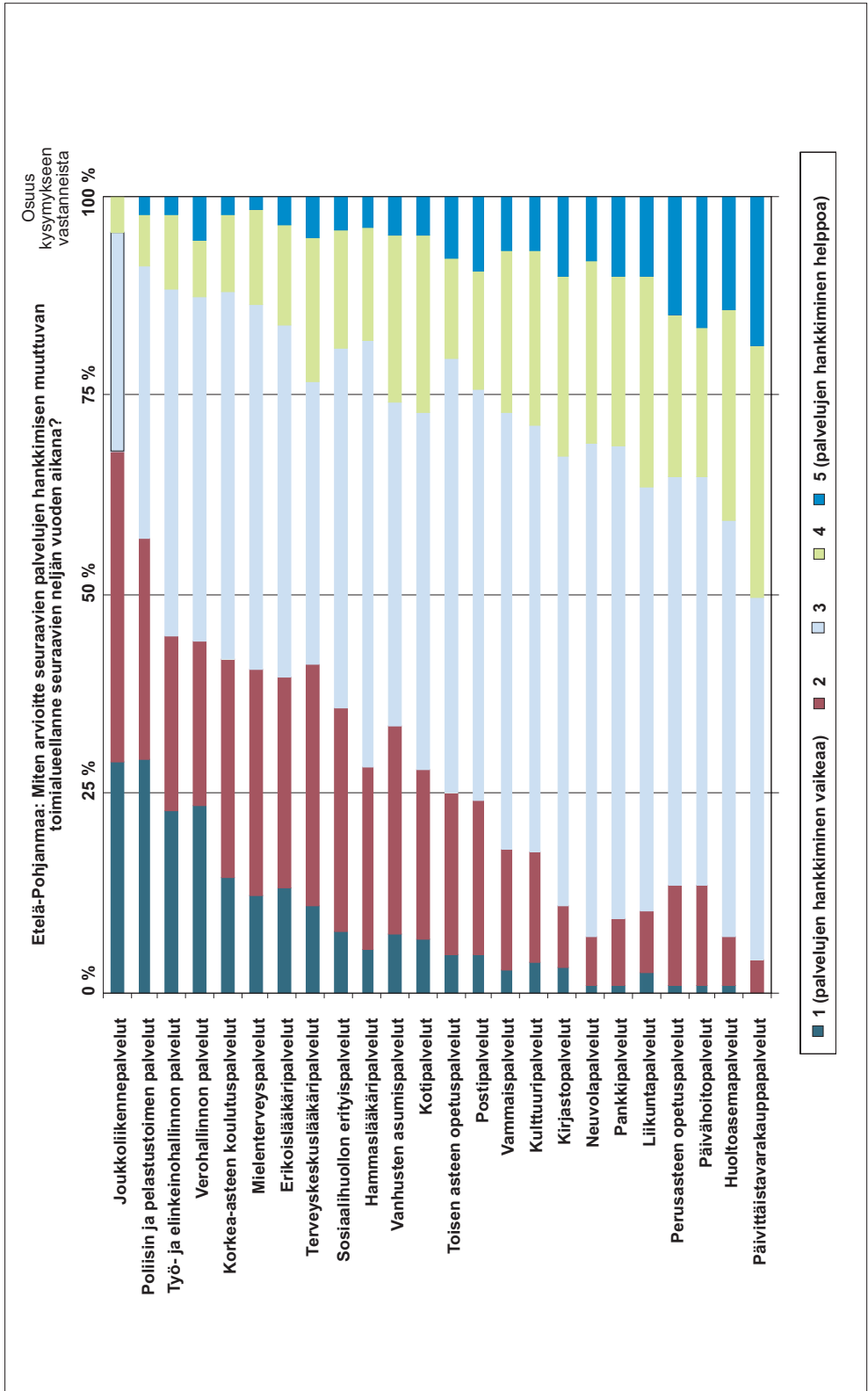
Siirrytään vielä lopuksi tarkastelemaan kyselyvastaajien näkemyksiä hyvinvointipalvelujen hankkimisen muutossuunnista seuraavien neljän vuoden kuluessa¹⁶. Vastaajia pyydettiin arvioimaan palvelujen hankkimisen nykytilanteen lisäksi palvelujen hankkimisen muuttuminen lähivuosien aikana.

Kuviosta 25 käy ilmi, että **Etelä-Pohjanmaata** edustavat vastaajat arvioivat, että seuraavien vuosien aikana vaikeutuvat erityisesti joukkoliikennepalveluiden sekä hallintopalveluiden hankkiminen. Jopa 67 prosenttia vastaajista uskoo joukkoliikennepalveluiden heikentyvän lähivuosina. Vastaavasti 55,8 prosenttia arvioi poliisin ja pelastustoimen palveluiden hankkimisen vaikeutuvan ja noin 43 prosenttia vastaajista katsoo työ- ja elinkeinohallinnon sekä verohallinnon palveluiden hankkimisen vaikeutuvan lähivuosien aikana. Lähipalveluiden, kuten huoltoasema-, päivähoido- ja perusasteen opetuspalveluiden osalta noin puolet vastaajista arvioi tilanteen pysyvän ennallaan. Myönteisimmin suhtaudutaan päivittäistavarakauppapalveluiden hankkimisen muuttumiseen, sillä puolet vastaajista arvioi palveluiden hankkimisen helpottuvan lähivuosina.

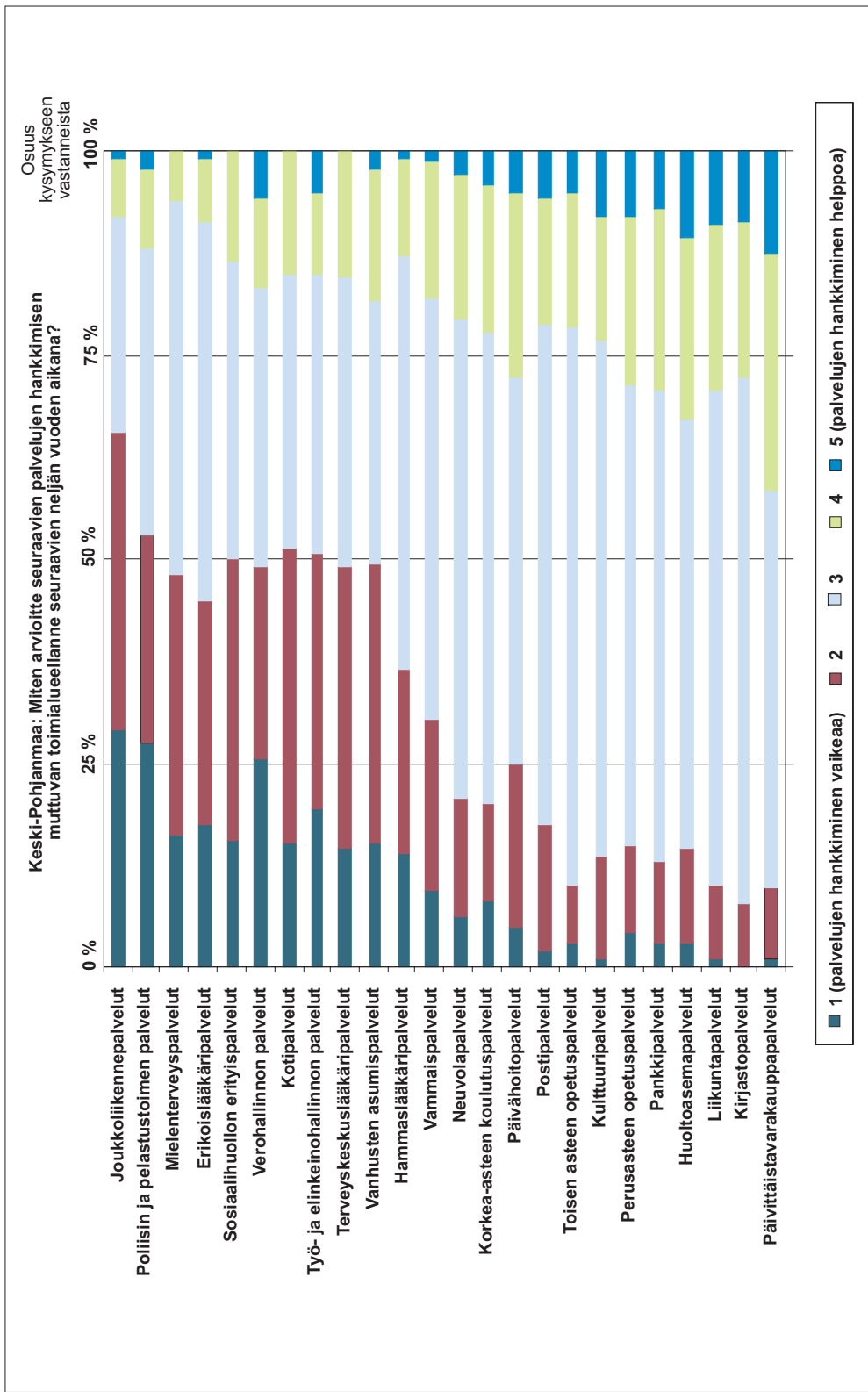
Keskipohjalaiset kyselyvastaajien arvioivat, että lähivuosina vaikeutuvat erityisesti joukkoliikennepalveluiden, poliisin ja pelastustoimen palveluiden sekä mielenterveys- ja erikoislääkäripalveluiden hankkiminen. Kyselyvastaajien selvä enemmistö, 64,8 prosenttia, uskoo joukkoliikennepalveluiden heikkenevän lähivuosien aikana. Noin puolet vastaajista katsoo poliisin- ja pelastustoimen palvelujen heikentyvän ja 46,2 prosenttia arvioi mielenterveyspalveluiden hankkimisen vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Erikoislääkäripalveluiden osalta vastaava luku on 43,8 prosenttia. Kuviosta 26 käy ilmi yksittäisten palveluiden saamat prosentuaaliset jakaumat Keski-Pohjanmaan osalta.

Myös **Pohjanmaalla** vastaajat kokevat juuri joukkoliikennepalveluiden hankkimisen vaikeutuvan tulevina vuosina. Näin arvioi noin 48 prosenttia kyselyvastaajista. Tosin tuloksen perusteella voidaan päätellä, että joukkoliikennepalveluiden hankkimisen tulevaisuuden muutossuuntaan suhtaudutaan nykytilanteeseen verrattuna hieman optimisemmin, sillä edellä nykyhetkellä palvelun hankkimista pitää vaikeana noin 60 prosenttia. Noin 43 prosenttia vastaajista katsoo joukkoliikennepalvelujen nykytilanteen säilyvän ennallaan. Joukkoliikennepalveluiden lisäksi vastaajat uskoivat hallintopalveluiden hankkimisen vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaajista 40,5 prosenttia katsoo työ- ja elinkeinohallinnon sekä verohallinnon palveluiden heikentyvän lähivuosina. Poliisin ja pelastustoimen palveluiden hankkimisen vaikeutumiseen uskoo 36,9 prosenttia vastaajista. Kuviioon 27 on koottu Pohjanmaan osalta palveluiden prosentuaaliset jakaumat.

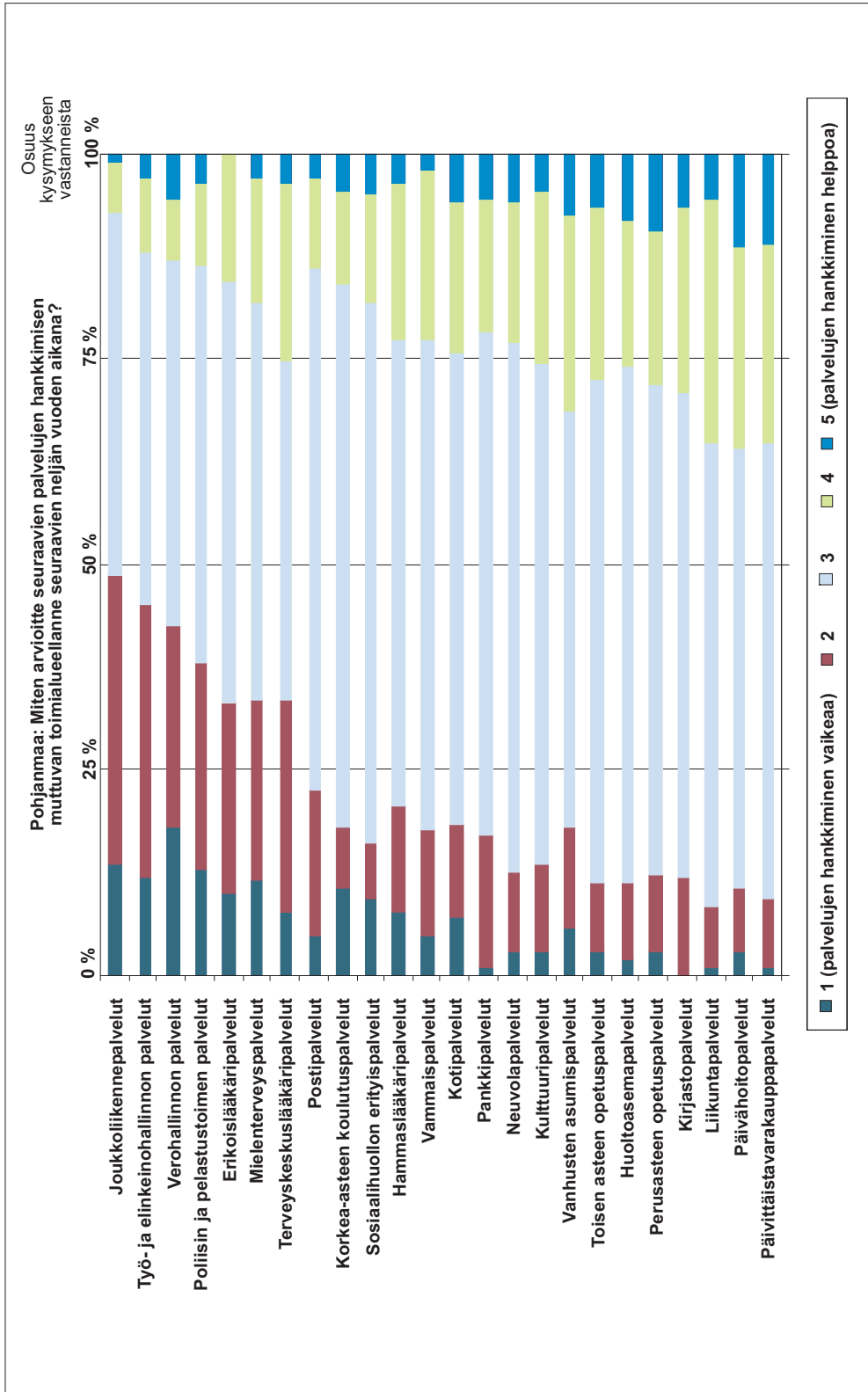
¹⁶ Liitekuviioon 4 on koottu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät palvelujen hankkimisen muuttumisesta toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Kuvin 25. Etelä-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Kuvio 26. Keski-Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Kuvio 27. Pohjanmaa: palvelujen hankkimisen muuttuminen toimialueella seuraavien neljän vuoden aikana.

Hyvinvointibarometrin tulosten perusteella voidaan tiivistäen todeta, että niiden palveluiden, joiden hankkiminen koetaan jo tällä hetkellä vaikeaksi, hankkimisen oletetaan lähivuosina vaikeutuvan. Hyvinvointipalveluiden kohdalla barometritutkimuksen tuloksissa on siis havaittavissa samankaltainen ilmiö kuin luvussa 5.2.2 hyvinvoinnin haasteiden merkitysten muuttumisessa. Alla olevasta taulukosta 5 selviää, että palveluryhmien keskiarvopistemäärät viittaavat siihen, että valtaosa palveluista säilyy lähivuosina ennallaan. Taulukosta käy ilmi myös, että joidenkin palveluiden hankkiminen näyttäisi kuitenkin vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Hallintopalveluiden uskotaan heikkenevän eniten kaikissa pohjalaismaakunnissa. Voimakkainta hallintopalveluiden hankkimisen vaikeutumista ennakoidaan Etelä-Pohjanmaalla ja lievintä puolestaan Pohjanmaalla. Myös terveystalveluiden hankkimisen ennakoidaan vaikeutuvan lähivuosina: voimakkaimmin Keski-Pohjanmaalla ja lievimmän Pohjanmaalla.

Taulukko 5. Hyvinvointipalveluryhmien keskiarvopistemäärät Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Palvelujen hankkimisen muuttuminen.

Hyvinvointipalvelut	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa
Hallintopalvelut	2,40	2,44	2,61
Opetuspalvelut	2,97	3,10	3,12
Sosiaalipalvelut	3,04	2,67	3,11
Terveystalvelut	2,85	2,60	2,90
Kaupalliset palvelut	3,28	3,24	3,07
Muut palvelut	2,96	2,97	3,04

6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT POHJALAIS- MAAKUNTIEN HYVINVOINTIBAROMETRI 2009 -TUTKIMUKSEN TULOKSISTA

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri -tutkimus toteutettiin kaksikielisenä, sähköisenä kyselynä toukokuussa 2009. Tarkoituksena oli kartoittaa eri alojen asiantuntijoiden arvioita eteläpohjalaisten, keskipohjalaisten ja pohjalaisten hyvinvoinnin sekä hyvinvointipalvelujen tilasta ja niiden muutossuunnista. Barometrikyselyyn vastasi yhteensä 451 asiantuntijaa, jotka edustivat kattavasti eri ammattialoja ja kaikkia kolmea pohjalaismaakuntaa. Kyselyn lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui 41,2.

Myönteinen yleiskuva, mutta väestöryhmien välillä huomattavia hyvinvointieroja

Vuoden 2009 hyvinvointibarometrin vastaajilla on kohtalaisen myönteinen näkemys toimialueidensa väestön hyvinvoinnista kokonaisuudessaan. Tulos vastaa esimerkiksi valtakunnallisen Sosiaalibarometrin (Eronen ym. 2009) antamaa kuvaa. Kolmen pohjalaismaakunnan välinen vertailu paljastaa, että myönteisimmin alueensa väestön hyvinvointia arvioivat Pohjanmaan vastaajat. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan välillä vastauksissa ei näyttäisi olevan suuria eroja.

Hyvinvoinnin nykytilan lisäksi barometrivastaajia pyydettiin arvioimaan hyvinvoinnin muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana. Tämän kysymyksen osalta on mielenkiintoista havaita, että vastaajien arvio hyvinvoinnin heikkenemisestä on pienempää Etelä-Pohjanmaalla kuin muissa pohjalaismaakunnissa. Tuloksen voi tulkita kertovan muita pohjalaismaakuntien suuremmasta luottamuksesta tulevaisuuteen yhteiskunnallisen toimintaympäristön muuttuessa. Maakunnittain vertailtuna pessimistisimmin hyvinvoinnin tulevaa kehitystä arvioivat Pohjanmaan vastaajat.

Kun tarkastelu ulotetaan lähemmäs yksittäisiä väestöryhmiä, käy ilmi, että hyvinvointi on pohjalaismaakunnissa voimakkaasti eriytynyttä. Väestöryhmittäin tarkasteltuna hyvinvointivajeita nähdään olevan erityisesti asunnottomilla, ylivelkaantuneilla, päihdeongelmaisilla ja työttömillä. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös kansalaisten omia näkemyksiä kartoittaneissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaalla kesäkuussa toteutetun kansalaiskyselyn mukaan noin viidennes työttömistä kokee elämänsä huonoksi tai melko huonoksi tällä hetkellä ja kolmen vuoden kuluttua. Lisäksi viidennes on kokenut jossakin määrin huolta läheistensä alkoholinkäytöstä. 18 prosenttia vastaajista on puolestaan kokenut jonkinasteista turvattomuutta asuinympäristössään alkoholinkäytön

vuoksi. (Kylmä 2009, 3–4.) Tämän barometrikyselyn perusteella väestöryhmien väliset hyvinvointierot näyttäytyvät jyrkimpinä Pohjanmaalla, jossa koko väestön keskimääräistä hyvinvointia arvioidaan maakunnista myönteisimmin.

Haasteina taloudellinen toimeentulo, mielenterveys ja päihheet

Merkittävimminä hyvinvointia rapauttavina ongelmina Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri -tutkimuksessa nousevat esiin päihteen käyttö, työttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys, velkaongelmat ja alhainen tulotaso. Vaikka eri ongelmat painottuvat kolmessa tutkimuksen kohteena olevassa maakunnassa hieman eri tavoin, kaikkien pohjalaismaakuntien hyvinvointihaasteet näyttävät liittyvän ennen muuta kahteen laajaan teemakokonaisuuteen: taloudellisen toimeentulon ongelmiin sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin. Huolestuttavaa on, että edellä mainitut sosiaaliset ongelmat ovat taipuvaisia kasautumaan samoille henkilöille muodostaen niin sanottuja ilkeitä ongelmia (nasty problems). Ilkeät ongelmat ovat luonteeltaan moniulotteisia ja hankalasti hahmottuvia. Niihin ei voida vaikuttaa yksittäisillä toimenpiteillä, vaan tarvitaan laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä.

Esimerkiksi haja-asutusalueiden ikääntyvän väestön hyvinvoinnin kannalta yksinäisyys yhdistyneenä mielenterveyden ongelmiin saattaa tulevaisuudessa muodostua merkittäväksi uhkakuvaksi. Jos ongelmiin puututaan ainoastaan sosiaali- ja terveyspolitiikan keinoin, näkökulma jää liian kapeaksi. Käytännössä vaikkapa haja-asutusalueiden joukkoliikennepalvelujen rapautuminen saattaa osaltaan heikentää ikäihmisten sosiaalisia verkostoja. Näin ensisijaisesti fyysiseen ympäristöön ja infrastruktuuriin liittyvät asiat voivat olla yksinäisyyden ja mielenterveyden kannalta riskejä, jotka tulee huomioida palvelujen tuotannossa ja muussa yhdyskuntasuunnittelussa.

Barometrikyselyn tuloksia tulkittaessa on muistettava kyselyn ajoittuminen vaiheeseen, jolloin vuosia jatkunut maailmantalouden nousukausi taittui globaalin talouden ajautuessa nopeasti syvään taantumaa. Tämän kehityskulun seurauksena työttömyys on kasvanut Suomessa voimakkaasti. Syyskuun 2009 lopussa työttömiä oli 9,3 prosenttia Etelä-Pohjanmaan TE -keskusalueen työvoimasta (Etelä-Pohjanmaan Työ- ja elinkeinokeskus 2009). Vastaavat työttömyysprosentit olivat Keski-Pohjanmaalla 9,1 ja Pohjanmaalla 7,2 (Pohjanmaan Työ- ja elinkeinokeskus 2009). Kuluvan vuoden aikana erityisesti nuorisotyöttömyys on kasvanut pohjalaismaakuntien alueella rajusti. Nämä ajankohtaiset muutokset heijastunevat kyselyn tuloksissa pessimistisinä arvioina erityisesti taloudelliseen toimeentuloon liittyvissä kysymyksissä.

Erityisen haasteellisen nykytilanteesta tekee se, että hyvinvoinnin vajeet ja elämäntilanteiden haavoittuvuus näyttävät edelleen keskittyvän. Velkaongelmat, päihteiden käyttö, työttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, alhainen tulotaso ja yksinäisyys ovat ongelmia, joiden uskotaan lähitulevaisuudessa selkeimmin vaikeutuvan. Asiantuntijat uskovat siis jo tälläkin hetkellä vaikeina pidettyjen ongelmien vaikeutuvan edelleen seuraavien neljän vuoden aikana.

Myönteisimmin kyselyvastaajat arvioivat toimialueensa viihtyisää elinympäristöä ja väestön asumisen väljyyttä. Tärkeä tulos on myös se, että huolimatta asunnottomien väestöryhmään liitetystä huolesta ja merkittävistä hyvinvoinnin vajeista, asunnottomuus ilmiönä koetaan pohjalaismaakunnissa melko vähäisenä ongelmana. Tulosta voidaan tulkita siten, että vaikka asunnottomat ovat hyvinvoinnin toteutumisen suhteen yksi haavoittuvimmista ryhmistä, määrällisesti heitä ei ole pohjalaismaakunnissa runsaasti. Hyvinvointipolitiikan näkökulmasta suurin haaste onkin erityistä tukea tarvitsevien ihmisryhmien paikantaminen ja tarkoituksenmukaisten tukimuotojen löytäminen.

Palvelurakenteet muutoksessa – helpottuuko palvelujen hankkiminen?

Hyvinvoinnin tilan ohella barometrikyselyssä kartoitettiin arvioita eri palvelujen hankkimisen helppoudesta. Joukkoliikennepalvelujen sekä toisaalta poliisin, pelastustoimen ja ylipäätään eri hallinnon palvelujen hankkiminen koetaan vaikeimmaksi. Kyseessä ovat pääsääntöisesti samat palvelut, joiden hankkimisen ennakoidaan lähivuosina vaikeutuvan. Teknologisten ratkaisujen tuomia mahdollisuuksien ei ilmeisesti ainakaan tässä vaiheessa uskota kompensoivan palvelupisteiden verkon harvenemisesta aiheutuvia muutoksia. Helppoisin hankittavia palveluja puolestaan ovat kirjastopalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen, päivittäistavarakauppalvelujen, pankkipalvelujen ja huoltoasemapalvelujen kaltaiset palvelut, joita usein on luonnehdittu niin sanotuiksi lähipalveluiksi.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen näkökulmasta on mielenkiintoista tarkastella sosiaali-, terveys- ja opetuspalvelujen hankkimisen helppoutta kuvaavia maakunnallisia kesiarvopistemääriä. Kyselyvastausten mukaan kaikkien kolmen maakunnan vastaajat uskovat terveyspalvelujen hankkimisen jonkin verran vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Sosiaali- ja opetuspalvelujen osalta vastauksissa on sen sijaan pientä hajontaa. Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vastaajat uskovat opetuspalvelujen hankkimisen helpottuvan. Etelä-Pohjanmaalla niiden hankkimisen sen sijaan epäillään hieman vaikeutuvan. Sosiaalipalvelujen hankkimisen oletetaan vaikeutuvan Keski-Pohjanmaalla. Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla taas ennakoidaan myönteistä kehitystä.

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SOnet BOTNIAN syksyllä 2009 järjestämässä asiantuntijatilaisuuksissa on noussut esiin pohjalaismaakuntien toimijoiden mielenkiintoisia ja moninaisia kokemuksia kunta- ja palvelurakennemuutoksen toimeenpanosta toiminta-alueellaan. Aikuissosiaalityön verkoston foorumissa Etelä-Pohjanmaalla (17.9.2009) eräs osallistuja kertoi kokemuksestaan seuraavaa:

”Alkuun ongelmia aiheutti se, kun ei tiedetty kenen jatkossa tullaan toimimaan. Muutokset koettiin vaikeina ja järjestelyt sekavina; missä työtä tehdään, matkustavatko työntekijät vai asiakkaat? Pienen kunnan työntekijän työtaakka on kuitenkin toisaalta keventynyt, kun on saanut työyhteisön pitkän yksin puurtamisen jälkeen. Yhteistyön suuntien selvittyä vähän kyräiltiin, miten toisaalla on toimittu ja miten yhteistä tulevaisuutta nyt voidaan rakentaa. Päälimmäisenä kokemuksena on kuitenkin se, että jo nyt yhdessä työskentelyn harjoitteluvaiheessa on saavutettu muutosten kautta lisäarvoa; uudet tiimit tuovat osaamista ja myös turvallisuutta asiakastyöhön.”

Alueellisia selvityksiä kunta- ja palvelurakennemuutoksen vaikutuksista on toistaiseksi tehty varsin vähän, ja pääosa käynnistetyistä tutkimushankkeista on kohdistunut yksittäisten muutosprosessien (erityisesti kuntaliitosten) arviointiin. Tulevaisuudessa onkin todennäköisesti tarpeen kartoittaa uudistuksen vaikutuksia käytännön asiakastyöhön esimerkiksi eri toimialojen asiantuntijoille suunnatuilla kysely- ja haastattelututkimuksilla.

Hyvinvointibarometri palvelujen kehittämisen ja päätöksenteon tukena

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimus pohjautuu vuosina 2005 ja 2007 Etelä-Pohjanmaalla toteutetun asiantuntijabarometrin tutkimusasetelmaan. Kyselyn laajeneminen kolmen maakunnan alueelle tarjoaa ensimmäisen kerran mielenkiintoisen vertailuasetelman maakuntien välisiin hyvinvointieroihin. Paras hyöty barometrikyselystä saadaan kuitenkin säännöllisesti toistettuna. Etelä-Pohjanmaan kokemusten perusteella sopiva toistoväli voisi olla esimerkiksi kaksi vuotta.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin tulokset ennakoivat edelleen voimistuvaa kansalaisyhteiskunnan polarisoitumista ja huono-osaisuuden kasautumista. Tässä suhteessa tilanne hyvinvoinnin muutoksen osalta on hyvin samankaltainen kaikissa pohjalaismaakunnissa. Kun toimeentuloon ja terveyteen liittyvien ongelmien nähdään edelleen syvenevän, hyvinvointibarometrin tulosta on mahdollista tulkita myös viitteenä kansalaisyhteiskunnan rapautumisesta työllisyyden heikentäessä ja erityisesti nuorisotyöttömyyden syventyessä.

Myös palvelujen hankkimisen ongelmien ja syntyneiden hyvinvoinnin vajeiden välille on muodostumassa haasteellinen yhtälö. Barometrin tuloksen mukaisesti erityistä huomiota on kiinnitettävä peruspalvelujen turvaamiseen lähipalveluina. Hyvinvointipalvelujen tuottamisen periaatteet ja resurssit, palvelujen käyttöön liittyvä kulttuuri ja vastuu sekä luottamus yhteiskuntaan ovat mitä ajankohtaisimpia asioita jatkossakin.

LÄHTEET

- Barnes, B. 1988. *The Nature of Power*. Cambridge: Polity Press.
- Benner, P. 1984. *From Novice to Expert: Excellence and Power in Clinical Nursing Practice*. Menlo Park: Addison Wesley.
- Dahl, R. A. 1963. *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. 3rd edition. New Haven: Yale University Press.
- Eronen, A., Londén, P., Perälähti, A., Siltaniemi, A., & Särkelä, R. 2009. *Sosiaalibarometri 2009. Ajankohtainen arvio kansalaisten hyvinvoinnista, palveluista ja palvelujärjestelmän muutoksesta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Eräsaari, R. 1996. *Keskustelua asiantuntijapositionien muotoutumisesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan työpapereita No. 94.
- Eräsaari, R. 1997. *Mistä asiantuntijuus on kotoisin?* Teoksessa J. Kirjonen, P. Remes & A. Eteläpelto (toim.) *Muuttuva asiantuntijuus*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 62–72.
- Eräsaari, R. 2002a. *Avoimen asiantuntijuuden analytiikka*. Teoksessa: I. Pirttilä & S. Eriksson (toim.) *Asiantuntijoiden areenat*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 21–38.
- Eräsaari, R. 2002b. *Kuinka turvaton on riittävän turvallinen?* Vammala: Kunnallisan kehittämissäätiö. Kunnallisan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 46.
- Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus. 20.10.2009. *Työllisyyskatsaus 9/2009*. [PDF-julkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus. [Viitattu 23.10.2009]. Saatavana: <http://www.te-keskus.fi/Public/?ContentID=28189&NodeID=10530&area=7555>
- Galbraith, J. K. 1984. *Vallan anatomia*. Suomentanut Leevi Lehto. Porvoo: WSOY.
- Jouttimäki, R-M. 22.9.2009. *Sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden palvelurakenne. Sote-järjestämislaki ja terveydenhuoltolaki*. [Ppt-esitys]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 23.10.2009]. Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=606859&name=DLFE-10158.pdf
- Jäppinen, T., & Kaukopuro-Klementti, H. (toim.) 2009. *T. Kuntalaisen Paras. Uudistuvat lähipalvelut. 2. uudistettu painos*. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. [Viitattu 24. 8 2009]. Saatavana: <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p090312140600M.pdf>
- Kansaneläkelaitos. 11.6. 2009. *Kela yhdistää vakuutuspiirejä Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa*. [Verkkosivu]. Helsinki: Kela. [Viitattu 10.7. 2009]. Saatavana: <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/110609110151ML?OpenDocument>

-
- Karvonen, S., Moisio, P., Jussi, S., & Heikkilä, M. 2008. Suomalaisten muuttuvat elinolot. Teoksessa S. Karvonen, P. Moisio, J. Simpura & M. Heikkilä (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes, 28–37.
- Kinnunen, P., & Kurkinen, J. 2003. Kohti hyvinvointistrategiaa. Teoksessa P. Kinnunen & K. Kostamo-Pääkkö (toim.) Alueelliset hyvinvointistrategiat. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 5, 3–15. [Viitattu 27.8.2009]. Saatavana: http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_5.pdf
- Kirkkohallitus. 2.1. 2008. Kaikki seurakuntamuutokset 2000–2008. [PDF-julkaisu]. Helsinki: Kirkkohallitus. [Viitattu 10.9.2009]. Saatavana: [http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/1C4175DD006F0918C22573C400369CDD/\\$file/kaikki_seurakuntamuutokset.pdf](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/1C4175DD006F0918C22573C400369CDD/$file/kaikki_seurakuntamuutokset.pdf)
- Kirkkohallitus. 2009a. Seurakuntamuutokset, jotka toteutuvat 1.1.2009 alkaen. [WORD-asiakirja]. Helsinki: Kirkkohallitus. [Viitattu 10.9.2009]. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/56B3F18677075BDEC225720C003B4B73?OpenDocument&lang=FI>
- Kirkkohallitus. 2009b. Vireillä olevat kuntaliitokset tai -selvitykset sekä seurakuntien omat selvitykset. [PDF-julkaisu]. Helsinki: Kirkkohallitus. [Viitattu 2.10.2009]. Saatavana: [http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/431B47068FCF247EC2257642002BBB30/\\$file/vireilla_olevat_seurakuntamuutokset_01102009.pdf](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/431B47068FCF247EC2257642002BBB30/$file/vireilla_olevat_seurakuntamuutokset_01102009.pdf)
- Kuntaliitto. 2007. Kunta- ja palvelurakennemuutos. Kunnat toteuttavat uudistuksen. 2. painos. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. [Viitattu 14.8.2009]. Saatavana: <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p070328134837D.pdf>
- Kylmä, P. 2009. Hyvinvointi, turvallisuus ja päihteet - kysely keskipohjalaisille 2009. Selvityksen loppuraportti. [Verkkojulkaisu]. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. [Viitattu 26.10.2009]. Saatavana: http://www.keski-pohjanmaa.fi/tiedostot/Hyvinvointi,_turvallisuus_ ja_paihteet_kysely_K-P_2009;_loppuraportti.pdf
- Lehtinen, E., & Palonen, T. 1997. Tiedon verkostoituminen – haaste asiantuntijuu-delle. Teoksessa J. Kirjonen, P. Remes & A. Eteläpelto (toim.): Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 103–121.
- Lehtola, M. 2005. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina: Hankkeen loppuraportti. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 24.
- Lehtola, M., & Jokiranta, H. 2005. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2005. Raportti pilottikokeilun toteutuksesta ja tuloksista. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan yksikkö SoTe. Etelä-Pohjanmaan liiton julkaisu B:6.
-

- Lehtola, M., Jokiranta, H. & Kahila, P. 2003. Hyvinvoinnin tila Etelä-Pohjanmaalla. Selvitys ePohjanmaa-aluekeskusohjelman hyvinvointiklusterin työn taustamateriaaliksi. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus ja Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen raportteja ja artikkeleita 86.
- Lehtola, M., Tuomela-Jaskari, S. & Jokiranta, H. 2007. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. Sarja B.30.
- Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. 2008. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.
- Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. 2008. Johdanto. Teoksessa P. Moisio, S. Karvonen, J. Simpura & M. Heikkilä (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes, 14–26.
- Morgan, G. 1997. Images of Organization. New edition. Thousand Oaks: Sage.
- Opetusministeriö. 2.4.2009a. Ammatillisen koulutuksen järjestäjätverkoston kokoamisen vauhdittamishanke - opetusministeriön suositukset järjestäjätverkoston kehittämiseksi. Kirjeluonnos Dnro 5/500/2009. [PDF-julkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. [Viitattu 14.10.2009]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/lomakkeet_ja_paaetoekset/asiakirjat/jarjestajaverkko_suosituks_020409.pdf
- Opetusministeriö. 14.9.2009b. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhdistymiset ja muutokset koulutuksen ylläpitäjissä 1.1.2008 lähtien. [PDF-julkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. [Viitattu 14.10.2009]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/tilastoja_ja_tunnuslukuja/Vauhdittamishanketilanne_syyskuu_2009.pdf
- Pirttilä, I. 2002. Mistä asiantuntemuksen sosiologiassa on kyse? Teoksessa I. Pirttilä & S. Eriksson (toim.): Asiantuntijoiden areenat. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 11–19.
- Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus. 20.10.2009. Pohjanmaan TE-keskus, työllisyyskatsaus syyskuu 2009. [PDF-julkaisu]. Vaasa: Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus. [Viitattu 23.10.2009]. Saatavilla: <http://www.te-keskus.fi/Public/?ContentID=28186&NodeID=10530&area=7646>
- Poliisi. (2009). Uudet poliisilaitokset aloittivat vuodenvaihteessa. [Verkkosivu]. Helsinki: Sisäasiainministeriön poliisiosasto. [Viitattu 12.10.2009]. Saatavana: <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/Pages/EB5312A53D-B802A8C2257522003C63E3>
- Rauhala, P-L., Simpura, J. & Uusitalo, H. 2000. Hyvinvoinnin tutkimusperinteet, hyvinvointipolitiikka ja 1990-luvun uudet avaukset. Yhteiskuntapolitiikka 65 (3) , 191–207.
- Schön, D. A. 1999. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. First published in 1983, paperback edition in 1995. Aldershot: Arena.

-
- Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A. & Londén, P. 2007. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A., Särkelä, R. & Londén, P. 2009. Kansalaisbarometri 2009. Suomalaisten arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Parasuudistuksesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Sisäasiainministeriö. 8.2.2008. Poliisin hallintorakenteen kehittämistyöryhmän (PORA) loppuraportti. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 5/2008. [Viitattu 12.10.2009]. Saatavana: [http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/852DEBBFD6A826F4C22573E8003F09BB/\\$file/052008.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/852DEBBFD6A826F4C22573E8003F09BB/$file/052008.pdf)
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008–2011. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:9. [Viitattu 14.10.2009]. Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7533.pdf
- Stenvall, J., Vakkala, H. S. & Tiilikainen, A. 2008. Paras alussa. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen toimeenpanon suunnitteluvaiheen arviointi. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtionvarainministeriö. Valtionvarainministeriön julkaisuja 17/2008. [Viitattu 30.9.2009]. Saatavana: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20080416PARASa/PARASalussa_netiversio.pdf
- Stenvall, J., Vakkala, H., Syväjärvi, A., Leinonen, J., Juntunen, P., Oulasvirta, L. & Tiilikainen, A. 2009. Parasta nyt. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen suunnitteluvaiheen loppuarviointi. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtionvarainministeriö. Valtionvarainministeriön julkaisuja 11/2009. [Viitattu 23.10.2009]. Saatavana: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20090317Parast/Paras_-_taitto_NETTI_%2b_KANNET.pdf
- Temmes, M. 1992. Julkiset asiantuntijaorganisaatiot. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2009. Terveysemme - Atlas-raportti. Kaikki kuolemansyyt, menetetyt ikävuodet (PYLL) ikävälillä 25–80 v. (/100 000 asukasta): Molemmat: 1999–2003. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 23.10.2009]. Saatavana: http://www.terveysemme.fi/atlas/karttaraportti/atlas.html?indicator=E_PYLL25-80_SUKUP_12&date=1999-2003
- Tiuraniemi, J. 1994. Reflektiivinen ammattikäytäntö. Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:25.
- Valtionvarainministeriö. 2009a. Valtionvarainministeriön kunta- ja palvelurakennemuutoksen sivut. [Verkkosivu]. Helsinki: Valtionvarainministeriö. [Viitattu 10. 8.2009]. Saatavana: http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/025_paras/index.jsp
-

Valtionvarainministeriö. 2009b. Aluehallinnon uudistamishanke. [Pptesitys]. Helsinki: Valtionvarainministeriö. [Viitattu 30.9.2009]. Saatavana: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20090330ALKUha/alku_tilanne_32009.pdf

Liite 1. Kyselylomake saatteineen (suomenkielinen)

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2009

Arvoisa vastaanottaja

Toukokuussa 2009 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimuksen toteutuksesta vastaa SONet BOTNIA ja Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitot ovat yhteistyökumppaneina. Vastaavia kyselytutkimuksia on toteutettu aikaisemmin Etelä-Pohjanmaalla, vuosina 2005 ja 2007. Raportit niistä löytyy pdf-versioina Etelä-Pohjanmaan liiton kotisivulta (www.etela-pohjanmaa.fi ->tietopalvelut -> julkaisut ja tuotteet). Kysely toteutetaan nyt kaksikielisenä.

Barometrikyselyllä kartoitetaan eri alojen ammattilaisten näkemyksiä alueen hyvinvoinnin nykytilasta ja tulevaisuuden kehityslinjoista. Hyvinvointi ajatellaan tässä yhteydessä laaja-alaisena käsitteenä, joka kattaa yksilön terveyden, sosiaaliset verkostot, toiminnan, ympäristön ja palvelut.

Kyselyn vastaajat edustavat kuntien keskeisiä toimialoja, työ- ja elinkeinohallintoa, poliisia, pelastustointia, Kansaneläkelaitosta ja evankelis-luterilaisia seurakuntia. Tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluu yhteensä 1087 hyvinvointialan asiantuntijaa. Toistettuna barometri antaa tietoa hyvinvoinnin muutoksista pitemmällä aikavälillä.

Kertyvää tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi maakuntaohjelmassa ja muussa alueellisessa suunnittelussa. Kyselyn tulokset kootaan tutkimusraportiksi syksyyn 2009 mennessä. Kunkin maakunnan kyselyaineistot säilytetään luottamuksellisesti maakuntien liitoissa ja niitä voidaan hyödyntää myös muuhun tutkimustarkoitukseen.

Teidät on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta.

Pyydämme, että täytätte 22.05.2009 mennessä sähköisen Internet-lomakkeen osoitteessa <http://digiumenterprise.com/answer/?sid=338901&chk=XSHVQGHP>

Vastaaminen vie aikaa noin viisitoista minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys käy ilmi tutkimusraportista. Toivomme, että ehditte vastata kyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimus olisi alueellisesti sekä maakunnallisesti kattava.

Yhteistyöterveisin

Pirjo Knif

Pirjo Knif
v.t. Kehitysjohtaja
Pohjalaismaakuntien sosiaalialan
osaamiskeskus SONet Botnia

Asko Peltola

Asko Peltola
Maakuntajohtaja
Etelä-Pohjanmaan liitto

Altti Seikkula

Altti Seikkula
Maakuntajohtaja
Keski-Pohjanmaan liitto

Olav Jern

Olav Jern
Maakuntajohtaja
Pohjanmaan liitto

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

V.s. kehitysjohtaja Pirjo Knif, SONet BOTNIA, email: pirjo.knif@seamk.fi, puh.044 7809976

Suunnittelija Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA; sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

HYVINVOINTIBAROMETRI -KYSELY

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2009

Toivomme, että vastaatte kysymyksiin HENKILÖKOHTAISEN NÄKEMYKSENNE mukaisesti. Valitkaa OMAN TOIMIALUEENNE tilannetta mielestänne parhaiten kuvaava vaihtoehto. Toimialueella tarkoitetaan kuntia, joiden alueella organisaatio toimii. Esimerkiksi kuntayhtymät, ja useimmat valtionhallinnon yksiköt toimivat useiden kuntien alueella kun taas peruskunta toimii vain yhden kunnan alueella.

Analyysivaiheessa kyselyn tulokset käsitellään siten, etteivät esimerkiksi yksittäisen vastaajan taustaorganisaatio tai tehtävä käy ilmi tutkimusraportista.

Vastaavantyyppinen barometrikysely on toteutettu aikaisemmin Etelä-Pohjanmaalla vuosina 2005 ja 2007.

Pyydämme vastaamaan viimeistään 22.05.2009.

Lisätietoja:

V.s. kehitysjohtaja Pirjo Knif, SONet BOTNIA
pirjo.knif@seamk.fi; 044 7809976

Suunnittelija Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA
sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

Kysymykset:

1. Vastaajan taustaorganisaatio ja tehtävä
Valitkaa vain yksi vaihtoehto. Jos toimitte samanaikaisesti useissa eri tehtävissä (niin sanotut oto-tehtävät), pyydämme vastaamaan pääasiallisen toimenku-
vanne mukaisesti.

Peruskunta tai kuntayhtymä

- KESKUSHALLINTO
 - Kunnanjohtaja tai kaupunginjohtaja
 - Hallintojohtaja, kunnansihteeri, kaupunginsihteeri tai kansliapäällikkö
 - Taloushallinnon vastuuhenkilö (taluspäällikkö, kunnankamreeri jne.)
 - SIVISTYSTOIMI
 - Sivistystoimenjohtaja
 - Koulu- tai opetustoimenjohtaja
 - Kirjastotoimen vastuuhenkilö
-

- Kulttuuritoimen vastuhenkilö
- Vapaa-aika- tai liikuntatoimen vastuhenkilö
- Nuorisotoimen vastuhenkilö
- o SOSIAALIHUOLTO
- Perusturvajohtaja, sosiaalihoitaja jne.
- Sosiaalityön vastuhenkilö (sosiaalisihteeri, johtava sosiaalityöntekijä jne.)
- Päivähoidon vastuhenkilö
- Kotipalvelun vastuhenkilö
- Vanhushuollon vastuhenkilö
- o TERVEYDENHUOLTO
- Ylilääkäri johtava lääkäri tai vastaava lääkäri
- Hoitotyön vastuhenkilö (johtava hoitaja, ylihoitaja jne.)
- Vastaava hammaslääkäri tai johtava hammaslääkäri
- Mielenterveystoimiston tai -keskuksen ylilääkäri
- o ASUNTOTOIMI
- (Vuokra-)asuntoasioiden vastuhenkilö (asuntosihteri jne.)
- o ELINKEINOTOIMI
- Elinkeinoasioiden vastuhenkilö (elinkeinotoimenjohtaja, elinkeinoasiamies jne.)
- o TEKNINEN TOIMI
- Teknisen toimen vastuhenkilö (tekninen johtaja, kaupungininsinööri, kunnainsinööri jne.)
- o YMPÄRISTÖTOIMI
- Ympäristöasioiden vastuhenkilö (ympäristösihteeri, ympäristönsuojelusihteeri jne.)
- o MUU KUNNAN JOHTORYHMÄÄN KUULUVA

Kela

- Kelan toimistonjohtaja

Poliisi

- Poliisipäällikkö tai apulaispoliisipäällikkö
- Komisario

Pelastustoimi

- Pelastustoimen aluepalopäällikkö

Työ- ja elinkeinohallinto

- Työ- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtaja
- Johtava työvoimaneuvoja

Evankelis-luterilainen seurakunta

- Kirkkoherra
 - Lapsityön vastuhenkilö (vastaava lastenohjaaja, päiväkerhotoiminnanohjaaja jne.)
 - Nuorisotyön vastuhenkilö (nuorisotyönohjaaja, nuorisotyöntekijä jne.)
 - Diakoniatyön vastuhenkilö (diakoni, diakonissa jne.)
-

2. Taustaorganisaation toiminta-alue (Mainitkaa kaikki toimialueen kunnat.)

3. Millaisiksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä?

Huono Hyvä EOS
 1 2 3 4 5 0

4. Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana?

Heikkenee Säilyy Vahvistuu EOS
 ennallaan
 1 2 3 4 5 0

5. Hyvinvointi vaihtelee paitsi alueittain, myös eri väestöryhmien välillä. Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	Huonosti					EOS 0
	1	2	3	4	5	
Pienituloiset						
Ylivelkaantuneet						
Työttömät						
Epävakaalla työuralla olevat						
Vähän koulutetut						
Opiskelijat						
Asunnottomat						
Pitkäaikaissairaat						
Vammaiset						
Mielenterveysongelmaiset						
Työkyvyttömät						
Päihdeongelmaiset						
Yksinasuvat						
Yhden huoltajan perheet						

Uusperheet						
Lapsiperheet						
Maahanmuuttajat						
Kotona omaistaan hoitavat						
Lapset						
Nuoret ja nuoret aikuiset						
Keski-ikäiset						
Ikääntyvät ja vanhuksat						
Miehet						
Naiset						

6. Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	Vaikea ongelma	Jonkin verran ongelma	Ei ongelmaa	EOS
Asuminen	1	2	3	0
Asunnottomuus				
Ahtaasti asuminen				
Asuntojen puutteellinen varustelu				
Terveys	1	2	3	0
Fyysiset pitkäaikaissairaudet				
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet				
Onnettomuudet ja tapaturmat				
Päihteiden käyttö				
Toimeentulo	1	2	3	0
Alhainen tulotaso				
Velkaongelmat				
Työttömyys				
Turvallisuus	1	2	3	0
Väkivallan uhka kotona				
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella				
Liikenneturvallisuuuteen liittyvät ongelmat				
Omaisuusrikokset				
Elinympäristö	1	2	3	0
Elinympäristön pilaantuminen				
Elinympäristön epäviihtyisyys				
Liikkumisen esteet				

Sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen	1	2	3	0
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet				
Yksinäisyys				
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys				

7. Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	Vaikea ongelma	Jonkin verran ongelma	Ei ongelmaa	EOS
Asuminen	1	2	3	0
Asunnottomuus				
Ahtaasti asuminen				
Asuntojen puutteellinen varustelu				
Terveys	1	2	3	0
Fyysiset pitkäaikaissairaudet				
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet				
Onnettomuudet ja tapaturmat				
Päihteiden käyttö				
Toimeentulo	1	2	3	0
Alhainen tulotaso				
Velkaongelmat				
Työttömyys				
Turvallisuus	1	2	3	0
Väkivallan uhka kotona				
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella				
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat				
Omaisuusrikokset				
Elinympäristö	1	2	3	0
Elinympäristön pilaantuminen				
Elinympäristön epäviihtyisyys				
Liikkumisen esteet				
Sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen	1	2	3	0
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet				
Yksinäisyys				
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys				

8. Asukkaiden mahdollisuudet hankkia palveluja vaihtelevat alueittain.

Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen toimialueellanne tällä hetkellä?

	Palvelujen hankkiminen vaikeaa				Palvelujen hankkiminen helppoa	EOS
	1	2	3	4	5	
Hallintopalvelut	1	2	3	4	5	0
Verohallinnon palvelut						
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut						
Poliisin ja pelastustoimen palvelut						
Opetuspalvelut	1	2	3	4	5	0
Perusasteen opetuspalvelut						
Toisen asteen opetuspalvelut						
Korkea-asteen koulutuspalvelut						
Sosiaalipalvelut	1	2	3	4	5	0
Päivähoitopalvelut						
Vammaispalvelut						
Kotipalvelut						
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit, jne)						
Erityispalvelut (vammaisten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)						
Terveyspalvelut	1	2	3	4	5	0
Neuvolapalvelut						
Terveyskeskuslääkäripalvelut						
Erikoislääkäripalvelut						
Mielenterveyspalvelut						
Hammaslääkäripalvelut						
Kaupalliset palvelut	1	2	3	4	5	0
Päivittäistavarakauppalvelut						
Huoltoasemapalvelut						
Postipalvelut						
Pankkipalvelut						
Muut palvelut	1	2	3	4	5	0
Joukkoliikennepalvelut						
Kirjastopalvelut						
Kulttuuripalvelut						
Liikuntapalvelut						

9. Miten arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	Palvelujen hankkiminen vaikeaa			Palvelujen hankkiminen helppoa		EOS
	1	2	3	4	5	
Hallintopalvelut	1	2	3	4	5	0
Verohallinnon palvelut						
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut						
Poliisin ja pelastustoimen palvelut						
Opetuspalvelut	1	2	3	4	5	0
Perusasteen opetuspalvelut						
Toisen asteen opetuspalvelut						
Korkea-asteen koulutuspalvelut						
Sosiaalipalvelut	1	2	3	4	5	0
Päivähoitopalvelut						
Vammaispalvelut						
Kotipalvelut						
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit, jne)						
Erityispalvelut (vammaisten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)						
Terveyspalvelut	1	2	3	4	5	0
Neuvolapalvelut						
Terveyskeskuslääkäripalvelut						
Erikoislääkäripalvelut						
Mielenterveyspalvelut						
Hammaslääkäripalvelut						
Kaupalliset palvelut	1	2	3	4	5	0
Päivittäistavarakauppapalvelut						
Huoltoasemapalvelut						
Postipalvelut						
Pankkipalvelut						
Muut palvelut	1	2	3	4	5	0
Joukkoliikennepalvelut						
Kirjastopalvelut						
Kulttuuripalvelut						
Liikuntapalvelut						

10. Tilaa kommentteille

Liite 2. Kyselylomake saatteineen (ruotsinkielinen)SÖDRA-ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS
VÄLFÄRDSBAROMETER 2009

Ärade mottagare

I maj 2009 utreds invånarnas välfärd i Södra-Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten med en omfattande enkät som riktas till sakkunniga. SONet BOTNIA ansvarar för förverkligandet av de österbottniska landskapens Välfärdsbarometer 2009, med Södra-Österbottens, Mellersta Österbottens och Österbottens landskapsförbund som samarbetspartner. Motsvarande enkäter har gjorts tidigare i Södra-Österbotten år 2005 och 2007. Rapporter om dessa finns i pdf-format på Södra-Österbottens förbunds hemsida (www.etela-pohjanmaa.fi ->tietopalvelut -> julkaisut ja tuotteet). Enkäten görs nu på två språk.

Med enkäten kartlägger man hur sakkunniga i olika substansområden ser nuläget och kommande utvecklingslinjer angående regionens välfärd. Välfärd avses i detta sammanhang motsvara ett brett begrepp som inkluderar individens hälsa, sociala nätverk, egen verksamhet, miljö samt service.

Enkätvararna representerar kommunernas centrala verksamhetsområden, arbets- och näringsförvaltning, polis, räddningsverket, Folkpensionsanstalt och evangelisk-lutherska församlingar. Enkäten sänds till 1087 sakkunniga inom välfärdsområdet. Upprepningar av barometern, i ett senare skede, ger information om förändringar under en längre tidsperiod.

Uppsamlad data kan utnyttjas t.ex. i landskapsprogram och i annat regionalt planeringsarbete. Resultaten av enkäten sammanställs i en forskningsrapport under hösten 2009. Landskapsförbunden ansvarar för en konfidentiell förvaring av respektive förbunds data som tagits fram med hjälp av enkäten. Datat kan även användas för andra forskningsändamål.

Ni har valts som representant för ert yrkesområde.

Vi ber att ni, före den 22.5., svarar på den elektroniska Internet-enkät som finns på följande adress

<http://digiumenterprise.com/answer/?sid=340064&chk=EPKD8SWM>

Att svara torde ta cirka 15 minuter i anspråk. Svaren behandlas konfidentiellt, och ingen enskild svararens personuppgifter syns i forskningsrapporten. Vi hoppas,

att ni kan reservera tid att svara på enkäten. Varje svar är viktigt för att enkäten skall bli täckande, både regionalt och i landskapen.

Med samarbetshälsningar

Pirjo Knif

Pirjo Knif
t.f. Utvecklingsdirektör
SONet BOTNIA, De österbottniska landskapens
kompetenscentrum inom sociala kunnandet

Asko Peltola

Asko Peltola
Landskapsdirektör
Södra Österbottens förbund

Altti Seikkula

Altti Seikkula
Landskapsdirektör
Mellersta Österbottens förbund

Olav Jern

Olav Jern
Landskapsdirektör
Österbottens förbund

Tilläggsuppgifter om forskningen ger:

T.f. Utvecklingsdirektör Pirjo Knif, SONet BOTNIA, email: pirjo.knif@seamk.fi,
puh.044 7809976

Planerare Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA; sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

VÄLFÄRDSUNDERSÖKNING

SÖDRA ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSBAROMETER 2009

Vänligen svara på frågorna ENLIGT ER PERSONLIGA UPPFATTNING.

Av de olika alternativen, VÄLJ DET ALTERNATIV SOM BÄST MOTSVARAR situationen i ert verksamhetsområde. Ett verksamhetsområde definieras som det område där organisationen har sin verksamhet. T.ex. kommunförbunden och de flesta av de statliga enheterna har sin verksamhet i flera kommuner medan en baskommun verkar enbart inom kommungränserna.

Analysen av enkätsvaren sker så att ingen enskild bakgrunds organisation eller arbetsuppgift syns eller lämnas ut i forskningsrapporten.

I Södra Österbotten har motsvarande undersökning gjorts åren 2005 och 2007.

Svaren önskas senast 22.05.2009

Tilläggsuppgifter:

T.f. utvecklingsdirektör Pirjo Knif, SONet BOTNIA

pirjo.knif@seamk.fi; 044 7809976

Planerare Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA

sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

Frågorna

1. Svararens bakgrunds organisation och arbetsuppgift

Välj ett (1) alternativ. Ifall ni samtidigt har flera uppgifter (utöver den egna huvudsysslan), ber vi er svara enligt er huvudsakliga arbetsuppgift.

Baskommun eller kommunförbund

o CENTRALFÖRVALTNING

Kommundirektör eller stadsdirektör

Förvaltningschef, kommunsekreterare, stadssekreterare eller kanslichef

Ansvarsperson för ekonomiförvaltning (ekonomichef, kommunkamrer etc.)

o BILDNINGSVÄSENDET

Direktör för bildningsväsendet

Direktör för skol- eller utbildningsväsendet

Ansvarsperson för bibliotek

Ansvarsperson för kulturväsendet

- Ansvarsperson för fritids- och idrottsväsendet
- Ansvarsperson för ungdomsväsendet
- o SOCIALVÅRD
- Bastrygghetschef, socialdirektör etc.
- Ansvarsperson för socialt arbete (socialsekreterare, ledande socialarbetare etc.)
- Ansvarsperson för dagvård
- Ansvarsperson för hemservice
- Ansvarsperson för äldreomsorg
- o HÄLSOVÅRD
- Överläkare/ ledande läkare eller ansvarsläkare
- Ansvarsperson för vårdarbete (ledande skötare, överskötare etc.)
- Ansvarig tandläkare eller ledande tandläkare
- Överläkare för mentalvårdsbyrå eller -central
- o BOSTADSVÄSENDET
- Ansvarsperson för (hyres-)bostadsärenden (bostadssekreterare etc)
- Näringsväsendet
- Ansvarsperson för näringsärenden (näringsdirektör, näringsombudsman etc)
- o TEKNISKA VÄSENDET
- Ansvarsperson för tekniska väsendet (teknisk chef, stadsingengör, kommuningengör etc)
- o MILJÖVÄSENDET
- Ansvarsperson för miljöärenden (miljösekreterare, miljövårdssekreterare etc)
- o Någon annan till kommunens ledningsgrupp hörande person

Folkpensionanstalten

- FBA byråchef

Polisen

- Polischef eller biträdande polischef
- Komissarie

Räddningsverket

- Regionchef för räddningsverket

Arbets- och näringsförvaltning

- Byråchef eller biträdande byråchef för arbets- och näringsbyrå
- Ledande arbetskraftsrådgivare

Evangelisk-luthersk församling

- Kyrkoherde
- Ansvarsperson för barnarbete (ansvarig barnledare, dagklubbsverksamhetsledare etc)
- Ansvarsperson för ungdomsarbete (ungdomsledare, ungdomsarbetare etc.)
- Ansvarsperson för diakoniarbete (diakon, diakonissa etc.)

2. Bakgrundsorganisations verksamhetsområde (nämna alla kommuner inom verksamhetsområdet)

3. Hur uppfattar ni välfärdens helhetssituation för befolkningen inom ert verksamhetsområde just nu?

Dålig God Kan inte säga
 1 2 3 4 5 0

4. Hur tror ni välfärdens helhetssituation för befolkningen utvecklas under de kommande fyra åren?

Försvagas Bibehålls oförändrad Förstärks Kan inte säga
 1 2 3 4 5 0

5. Välfärden varierar förutom områdesvis, även mellan olika befolkningsgrupper. Hur uppfattar ni att välfärden för olika befolkningsgrupper förverkligas inom ert verksamhetsområde?

	Dåligt					Bra	Kan inte säga 0
	1	2	3	4	5		
Låginkomsttagare							
Överskuldsatta							
Arbetslösa							
Personer med osäker arbetskarriär							
Lågutbildade							
Studerande							
Bostadslösa							
Långtidssjuka							
Handikappade							
Personer med mentala problem							
Arbetsoförmögna							
Personer med missbrukarproblem							

Ensamboende						
Familjer med ensam försörjare						
Nyfamiljer						
Barnfamiljer						
Immigranter						
Personer som vårdar anhöriga hemma						
Barn						
Unga och unga vuxna						
Medelålders						
De åldrande och de gamla						
Män						
Kvinnor						

6. Hur betydande anser ni att följande problem är i ert verksamhetsområde för tillfället?

	Stort problem	I viss mån problematiskt	Inget problem	Kan inte säga
Boende	1	2	3	0
Bostadslöshet				
Trångbohet				
Bristfälligt utrustade bostäder				
Hälsa	1	2	3	0
Fysiska långtidssjukdomar				
Psykiska långtidssjukdomar				
Olyckshändelser och olycksfall				
Missbruk av berusningsmedel				
Utkomst	1	2	3	0
Låg inkomstnivå				
Skuldproblem				
Arbetslöshet				
Säkerhet	1	2	3	0
Våldshot i hemmet				
Våldshot utanför hemmet				

Trafiksäkerhetsproblem				
Egendomsbrott				
Levnadsmiljö	1	2	3	0
Levnadssmiljöns förorening				
Vantrivsel i levnadsmiljön				
Begränsningar i rörelsefriheten				
Sociala förhållanden och möjligheten att förverkliga sig	1	2	3	0
Otillräckliga fritidssysselsättnings- möjligheter				
Ensamhet				
Begränsade möjligheter att påverka utvecklingen i samhället				

7. Hur uppskattar ni att följande problem kommer att förändras i ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren?

	Problemet försvåras	Läget bibehålls oförändrad	Problemet minskar	Kan inte säga
Boende	1	2	3	0
Bostadslöshet				
Trångbohet				
Bristfälligt utrustade bostäder				
Hälsa	1	2	3	0
Fysiska långtidssjukdomar				
Psykiska långtidssjukdomar				
Olyckshändelser och olycksfall				
Missbruk av berusningsmedel				
Utkomst	1	2	3	0
Låg inkomstnivå				
Skuldproblem				
Arbetslöshet				
Säkerhet	1	2	3	0
Våldshot i hemmet				
Våldshot utanför hemmet				
Trafiksäkerhetsproblem				

Egendomsbrott				
Levnadsmiljö	1	2	3	0
Levnadsmiljöns förorening				
Vantrivsel i levnadsmiljön				
Begränsningar i rörelsefriheten				
Sociala förhållanden och möjligheten att förverkliga sig	1	2	3	0
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter				
Ensamhet				
Begränsade möjligheter att påverka utvecklingen i samhället				

8. Invånarnas tillgång till service varierar mellan olika områden.

Hur uppfattar ni tillgängligheten till följande service inom ert verksamhetsområde för tillfället?

	Svårt att skaffa service				Lätt att skaffa service		Kan inte säga
	1	2	3	4	5	0	
Administrativ service	1	2	3	4	5	0	
Skatteverkets service							
Arbets- och näringsförvaltningens service							
Polisens och Räddningsverkets service							
Utbildningservice	1	2	3	4	5	0	
Grundstadiets utbildningsservice							
Andra stadiets utbildningsservice							
Högskoleutbildningsservice							
Social service	1	2	3	4	5	0	
Dagvårdsservice							
Handikappservice							
Hemservice							
Boendeservice för äldre (serviceboende, åldringshem etc.)							
Specialservice (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)							
Hälsoservice	1	2	3	4	5	0	
Rådgivningsservice							

Hälsocentralens läkarservice						
Specialläkarservice						
Mentalvårdsservice						
Tandläkarservice						
Tjänster inom handeln	1	2	3	4	5	0
Dagligvaruhandelns tjänster						
Servicestationstjänster						
Postens tjänster						
Banktjänster						
Andra tjänster	1	2	3	4	5	0
Kollektivtrafiktjänster						
Bibliotekstjänster						
Kulturtjänster						
Idrotts- och motionstjänster						

9. Hur uppskattar ni att tillgängligheten till följande tjänster/service kommer att utvecklas inom ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren?

	Det blir svårare att skaffa service			Det blir enklare att skaffa service		Kan inte säga
	1	2	3	4	5	0
Administrativ service	1	2	3	4	5	0
Skatteverkets service						
Arbets- och näringsförvaltningens service						
Polisens och Räddningsverkets service						
Utbildningsservice	1	2	3	4	5	0
Grundstadiets utbildningsservice						
Andra stadiets utbildningsservice						
Högskoleutbildningsservice						
Social service	1	2	3	4	5	0
Dagvårdsservice						
Handikappservice						
Hemservice						
Boendeservice för äldre (serviceboende, åldringshem etc.)						
Specialservice (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)						

Hälsoservice	1	2	3	4	5	0
Rådgivningsservice						
Hälsocentralens läkarservice						
Specialläkarservice						
Mentalvårdsservice						
Tandläkarservice						
Tjänster inom handeln	1	2	3	4	5	0
Dagligvaruhandelns tjänster						
Servicestationstjänster						
Postens tjänster						
Banktjänster						
Andra tjänster	1	2	3	4	5	0
Kollektivtrafiktjänster						
Bibliotekstjänster						
Kulturtjänster						
Idrotts- och motionstjänster						

10. Kommentarer

Liite 3. Muistutuskirje (suomi 25.5.2009)

Arvoisa vastaanottaja (Obs.! Den svenskspråkiga texten finns längre ner.)

Toukokuussa 2009 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. Pohjalaismaakuntien hyvinvointi-barometri 2009 -tutkimuksen toteutuksesta vastaa SONet BOTNIA ja Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitot ovat yhteistyökumppaneina. Oheisessa liitetiedostossa on lisätietoja tutkimuksesta, sen tavoitteista ja toteuttamisesta. Kysely toteutetaan nyt kaksikielisenä.

Teidät on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta.

Pyydämme, etlette vielä ole vastannut kyselyyn, **että 29.05.2009 (vastausaikaa on jatkettu) mennessä täyttäisitte sähköisen Internet-lomakkeen osoitteessa**

<http://digiumenterprise.com/answer/?sid=338901&chk=XSHVQGHP>

Vastaaminen vie aikaa noin viisitoista minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys käy ilmi tutkimusraportista. Toivomme, että ehditte vastata kyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimus olisi alueellisesti sekä maakunnallisesti kattava. Mikäli olette jo vastannut, tämä muistutus on tarpeeton.

Yhteistyöterveisin

Pirjo Knif

V.s. Kehitysjohtaja, Pohjalaismaakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet Botnia

Asko Peltola

Maakuntajohtaja, Etelä-Pohjanmaan liitto

Olav Jern

Maakuntajohtaja, Pohjanmaan liitto

Altti Seikkula

Maakuntajohtaja, Keski-Pohjanmaan liitto

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

V.s. Kehitysjohtaja Pirjo Knif, SONet BOTNIA, email: pirjo.knif@seamk.fi, puh.044 7809976

Suunnittelija Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA; sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

Liite 4. Muistutuskirje (ruotsi 25.5.2009)

Ärade mottagare

I maj 2009 utreds invånarnas välfärd i Södra-Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten med en omfattande enkät som riktas till sakkunniga. SONet BOTNIA ansvarar för förverkligandet av de österbottniska landskapens Välfärdsbarometer 2009, med Södra-Österbottens, Mellersta Österbottens och Österbottens landskapsförbund som samarbetspartner. I bilagan finns mera uppgifter om undersökningen, dess målsättningar och förverkligandet. Enkäten görs nu på två språk.

Vi ber att ni, ifall ni inte redan har gjort det, svarar på den elektroniska Internetenkät som finns på följande adress, före den 29.5.2009 (tiden är förlängd).

<http://digiumenterprise.com/answer/?sid=340064&chk=EPKD8SWM>

Att svara torde ta cirka 15 minuter i anspråk. Svaren behandlas konfidentiellt, och ingen enskild svararens personuppgifter syns i forskningsrapporten. Vi hoppas, att ni kan reservera tid att svara på enkäten. Varje svar är viktigt för att enkäten skall bli täckande, både regionalt och i landskapen. Ifall ni redan tidigare har svarat på enkäten, är denna påminnelse onödig.

Med samarbetshälsningar

Pirjo Knif

T.f. Utvecklingsdirektör

SONet BOTNIA, De österbottniska landskapens kompetenscentrum inom sociala kunnandet

Asko Peltola

Landskapsdirektör, Södra Österbottens förbund

Olav Jern

Landskapsdirektör, Österbottens förbund

Altti Seikkula

Landskapsdirektör, Mellersta Österbottens förbund

Tilläggsuppgifter om forskningen ger:

T.f. Utvecklingsdirektör Pirjo Knif, SONet BOTNIA, email: pirjo.knif@seamk.fi, 0447809976

Planerare Sirpa Tuomela-Jaskari, SONet BOTNIA; sirpa.tuomela-jaskari@seamk.fi; 0408304277

Liite 5. Barometritutkimuksen kohderyhmät tehtävänimikkeittäin

PERUSKUNTA TAI KUNTAYHTYMÄ

Keskushallinto	1. Kunnanjohtaja tai kaupunginjohtaja
	2. Hallintojohtaja, kunnansihteeri, kaupungin- sihteeri tai kansliapäällikkö
	3. Taloushallinnon vastuhenkilö (talouspäällikkö, kunnankamreeri jne.)
Sivistystoimi	4. Sivistystoimenjohtaja
	5. Koulu- tai opetustoimenjohtaja
	6. Kirjastotoimen vastuhenkilö
	7. Kulttuuritoimen vastuhenkilö
	8. Vapaa-aika tai liikuntatoimen vastuhenkilö
	9. Nuorisotoimen vastuhenkilö
Sosiaalihuolto	10. Perusturvajohtaja, sosiaali johtaja jne.
	11. Sosiaalityön vastuhenkilö (sosiaalsihteeri, johtava sosiaalityöntekijä jne.)
	12. Päivähoidon vastuhenkilö
	13. Kotipalvelun vastuhenkilö
	14. Vanhushuollon vastuhenkilö
Terveydenhuolto	15. Ylilääkäri, johtava lääkäri tai vastaava lääkäri
	16. Hoitotyön vastuhenkilö (johtava hoitaja, ylihoitaja jne.)
	17. Vastaava hammaslääkäri tai johtava hammaslääkäri
	18. Mielenterveystoimiston tai -keskuksen ylilääkäri
Asuntotoimi	19. (Vuokra-)asioiden vastuhenkilö (asuntos sihteeri jne.)
Elinkeinotoimi	20. Elinkeinoasioiden vastuhenkilö (elinkeinotoimen- johtaja, elinkeinoasiamies jne.)
Tekninen toimi	21. Teknisen toimen vastuhenkilö (tekninen johtaja, kaupungin insinööri, kunnaninsinööri jne.)
Ympäristötoimi	22. Ympäristöasioiden vastuhenkilö (ympäristösihteeri, ympäristönsuojelusihteeri)
Muu kunnan johtoryhmä	23. Muu kunnan johtoryhmään kuuluva
KELA	24. Kelan toimistonjohtaja
POLIISI	25. Poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö
	26. Komisario
PELASTUSTOIMI	27. Pelastustoimen aluepalopäällikkö
TYÖ- JA ELINKEINOHALLINTO	28. Työvoima- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja
	29. Johtava työvoimaneuvoja
EVANKELIS-LUTERILAINEN SEURAKUNTA	30. Kirkkoherra
	31. Lapsityön vastuhenkilö (vastaava lastenohjaaja, päiväkerhotoiminnan ohjaaja jne.)
	32. Nuorisotyön vastuhenkilö (nuorisotyönohjaaja, nuorisotyöntekijä)
	33. Diakoniatyön vastuhenkilö (diakoni, diakonissa jne.)

Liite 6. Barometritutkimukseen valitut hyvinvoinnin haasteet

Barometritutkimukseen valitut hyvinvoinnin haasteet

Asuminen

- asunnottomuus
- ahtaasti asuminen
- asuntojen puutteellinen varustelu

Terveys

- fyysiset pitkäaikaissairaudet
- psyykkiset pitkäaikaissairaudet
- onnettomuudet ja tapaturmat
- päihteiden käyttö

Toimeentulo

- alhainen tulotaso
- velkaongelmat
- työttömyys

Turvallisuus

- väkivallan uhka kotona
- väkivallan uhka kodin ulkopuolella
- liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat
- omaisuusrikokset

Elinympäristö

- elinympäristön pilaantuminen
- elinympäristön epäviihtyisyys
- liikkumisen esteet

Sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen

- puutteelliset harrastusmahdollisuudet
 - yksinäisyys
 - yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys
-

Liite 7. Barometrikyselyyn valitut hyvinvointipalvelut

Barometrikyselyyn valitut hyvinvointipalvelut

Hallintopalvelut

- verohallinnon palvelut
- työvoima- ja elinkeinohallinnon palvelut
- poliisin ja pelastustoimen palvelut

Opetuspalvelut

- perusasteen opetuspalvelut
- toisen asteen opetuspalvelut
- korkea-asteen koulutus

Sosiaalipalvelut

- päivähoitopalvelut
- vammaispalvelut
- kotipalvelut
- vanhusten asumispalvelut, kuten palveluasunnot, vanhainkodit jne.
- Erityispalvelut, esimerkiksi vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.

Terveyspalvelut

- neuvolapalvelut
- terveyskeskuslääkäripalvelut
- erikoislääkäripalvelut
- mielenterveyspalvelut
- hammaslääkäripalvelut

Kaupalliset palvelut

- päivittäistavarakauppapalvelut
- huoltoasemapalvelut
- postipalvelut
- pankkipalvelut

Muut palvelut

- joukkoliikennepalvelut
 - kirjastopalvelut
 - kulttuuripalvelut
 - liikuntapalvelut
-

Liite 8. Päivähoidon hallinto Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla 1.1.2009

Päivähoito sosiaali- ja terveysalan lautakunnassa

Alavus	Perusturvalautakunta
Kurikka	Sosiaali- ja terveyslautakunta
Lapua	Perusturvalautakunta
Seinäjäki	Sosiaali- ja terveyslautakunta
Töysä	Sosiaalilautakunta
Himanka	Perusturvalautakunta
Kokkola	Sosiaali- ja terveyslautakunta
Isokyrö	Perusturvalautakunta
Kaskinen	Perusturvalautakunta
Korsnäs kommun	Vård- och omsorgsnämnden
Uusikaarlepyy	Social- och hälsövårdsnämnden
Kristiinan kaupunki	Vård- och omsorgsnämnden
Mustasaari	Socialnämnd
Vähäkyrö	Perusturvalautakunta
Vöyri-Maksamaa	Socialnämnden

Päivähoito sivistys- ja opetusalan lautakunnassa

Alajärvi	Järvi-Pohjanmaan sivistyslautakunta
Ilmajoki	Sivistyslautakunta
Isojoki	Koulutuslautakunta
Jalasjärvi	Koulutuslautakunta
Karijoki	Kasvatus- ja opetuslautakunta
Kauhajoki	Sivistyslautakunta
Kuortane	Sivistyslautakunta
Soini	Järvi-Pohjanmaan sivistyslautakunta
Teuva	Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta
Vimpeli	Järvi-Pohjanmaan sivistyslautakunta
Ähtäri	Sivistyslautakunta
Halsua	Sivistyslautakunta
Kannus	Sivistyspalveluiden lautakunta
Kaustinen	Sivistyslautakunta
Lestijärvi	Sivistyslautakunta
Perho	Kasvatus- ja opetuslautakunta
Toholampi	Sivistyslautakunta
Veteli	Sivistyslautakunta
Kruunupyö	Bildningsnämnden
Laihia	Sivistys- ja varhaiskasvatuslautakunta
Luoto	Nämnden för barnomsorg och bildning
Maalahti	Bildningsnämnden
Närpiö	Bildningsnämnd
Oravainen	Svenska bildningsnämnden
Pedersören kunta	Dagvårds- och utbildningsnämnden
Pietarsaari	Dagvårds- och utbildningsnämnden
Vaasa	Kasvatus- ja opetusvirasto

Päivähoito organisoitu muulla tavoin

Evijärvi	Kuntayhtymä Kaksineuvoinen
Kauhava	Kuntayhtymä Kaksineuvoinen
Lappajärvi	Kuntayhtymä Kaksineuvoinen

Liite 9. Muuttujien frekvenssit ja keskiluvut taulukoina

LIITETAULUKKO 1. Vastaajan taustaorganisaatio ja tehtävä

Vastaajien tehtävänimikkeet	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Koko aineisto
Kunnanjohtaja tai kaupunginjohtaja	3	1	1	11
Hallintojohtaja, kunnansihteeri, kaupunginsihteeri tai kansliapäällikkö	1	1	6	14
Taloushallinnon vastuuhenkilö (talouspäällikkö, kunnankamreeri jne.)	7	4	6	20
Sivistystoimenjohtaja	5	7	4	19
Koulu- tai opetustoimenjohtaja	2	9	3	17
Kirjastotoimen vastuuhenkilö	11	2	4	19
Kulttuuritoimen vastuuhenkilö	3	3	5	12
Vapaa-aika- tai liikuntatoimen vastuuhenkilö	7	1	3	18
Nuorisotoimen vastuuhenkilö	4	2	1	11
Perusturvajohtaja, sosiaalijohtaja jne.	6	0	4	14
Sosiaalityön vastuuhenkilö (sosiaalisih- teeri, johtava sosiaalityöntekijä jne.)	4	8	4	20
Päivähoidon vastuuhenkilö	7	10	3	26
Kotipalvelun vastuuhenkilö	5	2	4	15
Vanhushuollon vastuuhenkilö	6	8	9	26
Ylilääkäri johtava lääkäri tai vastaava lääkäri	3	1	7	14
Hoitotyön vastuuhenkilö (johtava hoitaja, ylihoitaja jne.)	6	9	4	23
Vastaava hammaslääkäri tai johtava hammaslääkäri	5	2	1	11
Mielenterveystoimiston tai -keskuksen ylilääkäri	1	1	0	2
(Vuokra-)asuntoasioiden vastuuhenkilö (asuntosih- teeri jne.)	4	2	4	14
Elinkeinoasioiden vastuuhenkilö (elin- keinotoimenjohtaja, elinkeinoasiamies jne.)	5	5	7	22
Teknisen toimen vastuuhenkilö (tekninen johtaja, kaupungininsinööri, kunnaninsinööri jne.)	3	1	5	13
Ympäristöasioiden vastuuhenkilö (ympäristösihteeri, ympäristönsuojelu- sihteeri jne.)	6	2	6	18
Kelan toimistonjohtaja	0	1	1	2

Poliisipäällikkö tai apulaispoliisipäällikkö	1	0	1	7
Komisario	1	0	1	3
Pelastustoimen aluepalopäällikkö	1	0	2	6
Työ- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtaja	6	2	2	10
Johtava työvoimaneuvoja	2	1	1	6
Kirkkoherra	4	4	6	17
Lapsityön vastuuhenkilö (vastaava lastenohjaaja, päiväkerhotoiminnanohjaaja jne.)	5	3	4	16
Nuorisotyön vastuuhenkilö (nuorisotyönohjaaja, nuorisotyöntekijä jne.)	0	0	1	1
Diakoniatyön vastuuhenkilö (diakoni, diakonissa jne.)	1	0	0	1
Tyhjät	5	13	2	23
Yhteensä	130	105	112	451

LIITETAULUKKO 2. Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä?

	1 Huono	2	3	4	5 Hyvä	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski-arvo
Etelä-Pohjanmaa	0 (0,0 %)	3 (2,3 %)	55 (42,3 %)	64 (49,2 %)	8 (6,2 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	3,59
Keski-Pohjanmaa	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	49 (46,7 %)	50 (47,6 %)	6 (5,7 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	3,59
Pohjanmaa	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	27 (24,3 %)	69 (62,2 %)	14 (12,6 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	3,88
Koko aineisto	0 (0,0 %)	5 (1,1 %)	162 (36,0 %)	235 (52,2 %)	44 (9,8 %)	4 (0,9 %)	1 (0,2 %)	3,71

LIITETAULUKKO 3. Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Heikenee	2	3 Säilyy ennallaan	4	5 Vahvistuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski-arvo
Etelä-Pohjanmaa	6 (4,6 %)	33 (25,4 %)	72 (55,4 %)	15 (11,5 %)	2 (1,5 %)	2 (1,5 %)	0 (0,0 %)	2,80
Keski-Pohjanmaa	7 (6,7 %)	35 (33,3 %)	45 (42,9 %)	15 (14,3 %)	2 (1,9 %)	1 (1,0 %)	0 (0,0 %)	2,71
Pohjanmaa	7 (6,3 %)	34 (30,6 %)	59 (53,2 %)	10 (9,0 %)	0 (0,0 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	2,65
Koko aineisto	22 (4,9 %)	132 (29,5 %)	230 (51,3 %)	54 (12,1 %)	4 (0,9 %)	6 (1,3 %)	3 (0,7 %)	2,47

LIITETAULUKKO 4. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Pienituloiset	8	53	50	15	1	3	0	2,59
Ylivelkaantuneet	25	62	33	4	0	6	0	2,13
Työttömät	18	59	46	2	1	3	1	2,28
Epävakaalla tyouralla olevat	7	58	53	8	1	2	1	2,51
Vähän koulutetut	7	59	45	14	0	4	1	2,53
Opiskelijat	3	16	67	41	2	1	0	3,18
Asunnottomat	36	39	28	4	2	20	1	2,06
Pitkäaikaissairaat	10	41	54	21	0	4	0	2,68
Vammaiset	3	24	59	38	3	3	0	3,11
Mielenterveysongelm.	10	41	59	15	2	3	0	2,67
Työkyvyttömät	7	53	49	15	0	5	1	2,58
Päihdeongelmaiset	25	61	29	7	2	5	1	2,19
Yksinasuvat	0	11	60	52	4	3	0	3,39
Yhden huoltajan perheet	2	33	70	24	1	0	0	2,92
Uusperheet	1	7	66	50	4	2	0	3,38
Lapsiperheet	2	8	41	71	6	1	1	3,55
Maahanmuuttajat	2	36	55	23	1	12	1	2,87
Kotona omaista hoitavat	6	46	65	9	1	3	0	2,63
Lapset	0	10	40	62	18	0	0	3,68
Nuoret ja nuoret aikuiset	0	14	49	58	9	0	0	3,48
Keski-ikäiset	0	2	34	75	17	1	1	3,84
Ikääntyvät ja vanhukset	4	19	50	51	5	1	0	3,26
Miehet	1	8	61	50	8	2	0	3,44
Naiset	0	5	37	74	11	3	0	3,72

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa
Pienituloiset	6,2 %	40,8 %	38,5 %	11,5 %	0,8 %	2,3 %
Ylivelkaantuneet	19,2 %	47,7 %	25,4 %	3,1 %	0,0 %	4,6 %
Työttömät	14,0 %	45,7 %	35,7 %	1,6 %	0,8 %	2,3 %
Epävakaalla tyouralla olevat	5,4 %	45,0 %	41,1 %	6,2 %	0,8 %	1,6 %
Vähän koulutetut	5,4 %	45,7 %	34,9 %	10,9 %	0,0 %	3,1 %
Opiskelijat	2,3 %	12,3 %	51,5 %	31,5 %	1,5 %	0,8 %
Asunnottomat	27,9 %	30,2 %	21,7 %	3,1 %	1,6 %	15,5 %
Pitkäaikaissairaat	7,7 %	31,5 %	41,5 %	16,2 %	0,0 %	3,1 %
Vammaiset	2,3 %	18,5 %	45,4 %	29,2 %	2,3 %	2,3 %

Mielenterveysongelmaiset	7,7 %	31,5 %	45,4 %	11,5 %	1,5 %	2,3 %
Työkyvyttömät	5,4 %	41,1 %	38,0 %	11,6 %	0,0 %	3,9 %
Päihdeongelmaiset	19,4 %	47,3 %	22,5 %	5,4 %	1,6 %	3,9 %
Yksinasuvat	0,0 %	8,5 %	46,2 %	40,0 %	3,1 %	2,3 %
Yhden huoltajan perheet	1,5 %	25,4 %	53,8 %	18,5 %	0,8 %	0,0 %
Uusperheet	0,8 %	5,4 %	50,8 %	38,5 %	3,1 %	1,5 %
Lapsiperheet	1,6 %	6,2 %	31,8 %	55,0 %	4,7 %	0,8 %
Maahanmuuttajat	1,6 %	27,9 %	42,6 %	17,8 %	0,8 %	9,3 %
Kotona omaista hoitavat	4,6 %	35,4 %	50,0 %	6,9 %	0,8 %	2,3 %
Lapset	0,0 %	7,7 %	30,8 %	47,7 %	13,8 %	0,0 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	0,0 %	10,8 %	37,7 %	44,6 %	6,9 %	0,0 %
Keski-ikäiset	0,0 %	1,6 %	26,4 %	58,1 %	13,2 %	0,8 %
Ikääntyvät ja vanhuksat	3,1 %	14,6 %	38,5 %	39,2 %	3,8 %	0,8 %
Miehet	0,8 %	6,2 %	46,9 %	38,5 %	6,2 %	1,5 %
Naiset	0,0 %	3,8 %	28,5 %	56,9 %	8,5 %	2,3 %

LIITETAULUKKO 5. ETELÄ-POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	2	37	76	15	0	2,64
Ahtaasti asuminen	0	41	75	14	0	2,65
Asuntojen puutteellinen varustelu	0	60	45	25	0	2,43
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	3	97	20	8	2	2,14
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	16	91	12	9	2	1,97
Onnettomuudet ja tapaturmat	3	55	49	20	3	2,43
Päihteiden käyttö	24	95	4	5	2	1,84
Alhainen tulotaso	14	99	8	5	4	1,95
Velkaongelmat	13	89	10	14	4	1,97
Työttömyys	26	92	6	2	4	1,84
Väkivallan uhka kotona	1	73	31	23	2	2,29
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	1	53	67	7	2	2,55
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	5	73	44	6	2	2,32
Omaisuusrikokset	1	56	51	19	3	2,46
Elinympäristön pilaantuminen	0	52	74	4	0	2,59
Elinympäristön epäviihtyisyys	1	38	84	7	0	2,67
Liikkumisen esteet	7	68	48	7	0	2,33
Puutteelliset harrastus- mahdollisuudet	4	40	86	0	0	2,63

Yksinäisyys	11	108	5	6	0	1,95
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	3	51	67	9	0	2,53

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa
Asunnottomuus	1,5 %	28,5 %	58,5 %	11,5 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	31,5 %	57,7 %	10,8 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,0 %	46,2 %	34,6 %	19,2 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	2,3 %	75,8 %	15,6 %	6,3 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	12,5 %	71,1 %	9,4 %	7,0 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,4 %	43,3 %	38,6 %	15,7 %
Päihteiden käyttö	18,8 %	74,2 %	3,1 %	3,9 %
Alhainen tulotaso	11,1 %	78,6 %	6,3 %	4,0 %
Velkaongelmat	10,3 %	70,6 %	7,9 %	11,1 %
Työttömyys	20,6 %	73,0 %	4,8 %	1,6 %
Väkivallan uhka kotona	0,8 %	57,0 %	24,2 %	18,0 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0,8 %	41,4 %	52,3 %	5,5 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	3,9 %	57,0 %	34,4 %	4,7 %
Omaisuusrikkokset	0,8 %	44,1 %	40,2 %	15,0 %
Elinympäristön pilaantuminen	0,0 %	40,0 %	56,9 %	3,1 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,8 %	29,2 %	64,6 %	5,4 %
Liikkumisen esteet	5,4 %	52,3 %	36,9 %	5,4 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	3,1 %	30,8 %	66,2 %	0,0 %
Yksinäisyys	8,5 %	83,1 %	3,8 %	4,6 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	2,3 %	39,2 %	51,5 %	6,9 %

LIITETAULUKKO 6. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	4	78	27	21	0	2,21
Ahtaasti asuminen	3	86	29	12	0	2,22
Asuntojen puutteellinen varustelu	1	68	45	16	0	2,39
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	35	81	5	9	0	1,75
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	49	68	7	6	0	1,66
Onnettomuudet ja tapaturmat	3	95	12	20	0	2,08
Päihteiden käyttö	58	56	8	8	0	1,59

Alhainen tulotaso	45	68	12	4	1	1,74
Velkaongelmat	68	41	14	6	1	1,56
Työttömyys	60	32	32	5	1	1,77
Väkivallan uhka kotona	7	95	4	24	0	1,97
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	12	96	5	17	0	1,94
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	5	90	27	8	0	2,18
Omaisuusrikokset	14	88	2	25	1	1,88
Elinympäristön pilaantuminen	19	83	21	7	0	2,02
Elinympäristön epäviihtyisyys	9	86	29	6	0	2,16
Liikkumisen esteet	5	76	39	8	2	2,28
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	7	92	27	4	0	2,16
Yksinäisyys	42	69	7	12	0	1,70
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	8	109	7	6	0	1,99

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	EOS
Asunottomuus	3,1 %	60,0 %	20,8 %	16,2 %
Ahtaasti asuminen	2,3 %	66,2 %	22,3 %	9,2 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,8 %	52,3 %	34,6 %	12,3 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	26,9 %	62,3 %	3,8 %	6,9 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	37,7 %	52,3 %	5,4 %	4,6 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,3 %	73,1 %	9,2 %	15,4 %
Päihteiden käyttö	44,6 %	43,1 %	6,2 %	6,2 %
Alhainen tulotaso	34,9 %	52,7 %	9,3 %	3,1 %
Velkaongelmat	52,7 %	31,8 %	10,9 %	4,7 %
Työttömyys	46,5 %	24,8 %	24,8 %	3,9 %
Väkivallan uhka kotona	5,4 %	73,1 %	3,1 %	18,5 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	9,2 %	73,8 %	3,8 %	13,1 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	3,8 %	69,2 %	20,8 %	6,2 %
Omaisuusrikokset	10,9 %	68,2 %	1,6 %	19,4 %
Elinympäristön pilaantuminen	14,6 %	63,8 %	16,2 %	5,4 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	6,9 %	66,2 %	22,3 %	4,6 %
Liikkumisen esteet	3,9 %	59,4 %	30,5 %	6,3 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	5,4 %	70,8 %	20,8 %	3,1 %
Yksinäisyys	32,3 %	53,1 %	5,4 %	9,2 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	6,2 %	83,8 %	5,4 %	4,6 %

LIITETAULUKKO 7. ETELÄ-POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen hankkimisen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkimisen helppoa	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	15	36	31	26	20	2	0	3,00
Työ- ja elinkeino- hallinnon palvelut	11	34	27	35	20	3	0	3,15
Poliisin ja pelastus- toimen palvelut	19	35	38	24	13	1	0	2,82
Perusasteen opetus- palvelut	0	1	10	30	89	0	0	4,59
Toisen asteen opetus- palvelut	5	10	33	40	42	0	0	3,80
Korkea-asteen koulutuspalvelut	33	38	27	20	9	3	0	2,48
Päivähoitopalvelut	1	8	15	59	47	0	0	4,10
Vammaispalvelut	5	7	40	48	18	12	0	3,57
Kotipalvelut	7	14	48	39	12	9	1	3,29
Vanhusten asumis- palvelut	7	31	43	31	11	7	0	3,07
Erytispalvelut	6	24	52	29	5	14	0	3,03
Neuvolapalvelut	0	4	14	46	66	0	0	4,34
Terveyskeskus- lääkäripalvelut	11	33	37	29	20	0	0	3,11
Erikoislääkäripalvelut	18	29	39	31	13	0	0	2,94
Mielenterveyspalvelut	9	36	31	32	8	13	1	2,95
Hammaslääkäri- palvelut	9	17	40	40	24	0	0	3,41
Päivittäistavarakauppa- palvelut	1	3	6	23	97	0	0	4,63
Huoltoasemapalvelut	0	6	10	29	85	0	0	4,48
Postipalvelut	3	8	25	34	59	1	0	4,07
Pankkipalvelut	0	2	13	31	84	0	0	4,52
Joukkoliikennepalvelut	41	41	32	14	1	1	0	2,17
Kirjastopalvelut	0	2	11	36	81	0	0	4,51
Kulttuuripalvelut	3	9	39	37	41	1	0	3,81
Liikuntapalvelut	1	1	18	50	59	1	0	4,28

	1 Palvelujen hankkimi- nen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkimi- nen helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	11,5 %	27,7 %	23,8 %	20,0 %	15,4 %	1,5 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	8,5 %	26,2 %	20,8 %	26,9 %	15,4 %	2,3 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	14,6 %	26,9 %	29,2 %	18,5 %	10,0 %	0,8 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,0 %	0,8 %	7,7 %	23,1 %	68,5 %	0,0 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,8 %	7,7 %	25,4 %	30,8 %	32,3 %	0,0 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	25,4 %	29,2 %	20,8 %	15,4 %	6,9 %	2,3 %
Päivähoitopalvelut	0,8 %	6,2 %	11,5 %	45,4 %	36,2 %	0,0 %
Vammaispalvelut	3,8 %	5,4 %	30,8 %	36,9 %	13,8 %	9,2 %
Kotipalvelut	5,4 %	10,9 %	37,2 %	30,2 %	9,3 %	7,0 %
Vanhusten asumispalvelut	5,4 %	23,8 %	33,1 %	23,8 %	8,5 %	5,4 %
Erityispalvelut	4,6 %	18,5 %	40,0 %	22,3 %	3,8 %	10,8 %
Neuvolapalvelut	0,0 %	3,1 %	10,8 %	35,4 %	50,8 %	0,0 %
Terveyskeskukslääkäripalvelut	8,5 %	25,4 %	28,5 %	22,3 %	15,4 %	0,0 %
Erikoislääkäripalvelut	13,8 %	22,3 %	30,0 %	23,8 %	10,0 %	0,0 %
Mielenterveyspalvelut	7,0 %	27,9 %	24,0 %	24,8 %	6,2 %	10,1 %
Hammaslääkäripalvelut	6,9 %	13,1 %	30,8 %	30,8 %	18,5 %	0,0 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	0,8 %	2,3 %	4,6 %	17,7 %	74,6 %	0,0 %
Huoltoasemapalvelut	0,0 %	4,6 %	7,7 %	22,3 %	65,4 %	0,0 %
Postipalvelut	2,3 %	6,2 %	19,2 %	26,2 %	45,4 %	0,8 %
Pankkipalvelut	0,0 %	1,5 %	10,0 %	23,8 %	64,6 %	0,0 %
Joukkoliikennepalvelut	31,5 %	31,5 %	24,6 %	10,8 %	0,8 %	0,8 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	1,5 %	8,5 %	27,7 %	62,3 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	2,3 %	6,9 %	30,0 %	28,5 %	31,5 %	0,8 %
Liikuntapalvelut	0,8 %	0,8 %	13,8 %	38,5 %	45,4 %	0,8 %

LIITETAULUKKO 8. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	30	26	55	9	7	3	0	2,50
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	29	28	55	12	3	3	0	2,46
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	37	35	43	8	3	3	1	2,25
Perusasteen opetus- palvelut	1	16	66	26	19	2	0	3,36
Toisen asteen opetus- palvelut	6	26	69	16	10	3	0	2,98

Korkea-asteen koulutuspalvelut	18	34	57	12	3	6	0	2,58
Päivähoitopalvelut	1	16	66	24	21	2	0	3,38
Vammaispalvelut	3	18	64	24	8	13	0	3,14
Kotipalvelut	8	26	54	27	6	9	0	2,98
Vanhusten asumispalvelut	9	32	50	26	6	7	0	2,90
Sosiaalihuollon erityispalvelut	9	34	54	18	5	10	0	2,80
Neuvolapalvelut	1	8	77	29	10	4	1	3,31
Terveyskeskuslääkäripalvelut	14	39	46	23	7	1	0	2,77
Erikoislääkäripalvelut	17	34	57	16	5	1	0	2,67
Mielenterveyspalvelut	15	35	56	15	2	7	0	2,63
Hammaslääkäripalvelut	7	29	69	18	5	1	1	2,88
Päivittäistavarakauppalpalvelut	0	5	58	40	24	3	0	3,65
Huoltoasemapalvelut	1	8	66	34	18	3	0	3,47
Postipalvelut	6	25	66	19	12	2	0	3,05
Pankkipalvelut	1	11	76	27	13	2	0	3,31
Joukkoliikennepalvelut	37	50	35	6	0	2	0	2,08
Kirjastopalvelut	4	10	73	29	13	1	0	3,29
Kulttuuripalvelut	5	18	69	28	9	1	0	3,14
Liikuntapalvelut	3	10	68	34	13	1	1	3,34

	1 Palvelujen hankkiminen vaikuttaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	23,1 %	20,0 %	42,3 %	42,3 %	5,4 %	2,3 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	22,3 %	21,5 %	42,3 %	9,2 %	2,3 %	2,3 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	28,7 %	27,1 %	33,3 %	6,2 %	2,3 %	2,3 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,8 %	12,3 %	50,8 %	20,0 %	14,6 %	1,5 %
Toisen asteen opetuspalvelut	4,6 %	20,0 %	53,1 %	12,3 %	7,7 %	2,3 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	13,8 %	26,2 %	43,8 %	9,2 %	2,3 %	4,6 %
Päivähoitopalvelut	0,8 %	12,3 %	50,8 %	18,5 %	16,2 %	1,5 %
Vammaispalvelut	2,3 %	13,8 %	49,2 %	18,5 %	6,2 %	10,0 %
Kotipalvelut	6,2 %	20,0 %	41,5 %	20,8 %	4,6 %	6,9 %
Vanhusten asumispalvelut	6,9 %	24,6 %	38,5 %	20,0 %	4,6 %	5,4 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut	6,9 %	26,2 %	41,5 %	13,8 %	3,8 %	7,7 %
Neuvolapalvelut	0,8 %	6,2 %	59,7 %	22,5 %	7,8 %	3,1 %

Terveyskeskuslääkäripalvelut	10,8 %	30,0 %	35,4 %	17,7 %	5,4 %	0,8 %
Erikoislääkäripalvelut	13,1 %	26,2 %	43,8 %	12,3 %	3,8 %	0,8 %
Mielenterveyspalvelut	11,5 %	26,9 %	43,1 %	11,5 %	1,5 %	5,4 %
Hammaslääkäripalvelut	5,4 %	22,5 %	53,5 %	14,0 %	3,9 %	0,8 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	0,0 %	3,8 %	44,6 %	30,8 %	18,5 %	2,3 %
Huoltoasemapalvelut	0,8 %	6,2 %	50,8 %	26,2 %	13,8 %	2,3 %
Postipalvelut	4,6 %	19,2 %	50,8 %	14,6 %	9,2 %	1,5 %
Pankkipalvelut	0,8 %	8,5 %	58,5 %	20,8 %	10,0 %	1,5 %
Joukkoliikennepalvelut	28,5 %	38,5 %	26,9 %	4,6 %	0,0 %	1,5 %
Kirjastopalvelut	3,1 %	7,7 %	56,2 %	22,3 %	10,0 %	0,8 %
Kulttuuripalvelut	3,8 %	13,8 %	53,1 %	21,5 %	6,9 %	0,8 %
Liikuntapalvelut	2,3 %	7,8 %	52,7 %	26,4 %	10,1 %	0,8 %

LIITETAULUKKO 9. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Pienituloiset	9	51	30	11	2	1	1	2,48
Ylivelkaantuneet	27	50	18	5	1	4	0	2,04
Työttömät	16	53	24	10	2	0	0	2,32
Epävakaalla työuralla olevat	1	50	44	7	1	2	0	2,58
Vähän koulutetut	4	35	51	12	2	1	0	2,74
Opiskelijat	2	20	46	34	2	0	1	3,13
Asunnottomat	28	44	9	8	3	12	1	2,07
Pitkäaikaissairaat	7	37	36	15	3	5	2	2,69
Vammaiset	4	20	34	36	7	3	1	3,22
Mielenterveysongelmaiset	12	33	42	12	2	3	1	2,59
Työkyyttömät	13	31	38	17	2	4	0	2,64
Päihdeongelmaiset	22	39	30	7	2	5	0	2,28
Yksinasuvat	1	11	42	43	4	4	0	3,38
Yhden huoltajan perheet	4	27	53	19	1	1	0	2,87
Uusperheet	0	6	50	39	8	2	0	3,48
Lapsiperheet	0	9	41	44	9	1	1	3,51
Maahanmuuttajat	1	27	50	15	2	9	1	2,89
Kotona omaista hoitavat	5	44	39	11	0	6	0	2,57
Lapset	0	7	45	43	10	0	0	3,53
Nuoret ja nuoret aikuiset	0	8	51	42	3	1	0	3,38
Keski-ikäiset	0	1	29	51	23	1	0	3,92
Ikääntyvät ja vanhuksset	1	21	46	30	5	2	0	3,17

Miehet	1	4	57	34	4	4	1	3,36
Naiset	0	5	40	49	7	3	1	3,57

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa
Pienituloiset	8,7 %	49,0 %	28,8 %	10,6 %	1,9 %	1,0 %
Ylivelkaantuneet	25,7 %	47,6 %	17,1 %	4,8 %	1,0 %	3,8 %
Työttömät	15,2 %	50,5 %	22,9 %	9,5 %	1,9 %	0,0 %
Epävakaalla työuralla olevat	1,0 %	47,6 %	41,9 %	6,7 %	1,0 %	1,9 %
Vähän koulutetut	3,8 %	33,3 %	48,6 %	11,4 %	1,9 %	1,0 %
Opiskelijat	1,9 %	19,2 %	44,2 %	32,7 %	1,9 %	0,0 %
Asunnottomat	26,9 %	42,3 %	8,7 %	7,7 %	2,9 %	11,5 %
Pitkäaikaissairaat	6,8 %	35,9 %	35,0 %	14,6 %	2,9 %	4,9 %
Vammaiset	3,8 %	19,2 %	32,7 %	34,6 %	6,7 %	2,9 %
Mielenterveysongelmaiset	11,5 %	31,7 %	40,4 %	11,5 %	1,9 %	2,9 %
Työkyvyttömät	12,4 %	29,5 %	36,2 %	16,2 %	1,9 %	3,8 %
Päihdeongelmaiset	21,0 %	37,1 %	28,6 %	6,7 %	1,9 %	4,8 %
Yksinasuvat	1,0 %	10,5 %	40,0 %	41,0 %	3,8 %	3,8 %
Yhden huoltajan perheet	3,8 %	25,7 %	50,5 %	18,1 %	1,0 %	1,0 %
Uusperheet	0,0 %	5,7 %	47,6 %	37,1 %	7,6 %	1,9 %
Lapsiperheet	0,0 %	8,7 %	39,4 %	42,3 %	8,7 %	1,0 %
Maahanmuuttajat	1,0 %	26,0 %	48,1 %	14,4 %	1,9 %	8,7 %
Kotona omaista hoitavat	4,8 %	41,9 %	37,1 %	10,5 %	0,0 %	5,7 %
Lapset	0,0 %	6,7 %	42,9 %	41,0 %	9,5 %	0,0 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	0,0 %	7,6 %	48,6 %	40,0 %	2,9 %	1,0 %
Keski-ikäiset	0,0 %	1,0 %	27,6 %	48,6 %	21,9 %	1,0 %
Ikääntyvät ja vanhuksset	1,0 %	20,0 %	43,8 %	28,6 %	4,8 %	1,9 %
Miehet	1,0 %	3,8 %	54,8 %	32,7 %	3,8 %	3,8 %
Naiset	0,0 %	4,8 %	38,5 %	47,1 %	6,7 %	2,9 %

LIITETAULUKKO 10. KESKI-POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	4	44	48	9	0	2,46
Ahtaasti asuminen	0	44	47	14	0	2,52
Asuntojen puutteellinen varustelu	1	43	43	17	1	2,48
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	7	76	13	9	0	2,06
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	18	82	3	2	0	1,85
Onnettomuudet ja tapaturmat	0	35	53	16	1	2,60
Päihteiden käyttö	19	72	8	5	1	1,89
Alhainen tulotaso	9	83	8	5	0	1,99
Velkaongelmat	10	75	7	13	0	1,97
Työttömyys	18	72	11	4	0	1,93
Väkivallan uhka kotona	2	68	19	16	0	2,19
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0	47	50	8	0	2,52
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	4	45	47	9	0	2,45
Omaisuusrikokset	2	42	45	16	0	2,48
Elinympäristön pilaantuminen	2	48	50	5	0	2,48
Elinympäristön epäviihtyisyys	1	36	62	5	1	2,62
Liikkumisen esteet	2	61	37	5	0	2,35
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	2	30	71	2	0	2,67
Yksinäisyys	14	75	13	3	0	1,99
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	4	40	53	6	2	2,51

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa
Asunnottomuus	3,8 %	41,9 %	45,7 %	8,6 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	41,9 %	44,8 %	13,3 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,0 %	41,3 %	41,3 %	16,3 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	6,7 %	72,4 %	12,4 %	8,6 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	17,1 %	78,1 %	2,9 %	1,9 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	0,0 %	33,7 %	51,0 %	15,4 %
Päihteiden käyttö	18,3 %	69,2 %	7,7 %	4,8 %
Alhainen tulotaso	8,6 %	79,0 %	7,6 %	4,8 %
Velkaongelmat	9,5 %	71,4 %	6,7 %	12,4 %

Työttömyys	17,1 %	68,6 %	10,5 %	3,8 %
Väkivallan uhka kotona	1,9 %	64,8 %	18,1 %	15,2 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0,0 %	44,8 %	47,6 %	7,6 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	3,8 %	42,9 %	44,8 %	8,6 %
Omaisuusrikokset	1,9 %	40,0 %	42,9 %	15,2 %
Elinympäristön pilaantuminen	1,9 %	45,7 %	47,6 %	4,8 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	1,0 %	34,6 %	59,6 %	4,8 %
Liikkumisen esteet	1,9 %	58,1 %	35,2 %	4,8 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	1,9 %	28,6 %	67,6 %	1,9 %
Yksinäisyys	13,3 %	71,4 %	12,4 %	2,9 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	3,9 %	38,8 %	51,5 %	5,8 %

LIITETAULUKKO 11. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunottomuus	9	73	15	7	1	2,06
Ahtaasti asuminen	3	73	16	12	1	2,14
Asuntojen puutteellinen varustelu	2	61	26	15	1	2,27
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	32	59	6	7	1	1,73
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	58	33	7	6	1	1,48
Onnettomuudet ja tapaturmat	4	79	4	16	2	2,00
Päihteiden käyttö	63	29	4	8	1	1,39
Alhainen tulotaso	43	51	7	3	1	1,64
Velkaongelmat	66	28	5	5	1	1,38
Työttömyys	63	24	14	3	1	1,51
Väkivallan uhka kotona	23	70	0	11	1	1,75
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	22	70	1	11	1	1,77
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	10	70	14	10	1	2,04
Omaisuusrikokset	23	62	1	18	1	1,74
Elinympäristön pilaantuminen	14	67	17	6	1	2,03
Elinympäristön epäviihtyisyys	6	67	27	4	1	2,21
Liikkumisen esteet	4	60	31	9	1	2,28
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	8	69	25	2	1	2,17
Yksinäisyys	32	61	9	2	1	1,77
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	11	70	15	8	1	2,04

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunnottomuus	8,7 %	70,2 %	14,4 %	6,7 %
Ahtaasti asuminen	2,9 %	70,2 %	15,4 %	11,5 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,9 %	58,7 %	25,0 %	14,4 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	30,8 %	56,7 %	5,8 %	6,7 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	55,8 %	31,7 %	6,7 %	5,8 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	3,9 %	76,7 %	3,9 %	15,5 %
Päihteiden käyttö	60,6 %	27,9 %	3,8 %	7,7 %
Alhainen tulotaso	41,3 %	49,0 %	6,7 %	2,9 %
Velkaongelmat	63,5 %	26,9 %	4,8 %	4,8 %
Työttömyys	60,6 %	23,1 %	13,5 %	2,9 %
Väkivallan uhka kotona	22,1 %	67,3 %	0,0 %	10,6 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	21,2 %	67,3 %	1,0 %	10,6 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	9,6 %	67,3 %	13,5 %	9,6 %
Omaisuusrikokset	22,1 %	59,6 %	1,0 %	17,3 %
Elinympäristön pilaantuminen	13,5 %	64,4 %	16,3 %	5,8 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	5,8 %	64,4 %	26,0 %	3,8 %
Liikkumisen esteet	3,8 %	57,7 %	29,8 %	8,7 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	7,7 %	66,3 %	24,0 %	1,9 %
Yksinäisyys	30,8 %	58,7 %	8,7 %	1,9 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	10,6 %	67,3 %	14,4 %	7,7 %

LIITETAULUKKO 12. KESKI-POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	18	28	21	20	16	2	0	2,88
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	5	25	23	30	16	6	0	3,27
Poliisin ja pelastuspalvelut	9	28	27	28	12	1	0	3,06
Perusasteen opetuspalvelut	0	2	10	32	57	3	1	4,43
Toisen asteen opetuspalvelut	2	11	20	42	25	4	1	3,77
Korkea-asteen koulutuspalvelut	15	29	27	24	7	2	1	2,79
Päivähoitopalvelut	0	7	22	47	27	2	0	3,91
Vammaispalvelut	2	20	32	34	10	7	0	3,31

Kotipalvelut	5	32	31	25	6	6	0	2,95
Vanhusten asumis- palvelut	10	26	28	25	7	9	0	2,93
Erytispalvelut	8	28	38	20	3	8	0	2,81
Neuvolapalvelut	0	4	22	35	41	2	1	4,11
Terveyskeskuslääkäri- palvelut	18	32	25	19	9	1	1	2,70
Erikoislääkäripalvelut	19	32	33	14	5	1	1	2,55
Mielenterveyspalvelut	20	28	35	15	2	4	1	2,51
Hammaslääkäripalvelut	12	20	26	29	15	2	1	3,15
Päivittäistavarakauppa- palvelut	0	4	11	22	66	1	1	4,46
Huoltoasemapalvelut	4	7	10	21	61	1	1	4,24
Postipalvelut	0	5	22	32	45	0	1	4,13
Pankkipalvelut	0	1	21	32	50	0	1	4,26
Joukkoliikennepalvelut	36	34	23	8	3	1	0	2,12
Kirjastopalvelut	0	2	12	26	65	0	0	4,47
Kulttuuripalvelut	1	6	23	37	35	2	1	3,97
Liikuntapalvelut	0	2	19	44	40	0	0	4,16

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En o saa sanoa
Verohallinnon palvelut	17,1 %	26,7 %	20,0 %	19,0 %	15,2 %	1,9 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	4,8 %	23,8 %	21,9 %	28,6 %	15,2 %	5,7 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	8,6 %	26,7 %	25,7 %	26,7 %	11,4 %	1,0 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,0 %	1,9 %	9,6 %	30,8 %	54,8 %	2,9 %
Toisen asteen opetuspalvelut	1,9 %	10,6 %	19,2 %	40,4 %	24,0 %	3,8 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	14,4 %	27,9 %	26,0 %	23,1 %	6,7 %	1,9 %
Päivähoitopalvelut	0,0 %	6,7 %	21,0 %	44,8 %	25,7 %	1,9 %
Vammaispalvelut	1,9 %	19,0 %	30,5 %	32,4 %	9,5 %	6,7 %
Kotipalvelut	4,8 %	30,5 %	29,5 %	23,8 %	5,7 %	5,7 %
Vanhusten asumispalvelut	9,5 %	24,8 %	26,7 %	23,8 %	6,7 %	8,6 %
Erytispalvelut	7,6 %	26,7 %	36,2 %	19,0 %	2,9 %	7,6 %
Neuvolapalvelut	0,0 %	3,8 %	21,2 %	33,7 %	39,4 %	1,9 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	17,3 %	30,8 %	24,0 %	18,3 %	8,7 %	1,0 %
Erikoislääkäripalvelut	18,3 %	30,8 %	31,7 %	13,5 %	4,8 %	1,0 %
Mielenterveyspalvelut	19,2 %	26,9 %	33,7 %	14,4 %	1,9 %	3,8 %
Hammaslääkäripalvelut	11,5 %	19,2 %	25,0 %	27,9 %	14,4 %	1,9 %
Päivittäistavarakauppalu- palvelut	0,0 %	3,8 %	10,6 %	21,2 %	63,5 %	1,0 %
Huoltoasemapalvelut	3,8 %	6,7 %	9,6 %	20,2 %	58,7 %	1,0 %

Postipalvelut	0,0 %	4,8 %	21,2 %	30,8 %	43,3 %	0,0 %
Pankkipalvelut	0,0 %	1,0 %	20,2 %	30,8 %	48,1 %	0,0 %
Joukkoliikennepalvelut	34,3 %	32,4 %	21,9 %	7,6 %	2,9 %	1,0 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	1,9 %	11,4 %	24,8 %	61,9 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	1,0 %	5,8 %	22,1 %	35,6 %	33,7 %	1,9 %
Liikuntapalvelut	0,0 %	1,9 %	18,1 %	41,9 %	38,1 %	0,0 %

LIITETAULUKKO 13. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	26	24	35	11	6	3	0	2,48
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	19	31	34	10	5	6	0	2,51
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	28	26	36	10	2	3	0	2,33
Perusasteen opetuspalvelut	4	11	58	21	8	3	0	3,18
Toisen asteen opetuspalvelut	3	7	70	17	5	3	0	3,14
Korkea-asteen koulutuspalvelut	8	12	58	18	4	5	0	2,98
Päivähoitopalvelut	5	20	48	23	5	3	1	3,03
Vammaispalvelut	9	20	50	16	1	8	1	2,79
Kotipalvelut	15	36	33	15	0	6	0	2,48
Vanhusten asumispalvelut	15	34	32	16	2	6	0	2,56
Sosiaalihuollon erityispalvelut	15	33	35	13	0	9	0	2,48
Neuvolapalvelut	6	15	59	18	3	4	0	2,97
Terveyskeskuslääkäripalvelut	15	36	37	16	0	1	0	2,52
Erikoislääkäripalvelut	18	28	48	8	1	2	0	2,48
Mielenterveyspalvelut	16	32	46	6	0	4	1	2,42
Hammaslääkäripalvelut	14	23	51	12	1	4	0	2,63
Päivittäistavara-kauppalvelut	1	9	51	30	13	1	0	3,43
Huoltoasemapaalvelut	3	12	55	23	11	1	0	3,26
Postipalvelut	2	16	64	16	6	1	0	3,08
Pankkipalvelut	3	10	60	23	7	2	0	3,20

Joukkoliikenne- palvelut	30	38	28	7	1	1	0	2,14
Kirjastopalvelut	0	8	68	20	9	0	0	3,29
Kulttuuripalvelut	1	13	66	16	8	1	0	3,16
Liikuntapalvelut	1	9	62	21	9	1	2	3,27

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	24,8 %	22,9 %	33,3 %	10,5 %	5,7 %	2,9 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	18,1 %	29,5 %	32,4 %	9,5 %	4,8 %	5,7 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	26,7 %	24,8 %	34,3 %	9,5 %	1,9 %	2,9 %
Perusasteen opetuspalvelut	3,8 %	10,5 %	55,2 %	20,0 %	7,6 %	2,9 %
Toisen asteen opetuspalvelut	2,9 %	6,7 %	66,7 %	16,2 %	4,8 %	2,9 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	7,6 %	11,4 %	55,2 %	17,1 %	3,8 %	4,8 %
Päivähoitopalvelut	4,8 %	19,2 %	46,2 %	22,1 %	4,8 %	2,9 %
Vammaispalvelut	8,7 %	19,2 %	48,1 %	15,4 %	1,0 %	7,7 %
Kotipalvelut	14,3 %	34,3 %	31,4 %	14,3 %	0,0 %	5,7 %
Vanhusten asumispalvelut	14,3 %	32,4 %	30,5 %	15,2 %	1,9 %	5,7 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut	14,3 %	31,4 %	33,3 %	12,4 %	0,0 %	8,6 %
Neuvolapalvelut	5,7 %	14,3 %	56,2 %	17,1 %	2,9 %	3,8 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	14,3 %	34,3 %	35,2 %	15,2 %	0,0 %	1,0 %
Erikoislääkäripalvelut	17,1 %	26,7 %	45,7 %	7,6 %	1,0 %	1,9 %
Mielenterveyspalvelut	15,4 %	30,8 %	44,2 %	5,8 %	0,0 %	3,8 %
Hammaslääkäripalvelut	13,3 %	21,9 %	48,6 %	11,4 %	1,0 %	3,8 %
Päivittäistavarakauppalvelut	1,0 %	8,6 %	48,6 %	28,6 %	12,4 %	1,0 %
Huoltoasemapalvelut	2,9 %	11,4 %	52,4 %	21,9 %	10,5 %	1,0 %
Postipalvelut	1,9 %	15,2 %	61,0 %	15,2 %	5,7 %	1,0 %
Pankkipalvelut	2,9 %	9,5 %	57,1 %	21,9 %	6,7 %	1,9 %
Joukkoliikennepalvelut	28,6 %	36,2 %	26,7 %	6,7 %	1,0 %	1,0 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	7,6 %	64,8 %	19,0 %	8,6 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	1,0 %	12,4 %	62,9 %	15,2 %	7,6 %	1,0 %
Liikuntapalvelut	1,0 %	8,7 %	60,2 %	20,4 %	8,7 %	1,0 %

LIITETAULUKKO 14. POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Pienituloiset	1	49	52	7	1	1	1	2,62
Ylivelkaantuneet	13	61	28	3	0	5	2	2,20
Työttömät	10	57	33	8	0	3	1	2,36
Epävakaalla työuralla olevat	2	49	48	8	0	4	1	2,58
Vähän koulutetut	0	38	53	14	2	4	1	2,81
Opiskelijat	5	15	50	34	3	4	1	3,14
Asunnottomat	28	39	22	5	1	16	1	2,07
Pitkäaikaissairaat	9	38	41	14	3	6	1	2,66
Vammaiset	2	15	52	30	5	7	1	3,20
Mielenterveysongelmaiset	10	32	52	7	2	8	1	2,60
Työkyvyttömät	4	34	55	7	1	10	1	2,67
Päihdeongelmaiset	16	45	36	4	0	10	1	2,28
Yksinasuvat	0	12	55	35	6	1	3	3,32
Yhden huoltajan perheet	1	33	59	14	2	1	2	2,84
Uusperheet	0	3	58	41	4	4	2	3,43
Lapsiperheet	0	6	47	39	16	2	2	3,60
Maahanmuuttajat	1	30	44	19	4	11	3	2,95
Kotona omaista hoitavat	3	33	54	10	2	8	2	2,75
Lapset	0	1	48	42	16	2	3	3,68
Nuoret ja nuoret aikuiset	0	10	49	38	9	3	3	3,43
Keski-ikäiset	0	3	31	46	26	3	3	3,90
Ikääntyvät ja vanhukset	0	12	41	43	11	2	3	3,50
Miehet	0	4	43	45	14	5	1	3,65
Naiset	0	1	42	46	16	5	2	3,73

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa
Pienituloiset	0,9 %	44,1 %	46,8 %	6,3 %	0,9 %	46,8 %
Ylivelkaantuneet	11,8 %	55,5 %	25,5 %	2,7 %	0,0 %	4,5 %
Työttömät	9,0 %	51,4 %	29,7 %	7,2 %	0,0 %	2,7 %
Epävakaalla työuralla olevat	1,8 %	44,1 %	43,2 %	7,2 %	0,0 %	3,6 %
Vähän koulutetut	0,0 %	34,2 %	47,7 %	12,6 %	1,8 %	3,6 %
Opiskelijat	4,5 %	13,5 %	45,0 %	30,6 %	2,7 %	3,6 %
Asunnottomat	25,2 %	35,1 %	19,8 %	4,5 %	0,9 %	14,4 %
Pitkäaikaissairaat	8,1 %	34,2 %	36,9 %	12,6 %	2,7 %	5,4 %
Vammaiset	1,8 %	13,5 %	46,8 %	27,0 %	4,5 %	6,3 %
Mielenterveysongelmaiset	9,0 %	28,8 %	46,8 %	6,3 %	1,8 %	7,2 %

Työkyvyttömät	3,6 %	30,6 %	49,5 %	6,3 %	0,9 %	9,0 %
Päihdeongelmaiset	14,4 %	40,5 %	32,4 %	3,6 %	0,0 %	9,0 %
Yksinasuvat	0,0 %	11,0 %	50,5 %	32,1 %	5,5 %	0,9 %
Yhden huoltajan perheet	0,9 %	30,0 %	53,6 %	12,7 %	1,8 %	0,9 %
Uusperheet	0,0 %	2,7 %	52,7 %	37,3 %	3,6 %	3,6 %
Lapsiperheet	0,0 %	5,5 %	42,7 %	35,5 %	14,5 %	1,8 %
Maahanmuuttajat	0,9 %	27,5 %	40,4 %	17,4 %	3,7 %	10,1 %
Kotona omaista hoitavat	2,7 %	30,0 %	49,1 %	9,1 %	1,8 %	7,3 %
Lapset	0,0 %	0,9 %	44,0 %	38,5 %	14,7 %	1,8 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	0,0 %	9,2 %	45,0 %	34,9 %	8,3 %	2,8 %
Keski-ikäiset	0,0 %	2,8 %	28,4 %	42,2 %	23,9 %	2,8 %
Ikääntyvät ja vanhuksat	0,0 %	11,0 %	37,6 %	39,4 %	10,1 %	1,8 %
Miehet	0,0 %	3,6 %	38,7 %	40,5 %	12,6 %	4,5 %
Naiset	0,0 %	0,9 %	38,2 %	41,8 %	14,5 %	4,5 %

LIITETAULUKKO 15. POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	4	34	62	12	0	2,58
Ahtaasti asuminen	0	33	71	8	0	2,68
Asuntojen puutteellinen varustelu	0	44	56	12	0	2,56
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	3	68	31	9	1	2,27
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	16	79	10	7	0	1,94
Onnettomuudet ja tapaturmat	2	47	54	9	0	2,50
Päihteen käyttö	17	78	10	7	0	1,93
Alhainen tulotaso	5	77	22	7	1	2,16
Velkaongelmat	5	82	14	10	1	2,09
Työttömyys	18	73	16	4	1	1,98
Väkivallan uhka kotona	2	73	21	15	1	2,20
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	1	49	46	15	1	2,47
Liikenneturvallisuuden liittyvät ongelmat	3	55	45	9	0	2,41
Omaisuusrikokset	1	51	48	11	1	2,47
Elinympäristön pilaantuminen	0	46	62	4	0	2,57
Elinympäristön epävihtyisyys	0	35	74	3	0	2,68
Liikkumisen esteet	0	54	56	2	0	2,51
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	0	52	60	0	0	2,54
Yksinäisyys	10	90	7	5	0	1,97
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	5	45	55	6	1	2,48

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa
Asunnottomuus	3,6 %	30,4 %	55,4 %	10,7 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	29,5 %	63,4 %	7,1 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,0 %	39,3 %	50,0 %	10,7 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	2,7 %	61,3 %	27,9 %	8,1 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	14,3 %	70,5 %	8,9 %	6,3 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	1,8 %	42,0 %	48,2 %	8,0 %
Päihteiden käyttö	15,2 %	69,6 %	8,9 %	6,3 %
Alhainen tulotaso	4,5 %	69,4 %	19,8 %	6,3 %
Velkaongelmat	4,5 %	73,9 %	12,6 %	9,0 %
Työttömyys	16,2 %	65,8 %	14,4 %	3,6 %
Väkivallan uhka kotona	1,8 %	65,8 %	18,9 %	13,5 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0,9 %	44,1 %	41,4 %	13,5 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	2,7 %	49,1 %	40,2 %	8,0 %
Omaisuusrikokset	0,9 %	45,9 %	43,2 %	9,9 %
Elinympäristön pilaantuminen	0,0 %	41,1 %	55,4 %	3,6 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,0 %	31,3 %	66,1 %	2,7 %
Liikkumisen esteet	0,0 %	48,2 %	50,0 %	1,8 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	0,0 %	46,4 %	53,6 %	0,0 %
Yksinäisyys	8,9 %	80,4 %	6,3 %	4,5 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	4,5 %	40,5 %	49,5 %	5,4 %

LIITETAULUKKO 16. POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	5	78	15	12	2	2,10
Ahtaasti asuminen	3	75	20	12	2	2,17
Asuntojen puutteellinen varustelu	1	65	33	11	2	2,32
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	25	66	8	12	1	1,83
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	49	45	8	9	1	1,60
Onnettomuudet ja tapaturmat	2	90	10	9	1	2,08
Päihteiden käyttö	55	47	4	5	1	1,52
Alhainen tulotaso	36	67	5	3	1	1,71
Velkaongelmat	62	31	11	7	1	1,51
Työttömyys	69	20	18	4	1	1,52

Väkivallan uhka kotona	18	75	3	14	2	1,84
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	21	76	2	11	2	1,81
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	7	81	12	10	2	2,05
Omaisuusrikokset	24	70	3	13	2	1,78
Elinympäristön pilaantuminen	14	68	17	12	1	2,03
Elinympäristön epäviihtyisyys	12	72	18	8	2	2,06
Liikkumisen esteet	4	73	23	9	3	2,19
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	11	86	12	2	1	2,01
Yksinäisyys	31	70	6	4	1	1,77
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	10	84	8	8	2	1,98

	1 Ongelma vaikuttaa	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunottomuus	4,5 %	70,9 %	13,6 %	10,9 %
Ahtaasti asuminen	2,7 %	68,2 %	18,2 %	10,9 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,9 %	59,1 %	30,0 %	10,0 %
Fyysiset pitkäaikaisairaudet	22,5 %	59,5 %	7,2 %	10,8 %
Psyykkiset pitkäaikaisairaudet	44,1 %	40,5 %	7,2 %	8,1 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	1,8 %	81,1 %	9,0 %	8,1 %
Päihteiden käyttö	49,5 %	42,3 %	3,6 %	4,5 %
Alhainen tulotaso	32,4 %	60,4 %	4,5 %	2,7 %
Velkaongelmat	55,9 %	27,9 %	9,9 %	6,3 %
Työttömyys	62,2 %	18,0 %	16,2 %	3,6 %
Väkivallan uhka kotona	16,4 %	68,2 %	2,7 %	12,7 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	19,1 %	69,1 %	1,8 %	10,0 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	6,4 %	73,6 %	10,9 %	9,1 %
Omaisuusrikokset	21,8 %	63,6 %	2,7 %	11,8 %
Elinympäristön pilaantuminen	12,6 %	61,3 %	15,3 %	10,8 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	10,9 %	65,5 %	16,4 %	7,3 %
Liikkumisen esteet	3,7 %	67,0 %	21,1 %	8,3 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	9,9 %	77,5 %	10,8 %	1,8 %
Yksinäisyys	27,9 %	63,1 %	5,4 %	3,6 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	9,1 %	76,4 %	7,3 %	7,3 %

LIITETAULUKKO 17. POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	11	33	24	21	19	3	1	3,04
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	5	26	29	27	13	11	1	3,17
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	4	25	36	25	19	2	1	3,28
Perusasteen opetuspalvelut	2	1	8	29	69	2	1	4,49
Toisen asteen opetus- palvelut	4	4	15	42	43	3	1	4,07
Korkea-asteen koulutus- palvelut	20	11	26	28	22	4	1	3,20
Päivähoitopalvelut	1	10	23	34	41	3	0	3,95
Vammaispalvelut	1	18	31	36	14	12	0	3,44
Kotipalvelut	6	9	32	28	26	11	0	3,58
Vanhusten asumispalvelut	4	14	33	36	16	8	1	3,45
Erityispalvelut	6	22	41	21	10	12	0	3,07
Neuvolapalvelut	0	2	25	36	43	6	0	4,13
Terveyskeskuslääkäri- palvelut	12	22	37	23	15	3	0	3,06
Erikoislääkäripalvelut	11	26	37	29	3	5	0	2,88
Mielenterveyspalvelut	11	33	34	18	4	12	0	2,71
Hammaslääkäripalvelut	14	12	34	31	17	4	0	3,23
Päivittäistavarakauppa- palvelut	0	2	24	27	59	0	0	4,28
Huoltoasemapalvelut	1	4	24	29	53	1	0	4,16
Postipalvelut	2	11	34	30	35	0	0	3,76
Pankkipalvelut	0	4	22	36	49	1	0	4,17
Joukkoliikennepalvelut	33	34	30	10	3	2	0	2,24
Kirjastopalvelut	0	1	7	37	67	0	0	4,52
Kulttuuripalvelut	1	5	29	48	29	0	0	3,88
Liikuntapalvelut	0	0	15	51	46	0	0	4,28

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	9,9 %	29,7 %	21,6 %	18,9 %	17,1 %	2,7 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	4,5 %	23,4 %	26,1 %	24,3 %	11,7 %	9,9 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	3,6 %	22,5 %	32,4 %	22,5 %	17,1 %	1,8 %

Perusasteen opetuspalvelut	1,8 %	0,9 %	7,2 %	26,1 %	62,2 %	1,8 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,6 %	3,6 %	13,5 %	37,8 %	38,7 %	2,7 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	18,0 %	9,9 %	23,4 %	25,2 %	19,8 %	3,6 %
Päivähoitopalvelut	0,9 %	8,9 %	20,5 %	30,4 %	36,6 %	2,7 %
Vammaispalvelut	0,9 %	16,1 %	27,7 %	32,1 %	12,5 %	10,7 %
Kotipalvelut	5,4 %	8,0 %	28,6 %	25,0 %	23,2 %	9,8 %
Vanhusten asumispalvelut	3,6 %	12,6 %	29,7 %	32,4 %	14,4 %	7,2 %
Erityispalvelut	5,4 %	19,6 %	36,6 %	18,8 %	8,9 %	10,7 %
Neuvolapalvelut	0,0 %	1,8 %	22,3 %	32,1 %	38,4 %	5,4 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	10,7 %	19,6 %	33,0 %	20,5 %	13,4 %	2,7 %
Erikoislääkäripalvelut	9,9 %	23,4 %	33,3 %	26,1 %	2,7 %	4,5 %
Mielenterveyspalvelut	9,8 %	29,5 %	30,4 %	16,1 %	3,6 %	10,7 %
Hammaslääkäripalvelut	12,5 %	10,7 %	30,4 %	27,7 %	15,2 %	3,6 %
Päivittäistavaraoppapalvelut	0,0 %	1,8 %	21,4 %	24,1 %	52,7 %	0,0 %
Huoltoasemapalvelut	0,9 %	3,6 %	21,4 %	25,9 %	47,3 %	0,9 %
Postipalvelut	1,8 %	9,8 %	30,4 %	26,8 %	31,3 %	0,0 %
Pankkipalvelut	0,0 %	3,6 %	19,6 %	32,1 %	43,8 %	0,9 %
Joukkoliikennepalvelut	29,5 %	30,4 %	26,8 %	8,9 %	2,7 %	1,8 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	0,9 %	6,3 %	33,0 %	59,8 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	0,9 %	4,5 %	25,9 %	42,9 %	25,9 %	0,0 %
Liikuntapalvelut	0,0 %	0,0 %	13,4 %	45,5 %	41,1 %	0,0 %

LIITETAULUKKO 18. POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	19	26	47	8	6	5	1	2,58
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	12	33	43	9	3	11	1	2,58
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	14	27	52	11	4	3	1	2,67
Perusasteen opetuspalvelut	3	10	64	20	10	5	0	3,22
Toisen asteen opetuspalvelut	3	9	67	23	7	3	0	3,20
Korkea-asteen koulutuspalvelut	11	8	70	12	5	6	0	2,92
Päivähoitopalvelut	3	8	57	26	12	6	0	3,34
Vammaispalvelut	5	13	60	21	2	11	0	3,02
Kotipalvelut	7	12	59	19	6	9	0	3,05
Vanhusten asumispalvelut	6	13	53	25	8	7	0	3,15

Sosiaalihuollon erityis- palvelut	9	7	66	13	5	12	0	2,98
Neuvolapalvelut	3	10	67	18	6	7	1	3,13
Terveyskeskuslääkäri- palvelut	8	28	44	23	4	5	0	2,88
Erikoislääkäripalvelut	10	24	53	16	0	8	1	2,73
Mielenterveyspalvelut	12	23	50	16	3	8	0	2,76
Hammaslääkäripalvelut	8	14	60	20	4	5	1	2,98
Päivittäistavara- kauppa- palvelut	1	9	60	26	12	3	1	3,36
Huoltoasemapalvelut	2	10	68	19	9	4	0	3,21
Postipalvelut	5	19	68	12	3	4	1	2,90
Pankkipalvelut	1	17	66	17	6	4	1	3,09
Joukkoliikennepalvelut	15	39	49	7	1	1	0	2,46
Kirjastopalvelut	0	13	65	25	7	2	0	3,24
Kulttuuripalvelut	3	12	67	23	5	2	0	3,14
Liikuntapalvelut	1	8	61	32	6	2	2	3,31

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	17,1 %	23,4 %	42,3 %	7,2 %	5,4 %	4,5 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	10,8 %	29,7 %	38,7 %	8,1 %	2,7 %	9,9 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	12,6 %	24,3 %	46,8 %	9,9 %	3,6 %	2,7 %
Perusasteen opetuspalvelut	2,7 %	8,9 %	57,1 %	17,9 %	8,9 %	4,5 %
Toisen asteen opetuspalvelut	2,7 %	8,0 %	59,8 %	20,5 %	6,3 %	2,7 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	9,8 %	7,1 %	62,5 %	10,7 %	4,5 %	5,4 %
Päivähoitopalvelut	2,7 %	7,1 %	50,9 %	23,2 %	10,7 %	5,4 %
Vammaispalvelut	4,5 %	11,6 %	53,6 %	18,8 %	1,8 %	9,8 %
Kotipalvelut	6,3 %	10,7 %	52,7 %	17,0 %	5,4 %	8,0 %
Vanhusten asumispalvelut	5,4 %	11,6 %	47,3 %	22,3 %	7,1 %	6,3 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut	8,0 %	6,3 %	58,9 %	11,6 %	4,5 %	10,7 %
Neuvolapalvelut	2,7 %	9,0 %	60,4 %	16,2 %	5,4 %	6,3 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	7,1 %	25,0 %	39,3 %	20,5 %	3,6 %	4,5 %
Erikoislääkäripalvelut	9,0 %	21,6 %	47,7 %	14,4 %	0,0 %	7,2 %
Mielenterveyspalvelut	10,7 %	20,5 %	44,6 %	14,3 %	2,7 %	7,1 %
Hammaslääkäripalvelut	7,2 %	12,6 %	54,1 %	18,0 %	3,6 %	4,5 %
Päivittäistavara- kauppa- palvelut	0,9 %	8,1 %	54,1 %	23,4 %	10,8 %	2,7 %
Huoltoasemapalvelut	1,8 %	8,9 %	60,7 %	17,0 %	8,0 %	3,6 %
Postipalvelut	4,5 %	17,1 %	61,3 %	10,8 %	2,7 %	3,6 %
Pankkipalvelut	0,9 %	15,3 %	59,5 %	15,3 %	5,4 %	3,6 %

Joukkoliikennepalvelut	13,4 %	34,8 %	43,8 %	6,3 %	0,9 %	0,9 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	11,6 %	58,0 %	22,3 %	6,3 %	1,8 %
Kulttuuripalvelut	2,7 %	10,7 %	59,8 %	20,5 %	4,5 %	1,8 %
Liikuntapalvelut	0,9 %	7,3 %	55,5 %	29,1 %	5,5 %	1,8 %

LIITETAULUKKO 19. KOKO AINEISTO: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin kokonaistilanteen toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Pienituloiset	25	197	168	42	5	11	3	2,55
Ylivelkaantuneet	87	222	100	13	1	26	2	2,10
Työttömät	60	219	129	26	3	11	3	2,30
Epävakaalla tyouralla olevat	14	203	185	29	2	15	3	2,54
Vähän koulutetut	18	164	196	52	4	15	2	2,68
Opiskelijat	12	73	212	133	10	9	2	3,13
Asunnottomat	117	161	77	22	7	63	4	2,07
Pitkäaikaissaira	40	147	160	72	8	20	4	2,67
Vammaiset	12	84	183	127	22	18	5	3,15
Mielenterveysongelmaiset	44	143	187	42	9	23	3	2,60
Työkyvyttömät	36	152	179	47	5	29	3	2,60
Päihdeongelmaiset	83	186	126	20	7	26	3	2,25
Yksinasuvat	3	42	205	162	20	14	5	3,36
Yhden huoltajan perheet	11	116	235	73	5	8	3	2,88
Uusperheet	2	23	223	163	24	13	3	3,42
Lapsiperheet	3	28	169	195	43	8	5	3,56
Maahanmuuttajat	8	117	193	75	9	43	6	2,90
Kotona omaista hoitavat	22	153	203	44	4	22	3	2,66
Lapset	1	25	171	191	55	4	4	3,62
Nuoret ja nuoret aikuiset	0	37	193	181	29	5	6	3,46
Keski-ikäiset	0	8	118	218	94	8	5	3,91
Ikääntyvät ja vanhuks	8	66	172	160	32	8	5	3,32
Miehet	2	20	203	167	40	16	3	3,52
Naiset	0	12	153	211	53	16	6	3,71

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa
Pienituloiset	5,6 %	44,0 %	37,5 %	9,4 %	1,1 %	2,5 %
Ylivelkaantuneet	19,4 %	49,4 %	22,3 %	2,9 %	0,2 %	5,8 %
Työttömät	13,4 %	48,9 %	28,8 %	5,8 %	0,7 %	2,5 %

Epävakaalla työuralla olevat	3,1 %	45,3 %	41,3 %	6,5 %	0,4 %	3,3 %
Vähän koulutetut	4,0 %	36,5 %	43,7 %	11,6 %	0,9 %	3,3 %
Opiskelijat	2,7 %	16,3 %	47,2 %	29,6 %	2,2 %	2,0 %
Asunnottomat	26,2 %	36,0 %	17,2 %	4,9 %	1,6 %	14,1 %
Pitkäaikaissairaat	8,9 %	32,9 %	35,8 %	16,1 %	1,8 %	4,5 %
Vammaiset	2,7 %	18,8 %	41,0 %	28,5 %	4,9 %	4,0 %
Mielenterveysongelmaiset	9,8 %	31,9 %	41,7 %	9,4 %	2,0 %	5,1 %
Työkyyttömät	8,0 %	33,9 %	40,0 %	10,5 %	1,1 %	6,5 %
Päihdeongelmaiset	18,5 %	41,5 %	28,1 %	4,5 %	1,6 %	5,8 %
Yksinasuvat	0,7 %	9,4 %	46,0 %	36,3 %	4,5 %	3,1 %
Yhden huoltajan perheet	2,5 %	25,9 %	52,5 %	16,3 %	1,1 %	1,8 %
Uusperheet	0,4 %	5,1 %	49,8 %	36,4 %	5,4 %	2,9 %
Lapsiperheet	0,7 %	6,3 %	37,9 %	43,7 %	9,6 %	1,8 %
Maahanmuuttajat	1,8 %	26,3 %	43,4 %	16,9 %	2,0 %	9,7 %
Kotona omaista hoitavat	4,9 %	34,2 %	45,3 %	9,8 %	0,9 %	4,9 %
Lapset	0,2 %	5,6 %	38,3 %	42,7 %	12,3 %	0,9 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	0,0 %	8,3 %	43,4 %	40,7 %	6,5 %	1,1 %
Keski-ikäiset	0,0 %	1,8 %	26,5 %	48,9 %	21,1 %	1,8 %
Ikääntyvät ja vanhuksset	1,8 %	14,8 %	38,6 %	35,9 %	7,2 %	1,8 %
Miehet	0,4 %	4,5 %	45,3 %	37,3 %	8,9 %	3,6 %
Naiset	0,0 %	2,7 %	34,4 %	47,4 %	11,9 %	3,6 %

LIITETAULUKKO 20. KOKO AINEISTO: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	10	146	251	44	0	2,59
Ahtaasti asuminen	0	149	258	44	0	2,63
Asuntojen puutteellinen varustelu	1	187	200	62	1	2,51
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	20	299	89	40	3	2,17
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	62	323	31	33	2	1,93
Onnettomuudet ja tapaturmat	5	171	208	63	4	2,53
Päihteiden käyttö	76	313	31	27	4	1,89
Alhainen tulotaso	33	338	49	23	8	2,04
Velkaongelmat	34	321	42	46	8	2,02
Työttömyys	78	307	45	13	8	1,92
Väkivallan uhka kotona	7	274	95	72	3	2,23
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	3	189	210	46	3	2,51
Liikenneturvallisuuden liittyvät ongelmat	14	221	181	33	2	2,40
Omaisuusrikokset	5	199	182	60	5	2,46

Elinympäristön pilaantuminen	2	181	253	15	0	2,58
Elinympäristön epäviihtyisyys	2	136	294	18	1	2,68
Liikkumisen esteet	9	234	189	19	0	2,42
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	8	153	288	2	0	2,62
Yksinäisyys	43	355	36	17	0	1,98
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	20	175	228	25	3	2,49

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa
Asunottomuus	2,2 %	32,4 %	55,7 %	9,8 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	33,0 %	57,2 %	9,8 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,2 %	41,6 %	44,4 %	13,8 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	4,5 %	66,7 %	19,9 %	8,9 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	13,8 %	71,9 %	6,9 %	7,3 %
Onnettomudet ja tapaturmat	1,1 %	38,3 %	46,5 %	14,1 %
Päihteiden käyttö	17,0 %	70,0 %	6,9 %	6,0 %
Alhainen tulotaso	7,4 %	76,3 %	11,1 %	5,2 %
Velkaongelmat	7,7 %	72,5 %	9,5 %	10,4 %
Työttömyys	17,6 %	69,3 %	10,2 %	2,9 %
Väkivallan uhka kotona	1,6 %	61,2 %	21,2 %	16,1 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0,7 %	42,2 %	46,9 %	10,3 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	3,1 %	49,2 %	40,3 %	7,3 %
Omaisuusrikokset	1,1 %	44,6 %	40,8 %	13,5 %
Elinympäristön pilaantuminen	0,4 %	40,1 %	56,1 %	3,3 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,4 %	30,2 %	65,3 %	4,0 %
Liikkumisen esteet	2,0 %	51,9 %	41,9 %	4,2 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	1,8 %	33,9 %	63,9 %	0,4 %
Yksinäisyys	9,5 %	78,7 %	8,0 %	3,8 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	4,5 %	39,1 %	50,9 %	5,6 %

LIITETAULUKKO 21. KOKO AINEISTO: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keski- arvo
Asunnottomuus	21	297	71	59	3	2,13
Ahtaasti asuminen	11	305	79	53	3	2,17
Asuntojen puutteellinen varustelu	7	251	131	59	3	2,32
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	107	278	24	40	2	1,80
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	197	196	25	31	2	1,59
Onnettomuudet ja tapaturmat	11	342	35	60	3	2,06
Päihteiden käyttö	220	181	21	27	2	1,53
Alhainen tulotaso	152	248	27	19	5	1,71
Velkaongelmat	255	126	38	26	6	1,48
Työttömyys	255	93	78	20	5	1,58
Väkivallan uhka kotona	60	314	10	64	3	1,87
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	74	310	11	53	3	1,84
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	29	312	67	40	3	2,09
Omaisuusrikokset	82	285	6	73	5	1,80
Elinympäristön pilaantuminen	56	283	73	35	4	2,04
Elinympäristön epäviihtyisyys	29	297	92	28	5	2,15
Liikkumisen esteet	16	269	120	37	9	2,26
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	30	316	89	13	3	2,14
Yksinäisyys	135	265	24	25	2	1,74
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	42	340	35	30	4	1,98

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunnottomuus	4,7 %	66,3 %	15,8 %	13,2 %
Ahtaasti asuminen	2,5 %	68,1 %	17,6 %	11,8 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,6 %	56,0 %	29,2 %	13,2 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	23,8 %	61,9 %	5,3 %	8,9 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	43,9 %	43,7 %	5,6 %	6,9 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,5 %	76,3 %	7,8 %	13,4 %
Päihteiden käyttö	49,0 %	40,3 %	4,7 %	6,0 %
Alhainen tulotaso	34,1 %	55,6 %	6,1 %	4,3 %
Velkaongelmat	57,3 %	28,3 %	8,5 %	5,8 %
Työttömyys	57,2 %	20,9 %	17,5 %	4,5 %
Väkivallan uhka kotona	13,4 %	70,1 %	2,2 %	14,3 %

Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	16,5 %	69,2 %	2,5 %	11,8 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	6,5 %	69,6 %	15,0 %	8,9 %
Omaisuusrikokset	18,4 %	63,9 %	1,3 %	16,4 %
Elinympäristön pilaantuminen	12,5 %	63,3 %	16,3 %	7,8 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	6,5 %	66,6 %	20,6 %	6,3 %
Liikkumisen esteet	3,6 %	60,9 %	27,1 %	8,4 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	6,7 %	70,5 %	19,9 %	2,9 %
Yksinäisyys	30,1 %	59,0 %	5,3 %	5,6 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	9,4 %	76,1 %	7,8 %	6,7 %

LIITETAULUKKO 22. KOKO AINEISTO: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	59	126	94	88	72	10	2	2,97
Työ- ja elinkeino- hallinnon palvelut	31	109	107	119	60	23	2	3,16
Poliisin ja pelastustoi- mien palvelut	46	109	129	101	59	5	2	3,04
Perusasteen opetus- palvelut	4	7	39	110	283	5	3	4,49
Toisen asteen opetus- palvelut	14	35	86	153	152	8	3	3,90
Korkea-asteen koulutuspalvelut	80	100	108	96	52	12	3	2,86
Päivähoitopalvelut	5	28	79	174	155	10	0	4,01
Vammaispalvelut	10	57	133	151	59	40	1	3,47
Kotipalvelut	24	70	142	117	65	32	1	3,31
Vanhusten asumis- palvelut	32	84	133	122	48	29	3	3,17
Erityispalvelut	27	94	161	103	20	45	1	2,99
Neuvolapalvelut	1	12	75	148	204	10	1	4,23
Terveyskeskuslääkäri- palvelut	56	106	120	104	59	5	1	3,01
Erikoislääkäripalvelut	65	106	139	98	32	9	2	2,83
Mielenterveyspalvelut	56	118	122	92	23	38	2	2,78
Hammaslääkäripalvelut	43	68	125	135	73	6	1	3,29
Päivittäistavara- kauppa- palvelut	1	11	50	95	290	2	2	4,48
Huoltoasemapalvelut	6	24	54	105	258	2	2	4,31
Postipalvelut	8	36	105	125	174	1	2	3,94
Pankkipalvelut	1	7	75	127	238	1	2	4,33

Joukkoliikennepalvelut	129	148	118	38	13	5	0	2,23
Kirjastopalvelut	0	6	40	126	279	0	0	4,50
Kulttuuripalvelut	7	26	113	164	136	4	1	3,89
Liikuntapalvelut	1	4	68	186	190	1	1	4,25

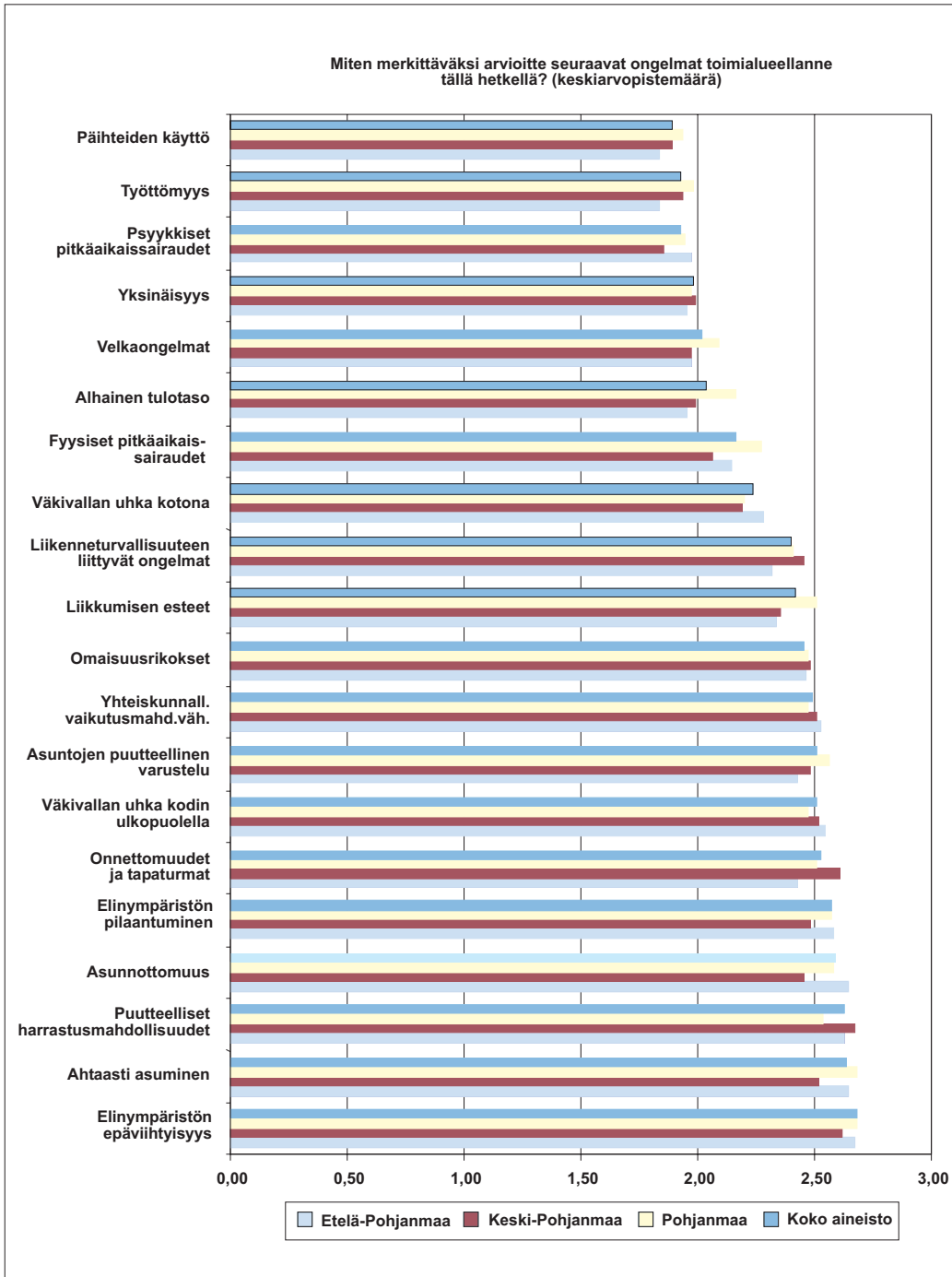
	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	13,1 %	28,1 %	20,9 %	19,6 %	16,0 %	2,2 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	6,9 %	24,3 %	23,8 %	26,5 %	13,4 %	5,1 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	10,2 %	24,3 %	28,7 %	22,5 %	13,1 %	1,1 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,9 %	1,6 %	8,7 %	24,6 %	63,2 %	1,1 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,1 %	7,8 %	19,2 %	34,2 %	33,9 %	1,8 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	17,9 %	22,3 %	24,1 %	21,4 %	11,6 %	2,7 %
Päivähoitopalvelut	1,1 %	6,2 %	17,5 %	38,6 %	34,4 %	2,2 %
Vammaispalvelut	2,2 %	12,7 %	29,6 %	33,6 %	13,1 %	8,9 %
Kotipalvelut	5,3 %	15,6 %	31,6 %	26,0 %	14,4 %	7,1 %
Vanhusten asumispalvelut	7,1 %	18,8 %	29,7 %	27,2 %	10,7 %	6,5 %
Erityispalvelut	6,0 %	20,9 %	35,8 %	22,9 %	4,4 %	10,0 %
Neuvolapalvelut	0,2 %	2,7 %	16,7 %	32,9 %	45,3 %	2,2 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	12,4 %	23,6 %	26,7 %	23,1 %	13,1 %	1,1 %
Erikoislääkäripalvelut	14,5 %	23,6 %	31,0 %	21,8 %	7,1 %	2,0 %
Mielenterveyspalvelut	12,5 %	26,3 %	27,2 %	20,5 %	5,1 %	8,5 %
Hammaslääkäripalvelut	9,6 %	15,1 %	27,8 %	30,0 %	16,2 %	1,3 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	0,2 %	2,4 %	11,1 %	21,2 %	64,6 %	0,4 %
Huoltoasemapalvelut	1,3 %	5,3 %	12,0 %	23,4 %	57,5 %	0,4 %
Postipalvelut	1,8 %	8,0 %	23,4 %	27,8 %	38,8 %	0,2 %
Pankkipalvelut	0,2 %	1,6 %	16,7 %	28,3 %	53,0 %	0,2 %
Joukkoliikennepalvelut	28,6 %	32,8 %	26,2 %	8,4 %	2,9 %	1,1 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	1,3 %	8,9 %	27,9 %	61,9 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	1,6 %	5,8 %	25,1 %	36,4 %	30,2 %	0,9 %
Liikuntapalvelut	0,2 %	0,9 %	15,1 %	41,3 %	42,2 %	0,2 %

LIITETAULUKKO 23. KOKO AINEISTO: Miten arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	En osaa sanoa	Tyhjät	Ka.
Verohallinnon palvelut	95	91	184	41	22	16	2	2,55
Työ- ja elinkeino- hallinnon palvelut	76	105	180	45	14	28	3	2,56
Poliisin ja pelastus- toimen palvelut	97	110	172	42	12	15	3	2,45
Perusasteen opetus- palvelut	11	42	242	92	44	20	0	3,27
Toisen asteen opetuspalvelut	15	50	262	79	26	18	1	3,12
Korkea-asteen koulutuspalvelut	45	63	243	58	13	27	2	2,84
Päivähoitopalvelut	12	50	221	97	49	21	1	3,28
Vammaispalvelut	25	57	228	81	15	43	2	3,01
Kotipalvelut	42	85	190	84	14	35	1	2,86
Vanhusten asumis- palvelut	41	99	170	87	23	28	3	2,89
Sosiaalihuollon erityispalvelut	44	90	203	61	12	41	0	2,77
Neuvolapalvelut	16	38	257	95	26	17	2	3,18
Terveyskeskuslääkäri- palvelut	50	121	181	75	15	9	0	2,74
Erikoislääkäripalvelut	58	107	210	54	8	13	1	2,65
Mielenterveyspalvelut	57	114	202	46	6	25	1	2,60
Hammaslääkäri- palvelut	40	86	232	67	13	11	2	2,83
Päivittäistavara- kauppapalvelut	3	27	215	129	66	10	1	3,52
Huoltoasemapalvelut	7	35	243	102	51	11	2	3,35
Postipalvelut	16	74	259	65	25	11	1	3,02
Pankkipalvelut	6	45	264	87	37	11	1	3,24
Joukkoliikenne- palvelut	101	160	152	27	3	8	0	2,26
Kirjastopalvelut	6	36	266	99	38	6	0	3,29
Kulttuuripalvelut	13	50	258	94	26	9	1	3,16
Liikuntapalvelut	6	31	249	112	37	7	9	3,33

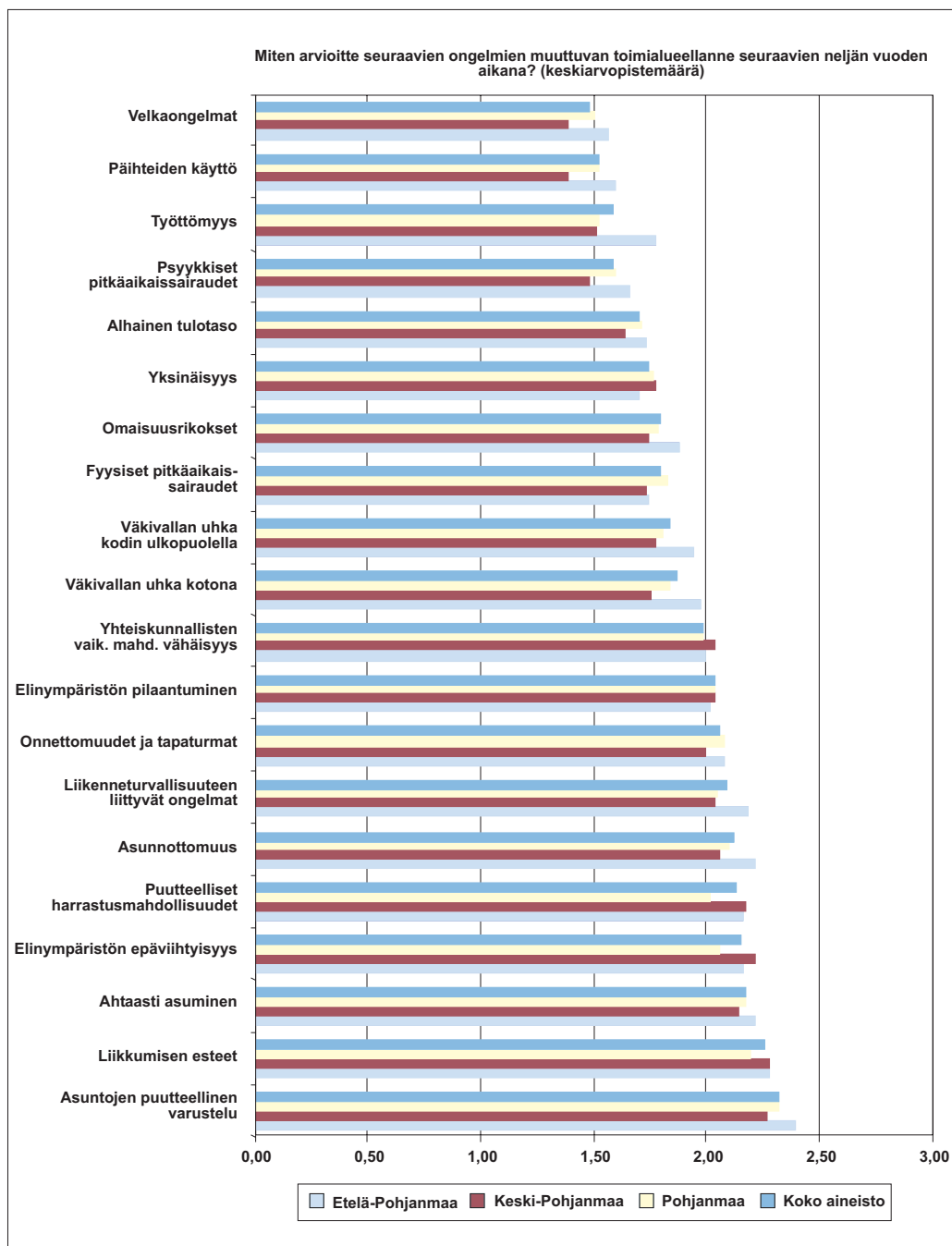
	1 Palvelujen hankkiminen vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	21,2 %	20,3 %	41,0 %	9,1 %	4,9 %	3,6 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	17,0 %	23,4 %	40,2 %	10,0 %	3,1 %	6,3 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	21,7 %	24,6 %	38,4 %	9,4 %	2,7 %	3,3 %
Perusasteen opetuspalvelut	2,4 %	9,3 %	53,7 %	20,4 %	9,8 %	4,4 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,3 %	11,1 %	58,2 %	17,6 %	5,8 %	4,0 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	10,0 %	14,0 %	54,1 %	12,9 %	2,9 %	6,0 %
Päivähoitopalvelut	2,7 %	11,1 %	49,1 %	21,6 %	10,9 %	4,7 %
Vammaispalvelut	5,6 %	12,7 %	50,8 %	18,0 %	3,3 %	9,6 %
Kotipalvelut	9,3 %	18,9 %	42,2 %	18,7 %	3,1 %	7,8 %
Vanhusten asumispalvelut	9,2 %	22,1 %	37,9 %	19,4 %	5,1 %	6,3 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut	9,8 %	20,0 %	45,0 %	13,5 %	2,7 %	9,1 %
Neuvolapalvelut	3,6 %	8,5 %	57,2 %	21,2 %	5,8 %	3,8 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	11,1 %	26,8 %	40,1 %	16,6 %	3,3 %	2,0 %
Erikoislääkäripalvelut	12,9 %	23,8 %	46,7 %	12,0 %	1,8 %	2,9 %
Mielenterveyspalvelut	12,7 %	25,3 %	44,9 %	10,2 %	1,3 %	5,6 %
Hammaslääkäripalvelut	8,9 %	19,2 %	51,7 %	14,9 %	2,9 %	2,4 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	0,7 %	6,0 %	47,8 %	28,7 %	14,7 %	2,2 %
Huoltoasemapalvelut	1,6 %	7,8 %	54,1 %	22,7 %	11,4 %	2,4 %
Postipalvelut	3,6 %	16,4 %	57,6 %	14,4 %	5,6 %	2,4 %
Pankkipalvelut	1,3 %	10,0 %	58,7 %	19,3 %	8,2 %	2,4 %
Joukkoliikennepalvelut	22,4 %	35,5 %	33,7 %	6,0 %	0,7 %	1,8 %
Kirjastopalvelut	1,3 %	8,0 %	59,0 %	22,0 %	8,4 %	1,3 %
Kulttuuripalvelut	2,9 %	11,1 %	57,3 %	20,9 %	5,8 %	2,0 %
Liikuntapalvelut	1,4 %	7,0 %	56,3 %	25,3 %	8,4 %	1,6 %

LIITEKUVIO 1: Miten arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä? Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät¹⁷.

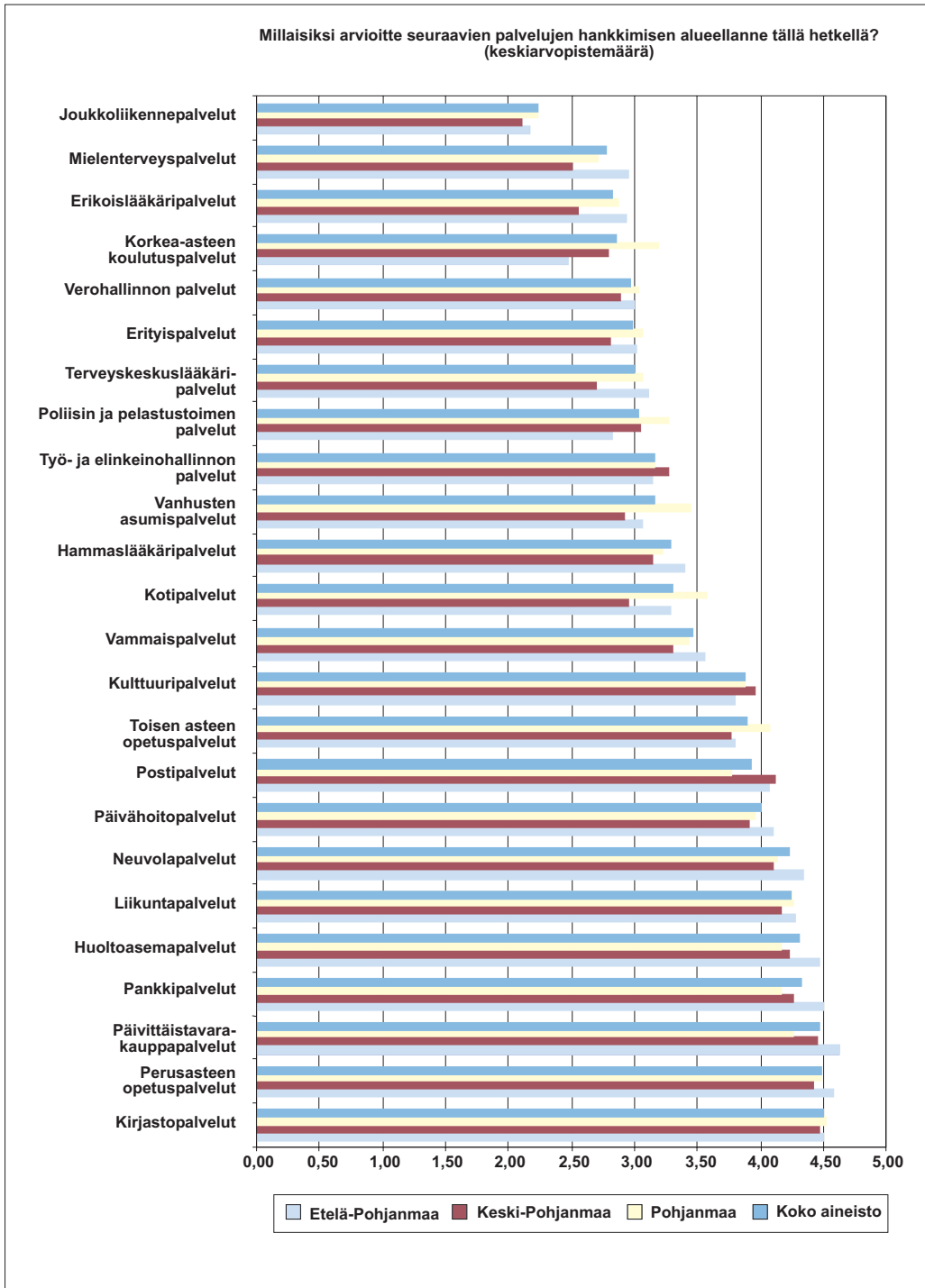
¹⁷ Kysymyksessä on käytetty kolminumeroista asteikkoa, jossa 1=vaikea ongelma, 2=jonkin verran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

LIITEKUVIO 2: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät¹⁸.

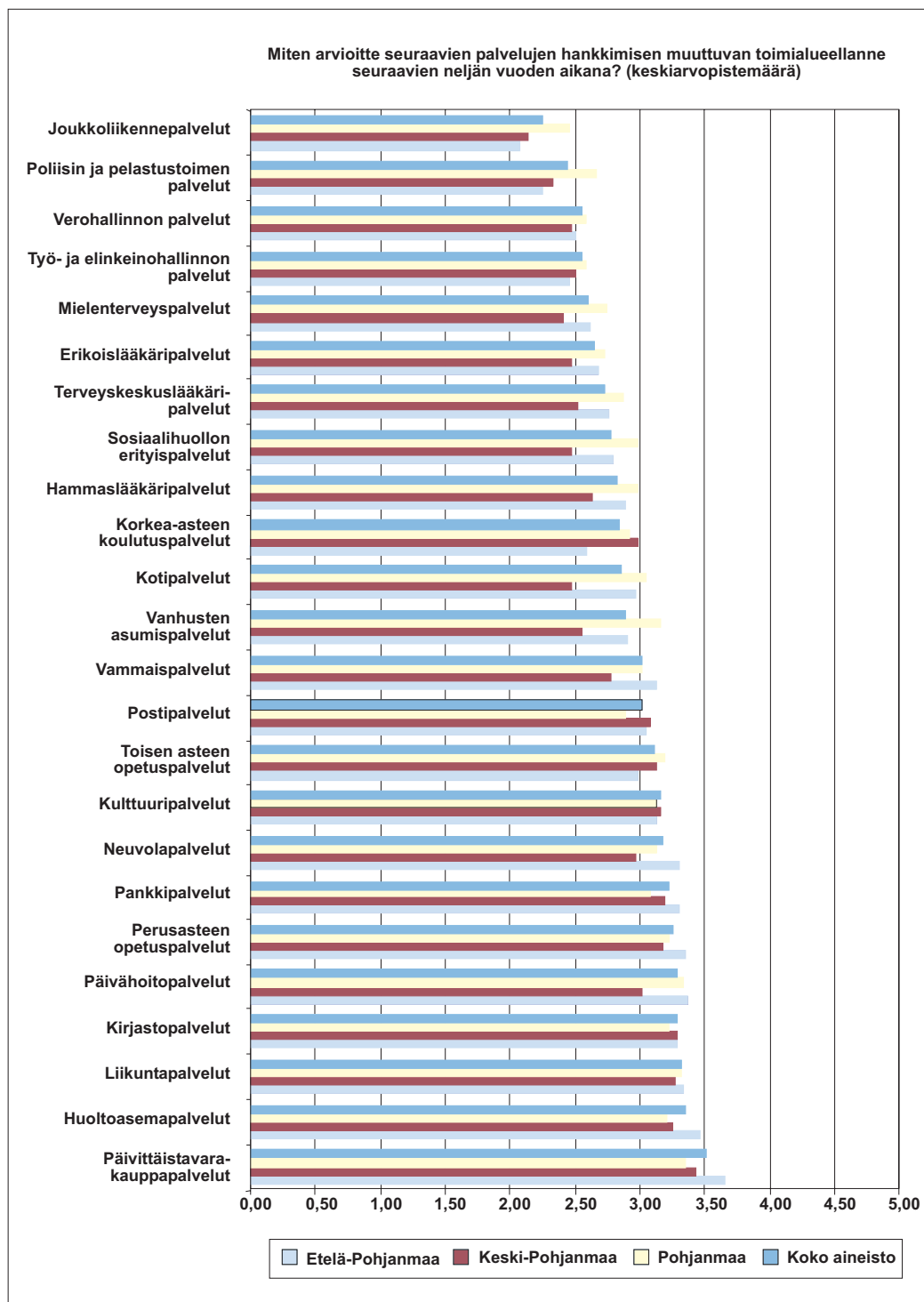
¹⁸ Kysymyksessä on käytetty kolminumeroista asteikkoa, jossa 1=ongelma vaikeutuu, 2=tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu.

LIITEKUUVIO 3: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen alueellanne tällä hetkellä? Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät¹⁹.

¹⁹ Kysymyksessä on käytetty viisinumeroista asteikkoa, jossa 1=palvelujen hankkiminen vaikeaa ja 5=palvelujen hankkiminen helppoa.

LIITEKUVIO 4: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen hankkimisen muuttuvan toimialueellanne? Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja koko aineiston keskiarvopistemäärät²⁰.

²⁰ Kysymyksessä on käytetty viisinumeroista asteikkoa, jossa 1=palvelujen hankkiminen vaikeutuu ja 5=palvelujen hankkiminen helpottuu.

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA

A. TUTKIMUKSIA

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006. (verkkojulkaisu)
5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvu-yrityttöjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
6. Kari Jokiranta. Konkretisoituva uhka. Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970–2002. 2008.

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu – tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
 2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
 3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
 4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
 5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
 6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatujärjestelmän auditointi 1998–1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
-

7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998-2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppi. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiljoilla. 2003.
15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu - Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pk-yrityksessä. 2004.
17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilija-koulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001-2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
22. Tuija Pitkälkoski, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd - 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.

-
24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
 25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
 26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
 27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
 28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkömät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
 30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2007. 2007.
 31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus – Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
 32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
 33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila Bioenergian hankintalogistiikka. Tapaustutkimuksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007. (verkkojulkaisu)
 34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007. (verkkojulkaisu)
 35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008. (verkkojulkaisu)
 36. Margit Närvä - Matti Ryhänen - Esa Veikkola - Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
-

37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008. (verkkojulkaisu)
38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008. (verkkojulkaisu)
39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa. Taustaselvitys hakkuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009. (verkkojulkaisu)
40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma? Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009. (verkkojulkaisu)
41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti. Portfoliotyyppinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009. (verkkojulkaisu)

C. OPPIMATERIAALEJA

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
2. Lea Knuuttila. Mihin työhjausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaali-alan opiskelijoiden työhjauskurssille. 2001.
3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.

D. OPINNÄYTETÖITÄ

1. Hanna Halmesmäki – Merja Halmesmäki. Työvoiman osaamistarvekartoitus Etelä-Pohjanmaan metalli- ja puualan yrityksissä. 1999.
2. Tiina Kankaanpää – Maija Luoma-aho – Heli Sinisalo. Kymmenen metrin kävelytestin suoritusohjeet CD-rom levyllä: aivoverenkierto-häiriöön sairastuneen kävelyn mittaaminen. 2000.
3. Laura Elo. Arvojen rooli yritysmaailmassa. 2001.
4. Nina Anttila. Päälle käyvää – vaatemallisto ikääntyvälle naiselle. 2002.

5. Jaana Jeminen. Matkalla muotoiluuyrittäjyyteen. 2002.
 6. Päivi Akkanen. Lypsääkö meillä tulevaisuudessa robotti? 2002.
 7. Johanna Kivioja. E-learningin alkutaival ja tulevaisuus Suomessa. 2002.
 8. Heli Kuntola – Hannele Raukola. Naisen kokemuksia minäkuvan muuttumisesta rinnanpoistoleikkauksen jälkeen. 2003.
 9. Jenni Pietarila. Meno-paluu –laluillan tuottaminen. Produktion tuottajan käsikirja. 2003.
 10. Johanna Hautamäki. Asiantuntijapalvelun tuotteistaminen case: 'Avaimet markkinointiin, kehittyvän yrityksen asiakasohjelma -pilotti projekti'. 2003.
 11. Sanna-Mari Petäjästä. Teollinen tuotemuotoiluprosessi – Sohvapöydän ja sen oheistuotteiden suunnittelu. 2004.
 12. Susanna Patrikainen. Nuorekkaita asukokonaisuuksia Mode LaRose Oy:lle. Vaatemallien suunnittelu teolliseen mallistoon. 2004.
 13. Tanja Rajala. Suonikohjuleikkaukseen tulevan potilaan ja hänen perheensä ohjaus päiväkirurgisessa yksikössä. 2004.
 14. Marjo Lapiolahti. Maksuvalmiuslaskelmien toteutuminen sukupolven-vaihdostiloilla. 2004.
 15. Marjo Taittonen. Tutkimusmatka syrjäytymisen maailmaan. 2004.
 16. Minna Hakala. Maidon koostumus ja laatutekijät. 2004.
 17. Anne Uusitalo. Tuomarniemen ympäristöohjelma. 2004.
 18. Maarit Hoffrén. Vaihtelua kasviksilla. Kasvisruokalistan kehittäminen opiskelijaravintola Risettiin. 2004.
 19. Sami Karppinen. Tuomarniemen hengessä. Arkeista antologiaksi. 2005.
 20. Elina Syrjänen – Anne-Mari Uschanoff. Messut – ideasta toimintaan. Messutoteutus osana yrityksen markkinointiviestintää. 2005.
 21. Ari Sivula. Metahakemiston ja LDAP-hakemiston asennus, konfigurointi ja ohjelmointi Seinäjoen koulutuskuntayhtymälle. 2006. (verkkójulkaisu)
 22. Johanna Väliniemi. Suorat kaaret – kattaustekstiilien suunnittelu yhteistyössä tekstiiliteollisuuden kanssa. 2006. (verkkójulkaisu)
-

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34 PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5336-97-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)